

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΟΜΕΑΚΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΕΤΠΑ, ΤΣ & ΕΚΤ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ
«ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ και ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ» ΚΑΙ
«ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ»**

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

***3ης ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ του ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
«Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή»
2021-2027***

ΤΡΙΤΗ 3 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2024

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ και ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΟΜΕΑΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΕΤΠΑ, ΤΣ & ΕΚΤ

ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ «ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ και ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ» ΚΑΙ «ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ»

3^{ης} ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ

του ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

«Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» 2021-2027

ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ

I. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

1. Έγκριση της Ημερήσιας Διάταξης
2. Έγκριση Πρακτικών 2^{ης} Συνεδρίασης Επιτροπής Παρακολούθησης
3. Εισήγηση Προέδρου της Επιτροπής Παρακολούθησης
4. Εισήγηση Ευρωπαϊκής Επιτροπής
5. Παρεμβάσεις Γενικών Γραμματέων, μελών της Επιτροπής Παρακολούθησης

II. ΠΡΟΟΔΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

1. Πορεία υλοποίησης του Προγράμματος
2. Προγραμματισμός προσκλήσεων
3. Έργα στρατηγικής σημασίας
4. Πρόταση μεθοδολογίας απλοποιημένου κόστους βάσει άρθρου 94 ΚΚΔ
5. Πρόοδος υλοποίησης Στρατηγικής για την Πληροφόρηση και Επικοινωνία

6. Αξιολόγηση Προγράμματος – Θέση προς έγκριση 1ης τροποποίησης Σχεδίου Αξιολόγησης
7. Παρεμβάσεις Μελών της Επιτροπής Παρακολούθησης.

III. ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ – ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Παρεμβάσεις Εθνικής Αρχής Συντονισμού επί οριζόντιων θεμάτων

- Ενεργοποίηση Προγραμμάτων 2021-2027
- Ενδιάμεση Επανεξέταση και Αναθεώρηση Προγραμμάτων 2021-2027
- Ενσωμάτωση πολιτικών STEP στα Προγράμματα 2021-2027
- Συνέργειες, Συμπληρωματικότητα με ΤΑΑ
- Ενημέρωση για τους Αναγκαίους και Πρόσφορους Όρους, τους Κοινούς Δείκτες και την Αξιολόγηση των Προγραμμάτων 2021-2027

IV. ΣΥΖΗΤΗΣΗ

V. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

ΤΡΙΤΗ 3 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2024

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΖΕΡΒΟΣ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Γ. ΖΕΡΒΟΣ): Κυρίες και κύριοι καλημέρα σας. Σας καλωσορίζω στην συνεδρίαση της 3^{ης} Επιτροπής Παρακολούθησης του Προγράμματος «Περιβάλλον και Κλιματική αλλαγή», να πάμε στα διαδικαστικά σε πρώτη φάση.

I. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Έγκριση της Ημερήσιας Διάταξης

Έγκριση Πρακτικών 2^{ης} Συνεδρίασης Επιτροπής Παρακολούθησης

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Γ. ΖΕΡΒΟΣ): Σας έχει διανεμηθεί η ημερήσια διάταξη η οποία θεωρούμε ότι εγκρίνεται. Όπως επίσης παρακαλώ για την έγκρισή σας για τα πρακτικά της 2^{ης} Επιτροπής Παρακολούθησης τα οποία σας έχουν δοθεί και τα οποία θεωρούμε ότι κι αυτά εγκρίνονται.

Έγκριση της Ημερήσιας Διάταξης

Έγκριση πρακτικών 2^{ης} συνεδρίασης Επιτροπής Παρακολούθησης

Εισήγηση του Προέδρου της Επιτροπής Παρακολούθησης

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Γ. ΖΕΡΒΟΣ): Κυρίες και κύριοι βρισκόμαστε στην 3^η συνεδρίαση της Επιτροπής του Προγράμματος «Περιβάλλον και Κλιματική αλλαγή», είχα αναφέρει και στην προηγούμενη Επιτροπή πέρσι ότι το Πρόγραμμα είναι ένα καινοτόμο πρόγραμμα με νέες δράσεις, οι οποίες φιλοδοξούν να δώσουν λύσεις σε υπαρκτά προβλήματα στους τομείς της ενέργειας, της αντιμετώπισης των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, της διαχείρισης των υδάτων και των λυμάτων, της διαχείρισης των απορριμμάτων και στα ζητήματα της βιοποικιλότητας.

Το Πρόγραμμα είναι απόρροια -επιτρέψτε μου να πάω λίγο πίσω- μιας διαπραγμάτευσης η οποία ήταν μακρόχρονη, επίπονη, αλλά θεωρούμε εξαιρετικά αποδοτική. Μια διαπραγμάτευση των ελληνικών Αρχών με τις Υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Ήδη το Πρόγραμμα έχει ξεκινήσει να υλοποιείται, θα παρουσιαστούν στην πορεία τα έως σήμερα στοιχεία υλοποίησης, ο στόχος και της Διαχειριστικής Αρχής και το Υπουργείου είναι πέρα της επίλυσης των προβλημάτων γιατί κάθε πρόγραμμα αποτιμάται με βάση μετρήσιμα αποτελέσματα, τα οποία δίνουν απαντήσεις σε υπαρκτά ερωτήματα και ζητήματα, σε διαχειριστικό επίπεδο να μην επαναληφθούν οι πρακτικές και οι εμπειρίες του Προγράμματος «Υποδομές, μεταφορές, περιβάλλον και αειφόρο ανάπτυξη» της προηγούμενης προγραμματικής περιόδου.

Στόχος μας είναι να υπάρχει άμεση ενεργοποίηση βάσει συμβάσεων και υλοποιημένων έργων. Αυτό βοηθάει γιατί υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός τμηματοποιημένων έργων τα οποία μεταφέρονται. Και το βασικότερο είναι να ξεκινήσει η υλοποίηση μεγάλων έργων, τα οποία είναι καινοτόμα και δεν υπάρχει πρότερη εμπειρία.

Τα ολιστικά των υδάτων, η διαχείριση των απορριμμάτων με βάση τη συμφωνία που έχουμε κάνει με τις Υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σε μια εξαιρετικά σημαντική συμφωνία και το βασικότερο να υπάρξουν τα ολιστικά σχέδια για την ανακύκλωση το οποίο είναι

προσπατιούμενο για να ξεκινήσουμε τις δράσεις για τη διαχείριση των απορριμμάτων που είναι ένα εξαιρετικά σημαντικό και κρίσιμο ζήτημα, όχι μόνο για την υλοποίηση του Προγράμματος αλλά και για τη χώρα, ενόψει του 2030 και της εφαρμογής των Οδηγιών 851 και 852.

Δεν θέλω να μακρηγορήσω, η παρουσίαση θα γίνει από τον Προϊστάμενο της Διαχειριστικής Αρχής, θα ήθελα να δώσω τον λόγο στους συναδέλφους από το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας με το οποίο έχουμε εξαιρετική συνεργασία και η συνεργασία αυτή αποτυπώνεται με αποτελέσματα.

Να ξεκινήσω από τον κ. Μανώλη Γραφάκο, ο οποίος θα παρουσιάσει τα ζητήματα αρμοδιότητάς του.

Παρεμβάσεις Γενικών Γραμματέων, μελών της Επιτροπής Παρακολούθησης

Μ. ΓΡΑΦΑΚΟΣ: Καλημέρα και από εμένα και ευχαριστούμε για την πρόσκληση. Για εμάς η περίοδος του νέου ΕΣΠΑ του Προγράμματος ΠΕΚΑ 2021-2027 είναι ίσως η πιο σημαντική μέχρι και ξεκινάει με τους καλύτερους δυνατούς οίονους.

Υπήρξε όπως προαναφέρθηκε μια τίμια συμφωνία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τη συνέχιση της χρηματοδότησης των υποδομών επεξεργασίας αποβλήτων, η οποία έχει ένα καθαρό χρηματοδοτικό πλαίσιο 60% για τις Μονάδες και ένα 25% εφόσον πιάσουν τους στόχους και βεβαίως αλίμονο αν δεν έπιαναν τους στόχους οι Μονάδες. Άρα εμείς θεωρούμε ότι όλες οι Μονάδες στη χώρα θα εξαντλήσουν αυτό το ποσοστό του bonus.

Για να αντιληφθείτε την αξία αυτής της συμφωνίας αμέσως μετά την ανακοίνωσή της έχουν προχωρήσει όλες οι διαδικασίες για την υπογραφή νέων συμβάσεων στη διαχείριση των αποβλήτων μεγάλων έργων, τα οποία είναι κρίσιμα για τη χώρα αλλά και διασφαλίζουν την απορρόφηση των πόρων.

Έχουμε το Σάββατο την υπογραφή της σύμβασης για τη Μονάδα της Πάτρας και ακολουθούν οι μονάδες του Δυτικού Τομέα Θεσσαλονίκης, του Ανατολικού Τομέα Θεσσαλονίκης, της Λάρισας, της Καβάλας, του Αγρινίου, της Ναυπάκτου μέσα στο επόμενο εξάμηνο.

Άρα σε ό,τι αφορά τις υποδομές και με δεδομένο ότι θα έχουμε τη δημοπράτηση στο επόμενο εξάμηνο τεσσάρων και τελευταίων έργων ΣΔΙΤ στη χώρα, κλείνουμε τις δημοπρατήσεις και εικάζω ότι μέσα στο '25 θα έχουμε τις περισσότερες συμβασιοποιήσεις αν όχι όλες.

Σε κάθε περίπτωση η χώρα από σήμερα και μετά, από 15 μήνες, θα έχει έργα σε εξέλιξη μόνο.

Σε ό,τι αφορά τη συμφωνία για το ολιστικό της ανακύκλωσης πιστεύω ότι είναι μια εξαιρετική ευκαιρία να διοχετεύσει η χώρα τους απαραίτητους πόρους για την ανακύκλωση στις πραγματικές ανάγκες. Σε ό,τι μας αφορά τα σχέδια για την ανακύκλωση σε κάθε ΦοΔΣΑ κάναμε με τον κ. Ζερβό και τον κ. Μαμαλούγκα την περασμένη εβδομάδα μια συζήτηση, θα θέλαμε να είναι έτοιμα τον Ιανουάριο του 2025.

Διότι αυτά θα αποτελέσουν και μέρος των ΠΕΣΔΑ τα οποία θα έχουν ολοκληρωθεί, όπως έχουμε δεσμευτεί, 30/6/2025. Για να αντιληφθείτε πως έχουμε εκμεταλλευτεί κι εμείς ως Υπουργείο Περιβάλλοντος αυτή τη συμφωνία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την ύπαρξη του ολιστικού και τα χρήματα του τέλους ταφής, θα χρηματοδοτήσουν δράσεις που θα περιέχονται στο ολιστικό. Διότι δεν θα ήταν ολιστικό.

Ολιστικό θα πει: καταγράφω τις ανάγκες, αποτυπώνω την επίδραση που θα έχουν στα νούμερα της ανακύκλωσης και η καταγραφή των επενδυτικών αναγκών κλείνει με τη χρηματοδότησή τους. Οι πηγές χρηματοδότησης του ολιστικού θα είναι τρεις: θα είναι οι πόροι του ΕΣΠΑ, θα είναι οι πόροι του τέλους ταφής και θα είναι και οι ίδιοι πόροι. Καθαρά, τακτοποιημένα πράγματα, τα οποία τα έχουμε ανάγκη για να αφήσουμε άστοχες, κατακερματισμένες και χωρίς συνολικό σχεδιασμό επενδύσεις στην ανακύκλωση.

Σε ό,τι αφορά τα λύματα και κλείνω με αυτό. Έχουμε ακόμη στη χώρα να φτιάξουμε υποδομές για οικισμούς Γ προτεραιότητας αρκετές. Δεν φτάνουν οι πόροι του ΕΣΠΑ γι' αυτό. Άρα το πρόγραμμα ΠΕΚΑ δεν μπορεί εκ των πραγμάτων να χρηματοδοτήσει έργα σε οικισμούς -πλην ενδεχομένως πάρα πολύ μικρά σε κάποιες Περιφέρειες- κάτω των 2.000 κατοίκων.

Χαιρετίζουμε, είναι εξαιρετικά σημαντικό και εδώ η ύπαρξη του ολιστικού διότι από εκεί και πέρα είναι προφανές ότι όποιες επενδύσεις

γίνονται σε μια γεωγραφική ενότητα πρέπει απαραίτητα να εντάσσονται σε έναν συνολικό σχεδιασμό με ιεράρχηση και χαιρόμαστε και γι' αυτό το ολιστικό των λυμάτων, όμως είμαι υποχρεωμένος να θέσω και εδώ, να το ζητήσω και να το κλείσουμε. Έχουμε πολύ καλή συνεργασία με την κα Παντελοπούλου προς την κατεύθυνση αυτή και εικάζω και οι συνάδελφοι από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν θα διαφωνήσουν, δεν μπορεί να περιμένουμε τη σύνταξη ολιστικών σχεδίων για τα λύματα και να βάλουμε και εκεί τους οικισμούς Γ. Δεν γίνεται.

Και να πω γιατί δεν γίνεται. Διότι έχει ξεκινήσει η διαδικασία παραπομπής της χώρας για 209 οικισμούς στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο. Αλήθεια; Θα σταματήσουμε και θα περιμένουμε τη σύνταξη των ολιστικών; Η δική μας απάντηση είναι ένα μεγάλο και καθαρό όχι.

Άρα οι οικισμοί Γ προτεραιότητας που σε οποιοδήποτε ολιστικό σχέδιο θα είναι πρώτοι, δεν πρέπει και περιμένουμε και την τυπική εξαίρεση, να αναμένουν την ολοκλήρωση των ολιστικών στις περιοχές τους. Νομίζω είναι σαφές, είναι ξεκάθαρο, διότι σε διαφορετική περίπτωση θα μείνουμε πολύ πίσω και η χώρα ενδεχομένως να υποστεί και κυρώσεις, για τις οποίες εμείς ξεκαθαρίζουμε ότι μπορούν να αποφευχθούν με τον τρόπο που προείπα.

Όμως έχουμε θετικές μέχρι τώρα προσεγγίσεις γι' αυτό, όμως είναι μια φυσιολογική της ζωής κόκκινη γραμμή. Δεν μπορούμε δηλαδή να περιμένουμε το ολιστικό στη Θεσσαλονίκη για να χρηματοδοτήσουμε τους τρεις οικισμούς στο Λαγκαδά που πρέπει να χρηματοδοτηθούν επειδή είναι Γ προτεραιότητας και για τους οποίους έχουμε παραπεμφθεί. Ή το ένα, ή το άλλο. Ή παπάς-παπάς ή ζευγάς-ζευγάς, που λέμε. Ένα από τα δύο.

Με αυτές τις σκέψεις ευχαριστούμε πραγματικά για την άψογη συνεργασία που έχουμε και με τη Διαχειριστική Αρχή αλλά και με τις Υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής την DG-Regio. Καταφέραμε και φτάσαμε σε μια τίμια, δίκαιη συμφωνία η οποία θα αφήσει πολύ θετικό αποτύπωμα για την πατρίδα. Να είστε καλά, καλή συνέχεια.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Γ. ΖΕΡΒΟΣ): Ευχαριστούμε τον κ. Γραφάκο, να συνεχίσουμε με το Υπουργείο Περιβάλλοντος με τον κ. Αϊβαλιώτη για να μας παρουσιάσει τις

θέσεις του Υπουργείου στον τομέα της ενέργειας, που είναι ο τομέας με τη μεγαλύτερη χρηματοδοτική βαρύτητα στο Πρόγραμμα.

A. ΑΪΒΑΛΙΩΤΗΣ: Καλημέρα σε όλους, ευχαριστώ για την πρόσκληση. Το Υπουργείο Περιβάλλοντος αυτή τη στιγμή βρίσκεται στην αιχμή μιας πολύ μεγάλης φιλοδοξίας της χώρας. Όπως καταθέσαμε στο εθνικό σχέδιο για την ενέργεια και το κλίμα στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή όπως είχαμε υποχρέωση, περιγράφουμε μια επανάσταση. Η πράσινη μετάβαση στη χώρα πρόκειται να αλλάξει όχι μόνο την ενεργειακή δομή τον τρόπο που παράγουμε και καταναλώνουμε ενέργεια, αλλά θα αλλάζει τις ζωές μας.

Το εθνικό σχέδιο για την ενέργεια και το κλίμα περιγράφει μια σειρά δράσεις οι οποίες θα φτάσουν μέχρι το 2050 στην κλιματική ουδετερότητα που θέτει σαν στόχο η Ευρώπη. Πρέπει να σας πω ότι είμαστε από τους πιο καλούς μαθητές αυτής της πράσινης μετάβασης, η Ελλάδα στο θέμα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας κάνει πρωταθλητισμό σε όλο τον κόσμο.

Η σχετική μας διεύθυνση των ανανεώσιμων στην παραγωγή ηλεκτρισμού είναι ίσως η καλύτερη στην Ευρώπη και στον κόσμο. Αυτή τη στιγμή έχουμε εγκαταστήσει 14 giga ενέργειας από Α.Π.Ε. και η φιλοδοξία και η πραγματικότητα είναι ότι μέχρι το 2030 θα έχουμε 30 giga ενέργεια. Αυτό θα καταστήσει τη χώρα -και την έχει καταστήσει τώρα που μιλάμε- εξαγωγό ενέργειας. Το 1/3 της ενέργειας της χώρας που παράγεται σήμερα, επί τρεις μήνες από τον Οκτώβριο, Νοέμβριο και συνεχίζει και το Δεκέμβριο, εξάγεται. Εξάγεται μάλιστα σε υψηλές τιμές που δημιουργούν και παρενέργειες στους καταναλωτές, αλλά εξάγεται σε υψηλές τιμές.

Η περιγραφή του ΕΣΕΚ για το μέγεθος των επενδύσεων που χρειάζεται προκειμένου να φτάσουμε στους στόχους μας είναι 96 δις μέχρι το 2030 και 450 δις μέχρι το 2050. Αυτά τα νούμερα είναι μυθικά και είναι δείγμα μιας πολύ μεγάλης φιλοδοξίας την οποία καλούμαστε εμείς, η Κυβέρνηση και όλοι οι πολίτες της χώρας να συμβάλλουμε ώστε να πραγματοποιηθεί.

Τι σημαίνουν τα 96 δις. Να σας δώσω μερικά παραδείγματα ευρωπαϊκών οδηγιών τις οποίες καλούμαστε να ακολουθήσουμε. Μέχρι το 2035 η χώρα πρέπει να έχει αναβαθμίσει όλα τα κτίρια τουλάχιστον σε

κατηγορία Ε. Αυτό σημαίνει 1,5 εκατομμύριο κατοικίες πρέπει να αναβαθμιστούν ενεργειακά μέχρι το 2035. Αυτό είναι 30 δις.

Μέχρι το 2040 πρέπει να απαλλαγούμε απ' όλους τους καυστήρες ορυκτών καυσίμων, ακόμη και μερικούς που μέχρι πριν από λίγο επιδοτούσαμε, του φυσικού αερίου. Αυτό είναι άλλα 25 δις.

Μέχρι το 2040 πρέπει να απαλλαγούμε απ' όλα τα κλιματιστικά που έχουμε στη χώρα, 30 εκατομμύρια μονάδες γιατί έχουν φθοριούχα ψυκτικά μέσα και πρέπει να τα αντικαταστήσουμε με άλλα, το πεντάνιο για παράδειγμα. Αυτό είναι άλλα 30 δις.

Σας δίνω σε χονδρικές γραμμές του τι σημαίνει η φιλοδοξία του ΕΣΕΚ και η φιλοδοξία της χώρας για την πράσινη μετάβαση.

Τι κάνουμε εμείς στο Υπουργείο Ενέργειας. Στο Υπουργείο Ενέργειας αυτή τη στιγμή προσπαθούμε μέσα από διάφορα χρηματοδοτικά εργαλεία που μας έχει δώσει η Ευρώπη, το Ταμείο Ανάκαμψης, το Ταμείο για την απανθρακοποίηση των νησιών, το Modernisation Fund και από του χρόνου θα υπάρχει και το Ταμείο για την ενεργειακή φτώχεια, να βοηθήσουμε να συμβούν όλες αυτές οι επενδύσεις.

Είχαμε δώσει τα προηγούμενα χρόνια πολύ μεγάλη προτεραιότητα στο ΤΑΑ γιατί τελειώνει και όλες οι δράσεις που έχουν περιγραφεί εκεί έχουν σχεδόν ολοκληρωθεί. Μας έχουν δώσει αρκετή εμπειρία και θετική και αρνητική και θα αναφερθώ σε αυτά, έτσι ώστε να προχωρήσουμε στην επόμενη φάση που είναι να αξιοποιήσουμε τα πολύ μεγάλα κονδύλια που δίνει το ΠΕΚΑ και θα το κάνουμε από φέτος και θα αναφέρω τις καθυστερήσεις για τις οποίες έχουμε δώσει προτεραιότητα. Και βέβαια έχουμε την απανθρακοποίηση των νησιών που είναι ένα μεγάλο καινούργιο Ταμείο που θα μας δώσει τη δυνατότητα να κάνουμε πολύ μεγάλη χρήση αυτών των κονδυλίων για την πράσινη μετάβαση στα νησιά μας, το Modernisation Fund πάλι ενεργειακό αυστηρά ενεργειακό, που θα μας δώσει τη δυνατότητα να επιδοτήσουμε καινοτόμες δράσεις, για παράδειγμα τα συνθετικά καύσιμα που είναι κάτι πολύ καινούργιο για να καθαρίσουμε, να απανθρακοποιήσουμε τις μεταφορές μας και το Κοινωνικό Ταμείο που θα είναι από του χρόνου, έτσι ώστε να αντιμετωπίσουμε την ενεργειακή φτώχεια.

Τι θα κάνουμε στο ΠΕΚΑ και θα σας πω ποιες είναι οι κατευθύνσεις που δουλεύουμε τώρα στο Υπουργείο. Η εμπειρία για την ενεργειακή αποδοτικότητα των επιχειρήσεων μας δείχνει ότι υπάρχει - δυστυχώς θα έλεγα, αλλά υπάρχει- χαμηλό ενδιαφέρον για τέτοιες δράσεις και έτσι θα έπρεπε στα πεδία παρέμβασης 038 και 040 να τα μεταφέρουμε στα δίκτυα. Στα δίκτυα έχουμε πολύ μεγάλη ανάγκη, διότι ο πολλαπλασιασμός των Α.Π.Ε. προκαλεί συμφόρηση στα δίκτυα και θέλουμε αυτό το πράγμα να το αντιμετωπίσουμε γιατί δημιουργεί πολύ μεγάλες απώλειες δικτύου και χρειάζονται τεράστιες επενδύσεις στα δίκτυα. Εκεί πρέπει να κατευθύνουμε αρκετά από τα διαθέσιμα κεφάλαια.

Επίσης πρέπει να σας πω ότι τρέχουμε τώρα ένα μεγάλο πρόγραμμα για τη διασύνδεση όλων των νησιών της χώρας στο κεντρικό δίκτυο. Αυτό θα έχει πολύ μεγάλα αποτελέσματα. Το πρώτο είναι ότι θα αξιοποιήσουμε το αιολικό και το ηλιακό δυναμικό που έχουν τα νησιά μας σε Α.Π.Ε., αλλά επίσης θα απαλλαγούμε από τα ECO. Τα ECO αυτή τη στιγμή στοιχίζουν στους Έλληνες καταναλωτές γύρω στα 600 εκατομμύρια τον χρόνο. Η διασύνδεση των νησιών στο κεντρικό δίκτυο θα απαλλάξει τους καταναλωτές από αυτό το πολύ επαχθές βάρος.

Για την ενεργειακή απόδοση του υφιστάμενου οικιστικού αποθέματος μέχρι σήμερα τα προγράμματα ενεργειακής απόδοσης των κατοικιών του ΤΑΑ τα «Εξοικονομώ» '21, '23 και τώρα το '25 που πρόκειται να ανοίξει, έχουμε προσεγγιστικά πλησιάσει τα 110.000 αθροιστικά νοικοκυριά -θυμηθείτε τον στόχο που σας είπα ότι έχουμε 1,5 εκατομμύριο να αντιμετωπίσουμε μέχρι το 2035- δίνοντας 1.800.000.000.

Ωστόσο εδώ στα «Εξοικονομώ» ο τρόπος με τον οποίο είχε υλοποιηθεί, δεν μας ικανοποιεί. Δεν μας ικανοποιεί πρώτον γιατί είναι εξαιρετικά αποκεντρωμένος, κάθετα όλη η επιτελική μας δομή και όλο το σύστημα των συμβούλων που έχουν αναλάβει αυτή τη δουλειά να βλέπουν περίπτωση προς περίπτωση, έχει εξαιρετικά μεγάλη γραφειοκρατία, δεν τελειώνουν τα προγράμματα, υπάρχει τεράστια γκρίνια και δυσaráεσκεια από όσους μπήκαν στο πρόγραμμα και έτσι αυτό καλούμαστε να το αντιμετωπίσουμε.

Το δεύτερο είναι ότι έτσι όπως είναι τεμαχισμένα, πολλά από τα χρήματα στην πραγματικότητα χρηματοδοτούν εμπορικά κέρδη μικρών

επιχειρήσεων και χρηματοδοτούν συμβούλους και μηχανικούς. Έτσι το μισό πρόγραμμα απευθύνεται εκεί και αυτό για το οποίο έχει χτιστεί η ενεργειακή αποδοτικότητα, αφορά μόνο το 50% των χρημάτων που τελικά δαπανώνται.

Έτσι λοιπόν πρέπει να κάνουμε εξορθολογισμό και μας δίνει τη δυνατότητα η ύπαρξη αυτών των 550 εκατομμυρίων του ΠΕΚΑ να κάνουμε ένα ανασχεδιασμό όλου του Προγράμματος, δουλεύουμε πάνω σε αυτό. Οι κατευθύνσεις για τις οποίες θα δουλέψουμε, δεν έχω λεπτομέρειες, αλλά θα σας πω τις κεντρικές γραμμές.

Πρώτον θα συγκεντρώσουμε τη διαδικασία. Θα φτιάξουμε Μητρώα κοινοπραξιών που θα περιλαμβάνουν και εταιρείες κατασκευαστικές και εταιρείες εμπορικές και εταιρείες Escο, με συμβάσεις ενεργειακής απόδοσης, έτσι ώστε τα χρήματα για τα οποία οι ενεργειακές δράσεις κατευθύνονται, να είναι περισσότερα από το 50% που είχαμε μέχρι τώρα.

Να συγκεντρώσουμε τη διαδικασία, να κάνουμε εξορθολογισμό των πόρων και να μειώσουμε τη γραφειοκρατία. Αυτό θα είναι ένα πρόγραμμα το οποίο θα χτιστεί μέσα στους πρώτους μήνες του '25 και νομίζω ότι θα είναι ένα δείγμα για το πώς από εδώ και μπρος θα αντιμετωπίσουμε όλες αυτές τις τεράστιες φιλοδοξίες που έχει το Υπουργείο και η χώρα.

Να σας πω επίσης ότι θα ελαφρύνουμε τις δράσεις, δεν θα πάμε σε μια μεγάλη κατηγορία δράσεων. Θα επικεντρωθούμε στην ανάγκη εξηλεκτρισμού της οικονομίας, άρα θα προιμοδοτήσουμε περισσότερο τις αντλίες θερμότητας οι οποίες ανταποκρίνονται και σε αυτά που μας βάζουν οι οδηγίες που ανέφερα να απομακρυνθούμε από τους καυστήρες ορυκτών καυσίμων και λιγότερο σε δράσεις άλλες, όπως είναι τζάμια, αλουμίνια, θώρακες και τα λοιπά.

Επίσης πρέπει να αναφέρω ότι στο πλαίσιο και του ΕΣΠΑ αλλά έχουμε και υπόλοιπα από το ΤΑΑ, υλοποιούνται προγράμματα ενεργειακής αποδοτικότητας δημοσίων κτιρίων και επίσης υλοποιούνται προγράμματα ενεργειακής αποδοτικότητας επιχειρήσεων, πάντα με την κατεύθυνση του εξηλεκτρισμού. Θα βγάλουμε ένα μεγάλο πρόγραμμα τώρα, που θα λέει «Μπαταρίες σε επιχειρήσεις», έτσι ώστε να μπορέσουν να κάνουν ενεργειακή εξοικονόμηση χρηματικού τύπου. Γιατί το δίκτυο είναι το δίκτυο.

Αυτή τη στιγμή το 55% του δικτύου ηλεκτρισμού τροφοδοτείται από Α.Π.Ε. Είναι κάπως πράσινο, αλλά δεν είναι ακόμη τελείως πράσινο. Το 2030 το 80% της ηλεκτρικής ενέργειας θα προέρχεται από Α.Π.Ε.

Θα κάνουμε μια μεγάλη προσπάθεια και ήδη έχουμε φτιάξει μια ομάδα με το Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας και το λιμάνι του Πειραιά και το ΔΕΔΔΗΕ και τον ΑΔΜΗΕ έτσι ώστε να κάνουμε Cold Ironing στο λιμάνι του Πειραιά. Το λιμάνι του Πειραιά είναι όπως ξέρετε το μεγαλύτερο λιμάνι της χώρας και το Cold Ironing έχει νόημα μόνο όταν ξεκινήσει από αυτό που είναι το μεγαλύτερο λιμάνι. Υπάρχει ένα επενδυτικό πλάνο γι' αυτό 150 εκατομμυρίων, θα χρησιμοποιήσουμε χρήματα από το ΠΕΚΑ έτσι ώστε να το κάνουμε να συμβεί. Θα το εξειδικεύσουμε το 3^ο τρίμηνο του 2025.

Επίσης 30 εκατομμύρια προωθούνται για τη χρηματοδότηση της πρωτοβουλίας GReco Islands, με προτεραιότητα στη διείσδυση των Α.Π.Ε. για υποδομές αφαλάτωσης και αποθήκευσης ενέργειας. Η αφαλάτωση στα νησιά όπως ξέρετε είναι απολύτως κρίσιμη προτεραιότητα γιατί η κλιματική κρίση δημιουργεί τεράστιες ανάγκες ύδρευσης στα νησιά μας.

Τέλος στα δίκτυα του φυσικού αερίου και τα ηλεκτρικά δίκτυα αποτελούν προτεραιότητα όπως ανέφερα ήδη. Στη Δυτική Μακεδονία κυρίως και για το πλαίσιο της απολιγνιτοποίησης και για τη δυναμικότητα του δικτύου διανομής της ηλεκτρικής ενέργειας στην Αττική. Η Αττική έχει τεράστιες ανάγκες, αναπτύσσεται εξαιρετικά το οικιστικό απόθεμα και δημιουργεί πρόσθετες ανάγκες για ηλεκτρικό δίκτυο. Έτσι πολλά από τα χρήματα που είναι διαθέσιμα, θα τα κατευθύνουμε στην ανάπτυξη δικτύων.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω για την ευκαιρία που μου δίνετε να παρουσιάσω αυτό το σχέδιο και αν ευχαριστήσω όλους και θα ήθελα να αναφερθώ ειδικά στην Επιτελική Δομή που μας βοηθάει πάρα πολύ σε όλες τις δράσεις και στη Διοίκηση του ΠΕΚΑ, έτσι ώστε να προωθήσουμε αυτούς τους πολύ φιλόδοξους στόχους. Σας ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Γ. ΖΕΡΒΟΣ): Εμείς ευχαριστούμε κ. Αϊβαλιώτη για την παρουσίαση της επικαιροποιημένης στρατηγικής του Υπουργείου στον πολύ σημαντικό τομέα της ενέργειας. Θα ήθελα να δώσω τον λόγο στην κα Παντελοπούλου, τη Γενική Γραμματέα του ΕΣΠΑ, νομίζω μετά τις παρουσιάσεις του κ. Γραφάκου που είχε το συνολικό σχέδιο αναφορικά με τη

διαχείριση των απορριμμάτων, των υδάτων και κυρίως των λυμάτων και του κ. Αϊβαλιώτη για την ενέργεια, για να μας παρουσιάσει τη συνολική εικόνα του ΕΣΠΑ τη δυνατότητα χρηματοδοτήσεων, για να αποκτήσουμε όλοι μια πλήρη εικόνα για το πώς θα εξελιχθούν τα πράγματα στους συγκεκριμένους τομείς.

Β. ΠΑΝΤΕΛΟΠΟΥΛΟΥ: Ευχαριστώ πολύ. Εγώ δεν θα αναφερθώ σε ειδικά ενεργειακά ζητήματα, θα αναφερθώ σε πιο γενικά θέματα. Να ευχαριστήσω κατ' αρχήν για την πρόσκληση, να πω καλημέρα σε όλους, είναι μεγάλη μου χαρά να βρίσκομαι σήμερα εδώ στην παρουσίαση της προόδου του Προγράμματος «Περιβάλλον και Κλιματική αλλαγή».

Το Πρόγραμμα έχει αναλάβει ένα κρίσιμο ρόλο στην υλοποίηση των δράσεων που αποσκοπούν στη βιώσιμη ανάπτυξη, την προστασία του περιβάλλοντος και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας της χώρας μας στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής.

Η προστασία του περιβάλλοντος και η στροφή προς τις καθαρές μορφές ενέργειας δεν είναι πλέον επιλογή, είναι μια ανάγκη για το κοινό μας μέλλον και το ΕΣΠΑ 2021-2027 είναι δομημένο με σαφή στόχευση να συμβάλλει αποφασιστικά στη μετάβαση σε ένα πράσινο βιώσιμο μοντέλο ανάπτυξης.

Και αυτή η δέσμευση ανταποκρίνεται στους στόχους της ευρωπαϊκής πράσινης συμφωνίας η οποία επιδιώκει να καταστήσει την Ευρώπη την πρώτη κλιματικά ουδέτερη Ήπειρο, έως το 2050. Το Πρόγραμμα «Περιβάλλον και Κλιματική αλλαγή» αποτελεί βασικό άξονα για την πράσινη μετάβαση. Η στενή και αποτελεσματική συνεργασία μας με το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας είναι δομημένη και αποφασιστικής σημασίας για την ενεργοποίηση του Προγράμματος. Θα ήθελα -και ευχαριστώ πολύ και τους δυο Γενικούς Γραμματείς- να αναφερθώ ειδικά στην εξαιρετική συνεργασία που έχουμε με το Υπουργείο Περιβάλλοντος.

Αξιοσημείωτο επίσης είναι το γεγονός ότι παρά τον πολυδιάστατο χαρακτήρα του Προγράμματος και τις αυξημένες απαιτήσεις σε σχεδιασμό και υλοποίηση των περιβαλλοντικών και ενεργειακών έργων, σχεδόν το 50% του προϋπολογισμού έχει ήδη εξειδικευτεί και αξιοποιηθεί σε σημαντικό ποσοστό, ενώ το 34% έχει ήδη κατευθυνθεί σε προσκλήσεις.

Ο προγραμματισμός της Διαχειριστικής Αρχής για την επόμενη περίοδο θέτει τις βάσεις για την επιτάχυνση της υλοποίησης το 2025 και είμαστε αισιόδοξοι ότι οι στόχοι θα επιτευχθούν με το Πρόγραμμα να συνεισφέρει ουσιαστικά στην επίτευξη των συνολικών στόχων της χώρας, όπως αυτοί οι στόχοι καθορίστηκαν στην αρχή της προγραμματικής περιόδου.

Η Διαχειριστική Αρχή θα παρουσιάσει αναλυτικά τα δεδομένα υλοποίησης του Προγράμματος, ωστόσο από τη δική μου τη θέση, από τη θέση του συντονιστή του ΕΣΠΑ 2021-2027 πρέπει να επισημάνουμε τη σημαντική χρηματοδοτική διάσταση στον τομέα περιβάλλοντος και ενέργειας, στην τρέχουσα προγραμματική περίοδο με συνολικούς πόρους ύψους 8,2 δις ευρώ.

Στο σημαντικό αυτό προϋπολογισμό συμβάλλουν εκτός από το ΠΕΚΑ, το Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα» με πόρους για την ενίσχυση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων με όρους πράσινης μετάβασης, το Πρόγραμμα «Μεταφορές» με τη χρηματοδότηση της βιώσιμης αστικής κινητικότητας, το Πρόγραμμα Πολιτική Προστασία, το Πρόγραμμα Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης, καθώς και τα περιφερειακά προγράμματα.

Στο Πρόγραμμα συμπεριλαμβάνονται και άλλες σημαντικές δράσεις στρατηγικής σημασίας. Θα ήθελα προσωπικά να αναφερθώ στα GReco Islands, έκανε μια πολύ σύντομη αναφορά ο Γενικός Γραμματέας ο κ. Αϊβαλιώτης, πρόκειται για μια εξαιρετικά σημαντική πρωτοβουλία για την ολιστική αντιμετώπιση των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν τα ελληνικά μικρά νησιά σε πολλαπλά επίπεδα με στόχο τη δημιουργία ενός μοντέλου πράσινης και βιώσιμης ανάπτυξης που θα εξασφαλίζει τη μακροχρόνια οικονομική ανάπτυξη και ευημερία των κοινωνιών τους με σεβασμό στο περιβάλλον.

Σημασία έχει κατ' αρχήν η ολιστική προσέγγιση της πρωτοβουλίας και η ενεργή συμμετοχή των τοπικών κοινωνιών, οι οποίες καλούνται να συνδιαμορφώσουν και να εξειδικεύσουν τα τοπικά σχέδια δράσης. Αυτή τη στιγμή βρισκόμαστε στη φάση που έχουν ολοκληρωθεί οι τεχνικές συναντήσεις με τους τοπικούς φορείς προκειμένου να τους ενημερώσουμε για τη διαδικασία της διαμόρφωσης των σχεδίων δράσης και στις 9 Δεκεμβρίου στο Ωδείο Αθηνών σε μια εκδήλωση θα παρουσιαστούν τα

αποτελέσματα αυτών των διαβουλεύσεων, που θεωρούμε ότι είναι εξαιρετικά χρήσιμα, σημαντικά και πάρα πολύ ενδιαφέροντα.

Επίσης σε κάτι άλλο που θα ήθελα να αναφερθώ είναι η πρωτοβουλία STEP. Να πούμε ότι η ΕΑΣ και ειδικά η ΕΥΣΣΑΕ είναι το εθνικό σημείο επαφής για την πρωτοβουλία αυτή. Ακούσαμε όλοι την Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αλλά και στις ακροάσεις των Επιτρόπων να μιλούν για την ανάγκη η Ευρώπη να γίνει πιο ανταγωνιστική, ειδικά στον τομέα των κρίσιμων και καινοτόμων τεχνολογιών, προκειμένου η Ευρώπη να αντιμετωπίσει τις σημαντικές προκλήσεις που έχουν διαμορφωθεί στο παγκόσμιο περιβάλλον.

Στο πλαίσιο αυτό δημιουργήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή η πλατφόρμα στρατηγικών τεχνολογιών για την Ευρώπη με τον Κανονισμό 795/2024. Μιλάμε για αναδυόμενες τεχνολογίες όπως η ψηφιακή, η προηγμένη τεχνολογία, οι καθαρές και αποδοτικές ως προς τη χρήση πόρων τεχνολογίες και η βιοτεχνολογία, οι οποίες είναι εξαιρετικά σημαντικές για την πράσινη και ψηφιακή μετάβαση. Τονίζω το «πράσινη μετάβαση», δεδομένου ότι έχουμε αυτή τη θεματική σήμερα.

Όλες αυτές οι πρωτοβουλίες συμβάλλουν στη στρατηγική πρόοδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Να πούμε ότι ενόψει της αναθεώρησης των προγραμμάτων σε περίπτωση που ένα πρόγραμμα κάνει ειδικό άξονα για το STEP δίνονται ειδικά κίνητρα όπως 30% προχρηματοδότηση και η χώρα λαμβάνει 100% συγχρηματοδότηση. Άρα σας ενημερώνω, γιατί θα ήθελα να δείτε την πρωτοβουλία αυτή ενόψει της αναθεώρησης του Προγράμματος.

Να κλείσω λέγοντας ευχαριστώ πάρα πολύ τα στελέχη της Διαχειριστικής Αρχής για την αφοσίωση, τη συνέπεια και τη διαρκή συνεργασία τους με τις Υπηρεσίες της ΕΑΣ, έχουν επιδείξει εξαιρετική κατάρτιση, επαγγελματισμό και έχουν συνεργαστεί άψογα με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς.

Να εκφράσω την πεποίθηση και την πίστη μου στην επιτυχή υλοποίηση του Προγράμματος χάρη στην πολυετή εμπειρία και στην αφοσίωση του Γενικού Γραμματέα κ. Ζερβού και είμαι βέβαιη ότι με τη συλλογική προσπάθεια όλων μας, το 2025 θα είναι μια χρονιά ακόμη

μεγαλύτερης επιτάχυνσης και αποτελεσματικότητας και να δώσω συγχαρητήρια σε όλους για τη μέχρι τώρα πρόοδο του Προγράμματος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Γ. ΖΕΡΒΟΣ): Ευχαριστούμε πρώτα για τα καλά λόγια για την Υπηρεσία, δεύτερον για την ολοκληρωμένη παρουσίαση, θα μου επιτρέψετε να μείνω λίγο στην αναφορά της κας Παντελοπούλου για τα GReco Islands που δεν αναφερθήκαμε προηγουμένως.

Είναι μια πολύ εξαιρετική πρωτοβουλία καινοτόμος, η οποία ήταν απόρροια της διαπραγμάτευσης που κάναμε με τις Υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την εκπόνηση και την έγκριση του Προγράμματος. Το Πρόγραμμα θα συνεισφέρει 100 εκατομμύρια ευρώ σε αυτό τον στόχο στους συγκεκριμένους τομείς όπως περιγράφονται.

Ήδη ο κ. Αϊβαλιώτης ποσοτικοποίησε τις ανάγκες του τομέα του αναφορικά με τη συγκεκριμένη πρωτοβουλία, ο κ. Γραφάκος δεν το έκανε επιφυλάχθηκε, αλλά γνωρίζουμε και τη δική του ποσοτικοποίηση. Έχει γίνει μια πάρα πολύ καλή δουλειά από τη Γενική Γραμματέα του ΕΣΠΑ στο συγκεκριμένο αντικείμενο, που θα παρουσιαστεί στις 9 Δεκεμβρίου. Είναι ανάγκη να αξιοποιήσουμε το σύνολο της χρηματοδότησης που προέρχεται και από το ΠΕΚΑ που ε 100 εκατομμύρια και από το σχέδιο της δίκαιης αναπτυξιακής μετάβασης, που αν δεν κάνω λάθος είναι 58 εκατομμύρια, προκειμένου να ενεργοποιηθούν αυτού του είδους οι παρεμβάσεις και να αποδώσουν στον πληθυσμό και στα συγκεκριμένα χωρικά επίπεδα τα αποτελέσματα που έχουμε σχεδιάσει.

Θα ήθελα να δώσω τον λόγο στον επικεφαλής της γεωγραφικής Μονάδας και εκπρόσωπο των Υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής τον κ. Rasmussen, θα μου επιτρέψει όμως ο Carsten να κάνω ένα μικρό πρόλογο, θα είναι η τελευταία φορά που θα το κάνω σήμερα.

Αναφέρθηκαν οι συνάδελφοι και η κα Παντελοπούλου και ο κ. Αϊβαλιώτης και ο κ. Γραφάκος στις καινοτομίες του Προγράμματος, στα ολιστικά και για τα νερά και για τα λύματα, στα ολιστικά για τα απορρίμματα, στο ολιστικό για την ανακύκλωση, όλα αυτά είναι καινοτόμες διαδικασίες οι οποίες είναι προϊόντα μιας μακρόχρονης και επίπονης διαπραγμάτευσης.

Μια διαπραγμάτευση, στην οποία και τα δύο μέρη και οι Ελληνικές Αρχές και οι Υπηρεσίες της Επιτροπής είδαν τη μεγάλη εικόνα. Από

τη μια μεριά οι Ελληνικές Αρχές μπήκαν στα βαθιά για να αντιμετωπίσουν πολύ σημαντικά προβλήματα τα οποία χρόνιζαν επί σειρά ετών και από την άλλη πλευρά οι Υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής απέδειξαν ότι έχουν όραμα. Πάρα πολύ σημαντικό. Όραμα και για τους τομείς, αλλά και για τη χώρα.

Αυτό συνήθως δεν είθισται να γίνεται. Συνήθως γίνονται μάχες για τα όποια ανοιχτά ζητήματα, γίνονται μάχες οπισθοφυλακής οι οποίες συνήθως δεν φέρνουν αποτελέσματα. Εδώ και αποτελέσματα ήρθαν, τα οποία θα είναι ορατά στο αμέσως επόμενο χρονικό διάστημα και καινοτόμες δράσεις και όλοι μπήκαμε για να αντιμετωπίσουμε υπαρκτά προβλήματα, που είναι το βασικότερο, γιατί μόνο με αυτό τον τρόπο αξιοποιούνται οι κοινοτικές χρηματοδοτήσεις.

Θα μου επιτρέψετε προσωπικά να ευχαριστήσω τον επικεφαλής της γεωγραφικής Μονάδας τον κ. Rasmussen, όχι μόνο για την προσπάθεια που έκανε όλο αυτό το διάστημα και για την εκπόνηση του Προγράμματος και για τη διαπραγμάτευση και για την έγκριση και τώρα για την υλοποίηση, αλλά για τις ιδέες που μας πρόσφερε, αλλά και για τη γενικότερη συνεισφορά του.

Carsten ευχαριστώ και έχεις τον λόγο.

C. RASMUSSEN: Ευχαριστώ. Όπως ξέρετε είναι πραγματικά η τελευταία μου μεγάλη Επιτροπή Παρακολούθησης μια που φεύγω για τη Γαλλία και λίγο στενοχωριέμαι γιατί ήταν πιθανώς στο Πρόγραμμα στο οποίο βάλαμε την περισσότερη προσπάθεια κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων, οπότε δεν μπορώ να πω ότι πετύχαμε όλους μας τους στόχους με τις διαπραγματεύσεις, αλλά πραγματικά καταβάλλαμε μεγάλη προσπάθεια και μαζί με τον Μανώλη προσπαθήσαμε να αντιμετωπίσουμε τις ελλείψεις του τομέα, την έλλειψη των μέσων και αρχών των διοικητικών οργάνων, τους ΦοΔΣΑ όλα αυτά τα πράγματα και προφανώς δεν είναι εύκολο όλα τα κινούμενα μέρη να συντονιστούν.

Ωστόσο ήταν μια χρονιά που είχε κάποιες επιτυχίες και μια χρονιά που ολοκληρώνεται και με κάποια ανησυχία και μια που θα πρέπει να φύγω και λίγο νωρίτερα για μια άλλη υποχρέωση θα τα συζητήσουμε αυτά σύντομα.

Ήταν μεγάλη μας χαρά που μπορέσαμε να προχωρήσουμε με το Φαληρικό Πάρκο. Αν με είχατε ρωτήσει νωρίτερα δεν θα το θεωρούσα εφικτό, αλλά προχωρήσαμε πάρα πολύ καλά μέσα στο καλοκαίρι και νομίζω ότι και οι δυο πλευρές είναι ιδιαίτερα περήφανες γι' αυτή την επένδυση.

Έπρεπε να μάθω μια καινούργια λέξη «αέναο» έτσι ονομάσατε το πάρκο, είμαστε περήφανοι γι' αυτό. Διαμορφώθηκε σύμφωνα με τις αρχές του νέου ευρωπαϊκού Bauhaus. Υπήρξαν πάρα πολλές συζητήσεις και διαφωνίες όχι μόνο για τα χρήματα, αλλά και για την αισθητική για πρώτη φορά. Δημιουργούμε ένα πάρκο που θα κρατήσει αιώνες και νομίζω ότι και η γειτονιά, η περιοχή ήταν πάρα πολύ καλή ως επιλογή. Θέλουμε μια ποιότητα που θα αντέξει πραγματικά αιώνες και νομίζω ότι το είδαμε και την προηγούμενη εβδομάδα στη Θεσσαλονίκη με το Μετρό.

Ήταν μεγάλη η χαρά πόσοι άνθρωποι εκεί το ανακάλυψαν, μπορεί να είχαν πει ότι ήταν ακριβό, εμάς δεν μας νοιάζει. Μας νοιάζει να έχουμε ένα εξαιρετικό αποτέλεσμα το οποίο θα είναι εκεί για αιώνες. Θα έχει ζωή και διάρκεια που θα ξεπερνάει τη δική μας. Το ίδιο θα συμβεί και με το Αέναο, ελπίζω ότι το πάρκο θα είναι εκεί για δεκαετίες και για αιώνες για όλους τους πολίτες της Αθήνας, για τους τουρίστες επίσης είναι ένα δυνατό αποτέλεσμα.

Επίσης βρισκόμαστε κοντά σε μια τελική συμφωνία για το Πρόγραμμα για τα απόβλητα. Ήταν και πάλι δύσκολο στη διαπραγμάτευση, είχαμε δυο τρεις γύρους διαπραγματεύσεων, αλλά και πάλι και αυτό μας βοήθησε να βρούμε μια τελική λύση και να καταλήξουμε σε αυτό το πρόγραμμα Bonus, που έχουμε τώρα. Θέλουμε να υπάρξει συνεισφορά στην ανακύκλωση και γι' αυτό θα πρέπει να δώσουμε περισσότερη έμφαση στη συλλογή των απορριμμάτων και έτσι έχετε και την πρόσκληση για το παράλληλο έργο και αυτό είναι πραγματικά πολύ σημαντικό σημείο και θέλω να σας συγχαρώ γι' αυτό.

Πρέπει τώρα να δούμε την εκκίνηση του Προγράμματος για το Bonus και θέλω να το πετύχετε. Θα στενοχωρηθώ να αφήσω αυτή τη θέση αν δεν έχει πρώτα εκδοθεί και βγει η πρόσκληση για το διαγωνισμό.

Έχουμε ήδη την πρόσκληση για τα νέα προγράμματα του ΠΕΚΑ, βλέπουμε κινητοποίηση, χαιρόμαστε που έχουμε το Δήμαρχο του Ρεθύμνου μαζί μας σήμερα. Ήταν πραγματικά κινητήριος μοχλός σε πολλές από αυτές

τις αλλαγές και νομίζω ότι σε τοπικό επίπεδο μπορείτε να επιβεβαιώσετε ότι η ολιστική προσέγγιση βγάζει νόημα.

Να το ξαναπώ αυτό: η ολιστική προσέγγιση είναι απλώς μια λέξη. Είναι μια λέξη που δώσαμε σε project τα οποία έχουν ελάχιστες απαιτήσεις ποιότητας. Σε αντίθεση με το παρελθόν όπου πολλά από τα έργα που ξεκινούσαν ήταν προβληματικά, δεν πληρούσαν τις ελάχιστες προδιαγραφές ποιότητας και δεν μπορούσαν και να προχωρήσουν. Αυτό δεν μπορεί να ξανασυμβεί. Προφανώς, όπως είπε και ο κ. Γραφάκος δεν μπορούμε να περιμένουμε για πάντα. Η τελειότητα είναι ο εχθρός της προόδου σε τελική ανάλυση. Δεν αναζητούμε την τελειότητα, αναζητούμε ελάχιστες απαιτήσεις ποιότητας.

Ας ξεκινήσουμε με αυτά τα έργα και όχι για τους οικισμούς της 3^{ης} προτεραιότητας, αλλά χρειαζόμαστε περισσότερες διαδικασίες ελέγχου της ποιότητας έτσι ώστε να αποφύγουμε τα λάθη του παρελθόντος. Στατιστικά είχαμε πολλά τέτοια και δεν μπορούμε να το επαναλάβουμε.

Ελπίζουμε ότι θα βρεθεί και η λύση σε επίπεδο ολιστικό και καμιά φορά βλέπω ότι ο κόσμος μπορεί να έχει κουραστεί γιατί ίσως να φαίνονται τα πράγματα πολύ περίπλοκα, ας δημιουργήσουμε κάτι το οποίο να είναι κατανοητό και εύληπτο για όλους και να βασίζεται στις αρχές της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας, της οικονομικής αποδοτικότητας και να έχει ελάχιστα διοικητικών δυνατοτήτων. Αυτά είναι τα στοιχεία που χρειάζονται για όλα τα project.

Είμαστε ανυπόμονοι, θέλουμε να δούμε έργα που έρχονται στο ΠΕΚΑ από το προηγούμενα project και θέλουμε να δούμε την εξέλιξή τους. Καταλαβαίνουμε ότι αυτό το phasing δεν θα γινόταν επισήμως το 2023 αλλά έπρεπε να είχε συμβεί νωρίτερα το 2024. Έχουμε δεκάδες τέτοια project και ελπίζουμε ότι η διοικητική Αρχή θα βρει την ενέργεια και τους πόρους για να περάσουν αυτά τα project για να μπορέσουν να προχωρήσουν.

Αυτή τη στιγμή έχουμε πολλά μηδενικά στο πρόγραμμα, έχουμε μόνο μηδενικά με τρεις εξαιρέσεις και αυτή η εικόνα πρέπει να αλλάξει. Θα είναι πολύ καλύτερα όταν περάσουμε στη δεύτερη φάση και αυτό αφορά κυρίως και έργα που έχουν να κάνουν με τα λύματα και έργα που έχουν να κάνουν με τα απορρίμματα.

Μεγάλο κομμάτι του Προγράμματος αφορά την ενέργεια και ευχαριστούμε πολύ και για το Υπουργείο Περιβάλλοντος που μοιράστηκε το όραμα, είναι ένα συνολικό όραμα. Γνωρίζουμε ότι βρισκόμαστε σε ένα πλαίσιο με πολλαπλές πηγές χρηματοδότησης, ποτέ δεν είχαμε τόσα πολλά χρήματα στο παρελθόν, έχουμε το Ταμείο Ανάκαμψης και το Περιβάλλον – Ενέργειας με μεγάλη επιτυχία και με φιλόδοξο τρόπο αξιοποίησε το εργαλείο αυτό για να χρηματοδοτήσει το «Εξοικονομώ» και άλλες πρωτοβουλίες.

Τώρα χρειαζόμαστε τη βοήθειά σας και τις προτάσεις σας για να ξεκινήσουμε να χρησιμοποιούμε και το ενεργειακό κομμάτι αυτού του Προγράμματος, πράγμα το οποίο δεν έχει συμβεί ως τώρα. Με εξαίρεση τη μεταφορά του σχεδίου για τους καυστήρες που είχαμε στο τέλος της προηγούμενης περιόδου και με τη συνέχιση της χρηματοδότησης της διασύνδεσης που επίσης κληρονομήσαμε από το πρόγραμμα ΥΜΕΠΕΡΑΑ δεν έχουμε προχωρήσει αρκετά και τα χρήματα που είναι αφιερωμένα και θα πρέπει να διοχετευτούν στην ενέργεια, είναι σε κατάσταση ακόμη ανενεργή.

Αυτό δεν μπορεί να συνεχιστεί. Πρέπει να ενεργοποιηθεί τώρα αυτό το κομμάτι ή αλλιώς η χρηματοδότηση να στραφεί σε άλλους σκοπούς. Υποτίθεται ότι θα απομακρυνόμασταν από το «Εξοικονομώ» από τους πόρους του Ταμείου Ανάκαμψης και θα διοχετεύαμε τους πόρους του ΠΕΚΑ.

Εδώ στο ίδιο μέρος πριν από ένα χρόνο ρώτησα πότε θα ενεργοποιηθεί το «Εξοικονομώ» για το ΠΕΚΑ και μου είπαν ότι θα συμβεί το 2024,. Τώρα βλέπω ότι δεν συνέβη. Τον κόσμο της χρηματοδότησης του ΕΣΠΑ ο χρόνος είναι χρήμα. Όταν αφήνουμε τα χρήματα ανενεργά, είναι χαμένος χρόνος και δεν μπορούμε να το έχουμε. Οπότε για το Υπουργείο Περιβάλλον παρακαλώ απαντήστε μα: θα χρησιμοποιήσετε το ενεργειακό κομμάτι του Προγράμματος; Αν όχι, τότε θα πρέπει να διοχετευτούν αλλού τα χρήματα, σε άλλες περιοχές του Προγράμματος οι οποίες τα χρειάζονται.

Βρισκόμαστε σε μια κατάσταση που αφορούσε και το ΥΜΕΠΕΡΑΑ στη δεύτερη φάση της ζωής του, χτίζουμε πολύ προϋπολογισμό, πολλές πηγές θα πάνε μέσα στο ΠΕΚΑ, αλλά ήδη αυτή τη στιγμή έχουμε χαμηλή χρηματοροή. Ξεκινήσαμε μεταφέροντας πάρα πολλά project από το ΥΜΕΠΕΡΑΑ και κανονικά θα έπρεπε να είχαμε προχωρήσει πολύ περισσότερο και τώρα μπροστά στο 2025 ήδη βρισκόμαστε μπροστά σε πρόγραμμα. Μια κατάσταση, που ακόμη και εγώ που είμαι μονίμως

απαισιόδοξος, δεν το περίμενα ότι θα συμβεί. Δεν περίμενα ότι θα έπρεπε να συζητήσουμε τέτοια κατάσταση αυτή τη στιγμή.

Χρειαζόμαστε 250 εκατομμύρια να απορροφηθούν, να ξοδευτούν μέσα στην επόμενη χρονιά. Χρειαζόμαστε αυτά τα έξοδα. Σήμερα αυτό μπορεί να προέλθει μόνο από τη διασύνδεση και από το σχέδιο για τους καυστήρες. Οτιδήποτε άλλο που θα μπορούσε να βοηθήσει σε αυτή τη χρηματοροή ακόμη μένει να αποφασιστεί, μένει να συμβασιοποιηθεί, οπότε αυτό είναι πάρα πολύ ανησυχητικό. Είναι μια κατάσταση που ακόμη μπορείτε να ισορροπήσετε, μπορείτε να την αντιμετωπίσετε και δεν θα έπρεπε να συμβεί. Αλλά να έχετε υπόψη σας ότι συμβαίνει και είναι κρίσιμο.

Περνάμε σε μια φάση σιγά - σιγά όπου η χρήση του overbooking του να κλείνουμε περισσότερα project και έργα από αυτά που έχουμε, αποκτά πια ανησυχητική διάσταση. Σε κάποιους από τους άξονες που έχουμε δει είμαστε στο 8% πάνω, είναι καλό γενικά να υπάρχει αυτό γιατί θέλουμε παραπληρήσιες δραστηριότητες αφού κάποιες δεν θα προχωρήσουν και είναι καλό να είμαστε στο 110-120% νομίζω και νομοθετικά αυτό είναι καλό.

Αλλά αν δούμε συνολικά την εικόνα για το ΠΕΚΑ σήμερα και πάρουμε όλα τα project που έχουν έρθει και από το προηγούμενο και από αυτά που γνωρίζουμε για τα λύματα, για τη βιοποικιλότητα φτάνουμε στο 200% και αυτό μας φτάνει σε μια κατάσταση όπου το Πρόγραμμα -ίσως όχι οι πολιτικές, αλλά το Πρόγραμμα- πλέον να έχει ένα προϋπολογισμό που δεν μπορούμε να τον παρακολουθήσουμε.

Ουσιαστικά καθυστερούμε τη στιγμή που θα πρέπει κάτι να βγάλουμε, κάτι να πετάξουμε, πλέον δεν είναι ξεκάθαρο τι είναι μέσα στο Πρόγραμμα και τι δεν είναι. Αυτό δεν είναι μια υγιής κατάσταση, ούτε για την Αρχή που πρέπει να έχει ένα συγκεκριμένο αριθμό, ένα λογικό αριθμό έργων για να διαχειριστεί, έτσι ώστε και εκείνη να μπορεί να λογοδοτήσει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την κατάσταση του έργου.

Οπότε το να μαζεύουμε τόσες πολλές δεσμεύσεις για πράγματα που πρόκειται να χρηματοδοτήσουμε και μετά να μην έχουμε την απαραίτητη χρηματοροή τελικά αυτό μας οδηγεί σε προβλήματα που δυστυχώς στην αρχή εδώ της προγραμματικής περιόδου αρχίζουμε να βλέπουμε μια κατάσταση

παρόμοια με αυτή που ήταν το ΥΜΕΠΕΡΑΑ. Το καλό όμως είναι ότι αν όλοι δούμε αυτή την ανάλυση όπως είναι, μπορούμε να τη διορθώσουμε.

Η πρωτοβουλία GReco Islands είναι κάτι που το αγαπάμε, κάτι σημαντικό για εμάς, ελπίζουμε να επιταχυνθεί. Δεν είμαι σίγουρος ότι μιλάει το Υπουργείο Περιβάλλοντος για ακριβώς το ίδιο πράγμα όταν μιλάμε κι εμείς γι' αυτή την πρωτοβουλία. Υπάρχει μια ομπρέλα πρωτοβουλιών. Αυτό που σχεδιάστηκε με το ΠΕΚΑ θα ξεκινήσει ένα πρόγραμμα ένα σχέδιο, μετά θα υπάρξει ένα σχέδιο δράσης, αλλά καταλαβαίνω ότι το Υπουργείο Περιβάλλοντος κάνει κι άλλες δραστηριότητες και δράσεις πιο συγκεκριμένες στοχεύοντας τις ανανεώσιμες πηγές.

Φυσικά οι επενδύσεις στα νησιά είναι πάντα ευπρόσδεκτες, αλλά νομίζω ότι θέλουμε λίγο να αποσαφηνίσουμε ακριβώς τι σημαίνει αυτή η πρωτοβουλία και φυσικά χρειάζεται να την επιταχύνουμε, αν θέλουμε αυτή η πρωτοβουλία να ξεκινήσει ουσιαστικά, πριν από το τέλος της περιόδου.

Ολοκληρώνω αυτή την ενασχόλησή μου με το ΠΕΚΑ με ανάμικτα συναισθήματα. Νομίζω ότι υπάρχουν κάποιες επιτυχίες που τις βλέπουμε και έχουμε και ακόμη πολλά πράγματα που μένουν να γίνουν. Θα μείνετε στα χέρια των συναδέλφων μου, θα υπάρξει συνέχεια και ελπίζω ότι θα συνεχίσουμε με τις καλές συμφωνίες που πήραμε ήδη και με το Πρόγραμμα και με τις προσκλήσεις που έχουμε ήδη βγάλει. Θα υπάρχει λοιπόν και από την πλευρά μας συνέχεια και ελπίζω ότι θα υπάρξει και από εσάς.

Θέλω να σας ευχαριστήσω όλους, βλέπω πολλούς εδώ που κάποιοι έχετε ταξιδέψει από μακριά και είναι χαρά μου να σας βλέπω να συμμετέχετε σε αυτές τις συναντήσεις. Είναι ένα πρόγραμμα που αφορά όλη την Ελλάδα και θέλω να σας ευχαριστήσω για την καλή συνεργασία. Καμιά φορά υπήρξαν και εντάσεις, αλλά πάντα πιστεύω από τις δυο πλευρές με σκοπό να βρεθεί η καλύτερη δυνατή λύση για την Ευρώπη και για την Ελλάδα. Σας ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Γ. ΖΕΡΒΟΣ): Ευχαριστούμε. Δεν θα ξαναπώ ευχαριστώ για τη συνεργασία αυτά τα είπαμε, ευχαριστούμε για την πολύ καλή παρουσίαση της πορείας υλοποίησης του Προγράμματος. Πραγματικά τα πράγματα είναι

πάνω κάτω ακριβώς όπως παρουσιάστηκαν, θα τα δούμε και στην πορεία στην αναλυτική παρουσίαση που θα γίνει από τη Διαχειριστική Αρχή.

Δεν θα διαφωνήσει κάποιος μαζί σας ότι υπάρχουν ζητήματα με το budget των μεταφερόμενων έργων, τα οποία πρέπει να τα δούμε προσεκτικά για το πώς θα γίνει η βέλτιστη διαχείριση των διατιθέμενων πόρων με την επίτευξη και των ποσοτικών αλλά και των ποιοτικών στόχων του Προγράμματος.

Κλείνοντας τις παρουσιάσεις των πολιτικών ηγεσιών θα ήθελα να δώσω διαδικτυακά τον λόγο στον κ. Κωστή Μαγουλά Γενικό Γραμματέα Υποδομών του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών.

Κ. ΜΑΓΟΥΛΑΣ: Αγαπητέ Πρόεδρε αγαπητέ Γιώργο σε ευχαριστώ πάρα πολύ. Κυρίες και κύριοι με χαρά συμμετέχω στην 3^η συνεδρίαση της Επιτροπής Παρακολούθησης του Προγράμματος «Περιβάλλον και Κλιματική αλλαγή». Λυπάμαι που δεν είμαι μαζί σας, διότι κάποιες άλλες υποχρεώσεις με υποχρεώνουν να βρίσκομαι στο Υπουργείο και δυστυχώς δεν θα μπορέσω να παρακολουθήσω και τη συνεδρίαση μέχρι τέλους.

Θα ξεκινήσω με ευχαριστίες στον Πρόεδρο, ευχαριστίες στους συναδέλφους Γενικούς Γραμματείς για την πολύ καλή συνεργασία, στον κ. Μαμαλούγκα για την εξαιρετική προσπάθεια που κάνει, όπως και σε όλα τα στελέχη των αρμόδιων Υπηρεσιών του Υπουργείου Οικονομικών, αλλά και του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών για την εξαιρετική δουλειά που κάνουν και την πολύ αποτελεσματική συνεργασία μας.

Τα θέματα του περιβάλλοντος σε ό,τι αφορά και τη διαχείριση και την προστασία είναι κρίσιμα, ζωτικής σημασίας για την επιβίωσή μας σε αυτή την περίοδο, την περίοδο μιας εντονότατης κλιματικής αλλαγής, σε βαθμό κρίσης ίσως και απειλής, μάλιστα με χαρακτηριστικά ασύμμετρης και αυτό διότι τα εργαλεία πρόγνωσης ή πρόβλεψης δεν είναι και πιθανό να μην μπορούν να γίνουν πολύ ακριβή σε βάθος χρόνου μεγαλύτερο από μερικές ώρες.

Αυτό απλά σημαίνει ότι θα πρέπει να προσπαθήσουμε να είμαστε ακόμη πιο αποτελεσματικοί στη μείωση των ανθρωπογενών επιδράσεων στο κλίμα και το Πρόγραμμα αυτό μπορεί να συντελέσει...**πρόβλημα σύνδεσης** ...

Το Υπουργείο μας συμμετέχει με ένα ... σε τομείς που αφορούν είτε την ενεργειακή αναβάθμιση δημοσίων κτιρίων, είτε στην προστασία και την ανάπτυξη κρίσιμων υποδομών σε θέματα αντιπλημμυρικής προστασίας, σε θέματα τρωτότητας ... σε θέματα ανάπτυξης δικτύων και αντιμετώπισης των θεμάτων λειψυδρίας.

Στη συνέχεια ο κ. Μαμαλούγκας ξέρω ότι διεξοδικά θα αναφερθεί σε αυτά, επομένως δεν θέλω να καταναλώσω τον χρόνο σας. Θέλω μόνο να χαιρετίσω τη σημερινή συνεδρίαση και να ευχαριστήσω για μια ακόμη φορά όλα τα στελέχη τα οποία συμμετέχουν, όπως επίσης και τους εκπροσώπους και τα στελέχη της DG-Regio για τη διαρκή υποστήριξη που μας παρέχουν σε αυτό, αλλά και στα υπόλοιπα προγράμματα. Σας ευχαριστώ πάρα πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Γ. ΖΕΡΒΟΣ): Εμείς ευχαριστούμε και για τη συνεργασία στον τομέα αρμοδιότητας του κ. Μαγουλά στη διαχείριση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, το σύνολο των αντιπλημμυρικών έργων ήδη έχει ενταχθεί στο Πρόγραμμα και των καινούργιων και των μεταφερόμενων, προκειμένου να δημιουργούν οι κατάλληλες υποδομές για να μην ανακύψουν ζητήματα όπως ζήσαμε και προχθές, αλλά και το προηγούμενο χρονικό διάστημα και σε άλλες περιοχές της Ευρώπης.

II. ΠΡΟΟΔΟΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Πορεία υλοποίησης του Προγράμματος

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Γ. ΖΕΡΒΟΣ): Τώρα πάμε στο κυρίως θέμα που είναι η παρουσίαση της πορείας υλοποίησης του Προγράμματος. Παρακαλώ τον Προϊστάμενο της Διαχειριστικής Αρχής για την αναλυτική παρουσίαση.

N. ΜΑΜΑΛΟΥΓΚΑΣ: Καλημέρα σας. Θα ήθελα να ξεκινήσω πρώτα από αυτά τα οποία έχει πει ο Carsten πριν από λίγο μια και τον έχω δίπλα μου. Ήθελα να πω ότι δεν έχει αφήσει μισοτελειωμένο έργο, νομίζω ότι Carsten όλο αυτό το διάστημα που βοήθησε τη Διαχειριστική Αρχή και γενικά το ελληνικό κράτος, όπως είπε και ο Γενικός Γραμματέας είχε όραμα και θεωρώ ότι τα πολύ μεγάλα ζητήματα της χώρας έχουν λυθεί. Είμαι πολύ αισιόδοξος εκ φύσεως, αλλά νομίζω ότι έχουν λυθεί.

Λύσαμε το πρόβλημα με μια πολύ καλή συμφωνία το καλοκαίρι, το πρόβλημα της διαχείρισης στερεών αποβλήτων το οποίο το θέμα αυτό μας

ταλαιπώρησε πάνω από τρία χρόνια. Έχουμε μπει πάρα πολύ σοβαρά σαν ΠΕΚΑ με τα ολιστικά προγράμματα των νερών στο θέμα της ολιστικής διαχείρισης και δεν μπορούμε να ξεχνάμε ότι έχουμε μέσα σε αυτή τη χρονιά καταφέρει να δοθεί έγκριση σε τρία πολύ μεγάλα και σημαντικά έργα, όπως είναι το μεγάλο ρέμα της Εσχατιάς, όπως είναι ο Φαληρικός όρμος και όπως είναι στη φάση να εγκριθεί το ΣΔΙΤ Πελοποννήσου.

Ειδικά ο Φαληρικός όρμος και το ΣΔΙΤ Πελοποννήσου εργαστήκαμε γι' αυτό όλες οι Υπηρεσίες και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Διαχειριστικής και του Υπουργείου Οικονομικών και της DG-Regio, όλοι μαζί πάνω από τρία χρόνια δώσαμε πραγματικά τον καλύτερο εαυτό μας, πήραμε σκέψεις, πήραμε οράματα, πήραμε ιδέες και από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ψάξαμε στο ευρύτερο περιβάλλον το τι ενέργειες και τι δράσεις πρέπει να κάνουμε και με ένα πολύ σωστό team και υπαλλήλων και μελετητών καταφέραμε και αποδώσαμε αυτό το έργο, το οποίο μάλιστα έγιναν πρόσφατα εγκαίνια, το οποίο πραγματικά είναι καινοτόμο και σπουδαίο.

Θα κάνω τώρα μια παρουσίαση του Προγράμματος. Να σας πω ότι το Πρόγραμμα «Περιβάλλον και Κλιματική αλλαγή» το οποίο είναι συνολικά 3,6 δις μέχρι στιγμής έχουν εκδοθεί 50 προσκλήσεις οι οποίες είναι περίπου στο 34% του Προγράμματος 1,2 δις, έχουν ενταχθεί 41 έργα 710 εκατομμύρια 20% πρόοδος, έχουμε νομικές δεσμεύσεις στο 12,35% στα 450 εκατομμύρια και δαπάνες στο 3,60% τα οποία ευελπιστούμε τέλος του χρόνου να πάει στο 10%.

Εδώ βλέπετε τις προσκλήσεις, τις εντάξεις, της ΝΟΔΕ και τις δαπάνες σε σχέση με το Νοέμβριο του '23 και βλέπετε πραγματικά πολύ μεγάλη αλλαγή, γιατί ουσιαστικά το Πρόγραμμά μας είναι σε πλήρη εξέλιξη το 2024.

Πολύ γρήγορα οι άξονες προτεραιότητας, τους βλέπετε δεν θα σας ζαλίσω με τα νούμερα, απλώς να πω ότι ο άξονας αυτός ο οποίος έχει ενεργοποιηθεί πάρα πολύ είναι ο Άξονας 1, ο οποίος είναι ο Άξονας Ενέργειας, ο οποίος περιλαμβάνει και δυο τρία μεγάλα έργα όπως είναι το καλώδιο της Κρήτης και ο «ΑΣΦΑ» της Αλεξανδρούπολης.

Ο Άξονας 2 επίσης πολύ ενεργοποιημένος και επίσης πολύ κρίσιμος στην παρούσα χρονική περίοδο που είναι ο Άξονας της Κλιματικής

Αλλαγής που περιλαμβάνει τις δράσεις των αντιπλημμυρικών έργων προστασίας και τη θωράκιση της χώρας σε όλα αυτά τα οποία ζούμε το τελευταίο διάστημα με τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής.

Ο Άξονας 3 είναι κάπως πίσω διότι είναι στη φάση να εντάξουμε το έργο του Φαληρικού, το οποίο ουσιαστικά αξιοποιεί το μεγαλύτερο ποσοστό πάνω από το 80% του συγκεκριμένου άξονα.

Ο Άξονας 4 τα Στερεά Απόβλητα δεν έχει ακόμη ενεργοποιηθεί, πρόκειται άμεσα να ενεργοποιηθεί γιατί όλο αυτό το προηγούμενο χρονικό διάστημα προσπαθούσαμε να λύσουμε και με την Ευρωπαϊκή Ένωση και με το JASPERS να λύσουμε τα προβλήματα τα οποία υπήρχαν στην ενεργοποίησή τους και όντως με την τελευταία συμφωνία που κάναμε και τις επόμενες ενέργειες που έχουμε ενεργοποιήσει, πιστεύουμε τέλος του χρόνου – αρχές του επόμενου, θα ενεργοποιηθούν πλήρως και τα έργα των στερεών αποβλήτων.

Ο Άξονας 5 των Νερών, που όπως ανέφερε σωστά ο Carsten, εκεί έχουμε μεγάλες ανάγκες, έχουμε πραγματικά μεγάλη υπερδέσμευση στον συγκεκριμένο άξονα, απλώς ήθελα να αναφέρω επειδή τέθηκε το θέμα για τα phasing και τα μεταφερόμενα ότι αφ' ενός με τα μεταφερόμενα έργα εκτός από τρεις τέσσερις περιπτώσεις οικισμών Γ προτεραιότητας εν δυνάμει μπορούν να ενταχθούν στην επόμενη προγραμματική, δεν είναι όμως υποχρεωτικό να ενταχθούν. Άρα τα μεταφερόμενα εκτός από συγκεκριμένες περιπτώσεις τα ξανακοιτάμε, τα επεξεργαζόμαστε.

Ενώ τα phasing που είναι υποχρεωτικό να ενταχθούν, νομίζω ότι μας καλύπτει η υπερδέσμευση η οποία θα δοθεί, η οποία είναι και δικαίωμα του ελληνικού κράτους να δώσει υπερδέσμευση για να μπορέσει να καλύψει ανάγκες οι οποίες προκύπτουν καθαρά από κοινοτικές οδηγίες.

Ο Άξονας 6 Βιοποικιλότητα ενεργοποιείται κανονικά, μάλιστα έχει δοθεί η στρατηγική για την βιοποικιλότητα από το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας και μάλιστα έχει γίνει πρόσφατα μια παρουσίαση στην Ευρωπαϊκή Ένωση η οποία πραγματικά ήταν πάρα πολύ εντυπωσιακή και δείχνει πραγματικά και το όραμα του νέου Οργανισμού του ΟΦΥΠΕΚΑ για την επόμενη προγραμματική περίοδο στο θέμα της βιοποικιλότητας και της φύσης.

Ο Άξονας 7 της Βιώσιμης κινητικότητας, είναι οι δυο μεγάλοι ποδηλατόδρομοι που γίνονται, ο βρόγχος που γίνεται γύρω - γύρω από την Αττική και ένας κάθετος ποδηλατόδρομος που γίνεται στο αστικό τοπίο, το οποίο συμπληρώνεται με εξοπλισμούς αναγκαίους για τους συγκεκριμένους ποδηλατόδρομους.

Τέλος οι Άξονες 8 και 9 η Τεχνική Βοήθεια η οποία είναι απαραίτητη για την υποστήριξη και την ενεργοποίηση και υλοποίηση του Προγράμματος.

Βλέπουμε εδώ σε ένα ιστόγραμμα τους άξονες προτεραιότητας, εδώ φαίνεται καθαρά η ενεργοποίηση του άξονα 1 ο οποίος είναι ο άξονας της ενέργειας και ο άξονας 5 που είναι τα έργα των λυμάτων, συν των δύο των αντιπλημμυρικών, ενώ ο άξονας προτεραιότητας 4 των στερεών αποβλήτων, είναι ακόμη πίσω για τους λόγους ακριβώς αυτούς τους οποίους ανέφερα πριν.

Θα πάμε πολύ γρήγορα στους άξονες προτεραιότητας για να δώσουμε ένα στίγμα το τι περιλαμβάνει, το θεματικό αντικείμενο του κάθε άξονα.

Ο Άξονας Ενέργειας ο οποίος είναι το 37% του Προγράμματος το 1/3 δηλαδή του Προγράμματος, 1,347 δις. Περιλαμβάνει τις ενεργειακές αναβαθμίσεις των δημοσίων κτιρίων, το σημαντικό πρόγραμμα «Διατηρώ» του δημοσίου και του ιδιωτικού τομέα. Εδώ θα ήθελα να πω για το Πρόγραμμα «Διατηρώ» του δημοσίου τομέα ότι προχωρούμε στην αξιολόγηση είμαστε στη φάση να προχωρήσουμε και στην ένταξη ενός σημαντικού έργου της Κρήτης των Νεωρίων και παράλληλα ενός σημαντικού έργου του Μαραθώνα, το οποίο είναι το έργο της Πορσελάνας το οποίο είναι πάρα πολύ σημαντικά διατηρητέα κτίρια και προχωράμε στην υλοποίηση, στην αξιολόγηση και στην ένταξη άλλων 19 κτιρίων, το οποίο προκύπτει από μια αξιολόγηση η οποία έχει γίνει από το Υπουργείο Περιβάλλοντος, από τη Γενική Γραμματεία Χωρικού Σχεδιασμού.

Για το «Διατηρώ» ιδιωτικού τομέα κλείνουμε κάποιες εκκρεμότητες που έχουμε όσον αφορά το χρηματοδοτικό εργαλείο και στις αρχές της επόμενης χρονιάς θα βγει η πρόσκληση αφού εξετάσουμε και τα κριτήρια συνολικότερα της χρηματοδότησης των έργων αυτών.

Σημαντικό έργο είναι η διασύνδεση των τηλεθερμάνσεων στη Δυτική Μακεδονία, το οποίο είναι πλήρως ενεργοποιημένη δράση, μαζί με την υλοποίηση λεβήτων φυσικού αερίου το οποίο είναι backup ουσιαστικά για την ενίσχυση και τη δημιουργία αποδοτικής τηλεθέρμανσης.

Και παράλληλα έχουμε και τις αντίστοιχες ενεργειακή αναβάθμιση κατοικιών και επιχειρήσεις, βέβαια τις επιχειρήσεις όπως ανέφερε και ο κ. Αϊβαλιώτης θα το δούμε σε δεύτερο βήμα γιατί ουσιαστικά δεν έχουν μεγάλη επισκεψιμότητα και value για να προχωρήσουν.

Επίσης δίνουμε πολύ μεγάλη σημασία στον Άξονα Ενέργειας στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, όπως στη δραστηριότητα των GReco. Στις Α.Π.Ε., στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας στα νησιά και στις ορεινές και απομακρυσμένες περιοχές παράλληλα και σε διάφορες τεχνολογίες οι οποίες ξεκινούν είτε από αποθήκευση ενέργειας, είτε από άλλες περιπτώσεις χρήσης βιομάζας εκτός των νησιών και διάφορες άλλες ενέργειες όπως οι υπεράκτιες εγκαταστάσεις αιολικής ενέργειας.

Τέλος τα σημαντικά και οι βασικές υποδομές οι οποίες είναι στον ειδικό στόχο 2.3. οι οποίες είναι η ηλεκτρική σύνδεση της Κρήτης με την Αττική, η οποία δίνει ουσιαστικά την αυτάρκεια του νησιού αυτού όσον αφορά από ηλεκτρική ενέργεια και προέρχεται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

Η υπογειοποίηση των ηλεκτρικών δικτύων χαμηλής και μέσης τάσης, ξεκινώντας πιλοτικά από το έργο της Πεντέλης, αλλά σε επόμενο βήμα σκεφτόμαστε μήπως επεκταθεί και σε κάποιες άλλες περιοχές οι οποίες είναι κρίσιμες για τη συγκεκριμένη υπογειοποίηση.

Το δίκτυο το ανεξάρτητο σύστημα φυσικού αερίου του «ΑΣΦΑ» της Αλεξανδρούπολης, θα κάνω μια παρουσίαση μετά ειδικά για τα έργα στρατηγικής σημασίας.

Την ολοκλήρωση των δικτύων διανομής φυσικού αερίου και ένα πολύ σημαντικό έργο που είναι ο αγωγός Κοζάνης ο οποίος φέρνει φυσικό αέριο από το εξωτερικό, πηγαίνει στην ΕΥΣ Καρδιάς και εκεί με συμπαραγωγή κάνει αποδοτική τηλεθέρμανση η οποία διανέμεται στο δίκτυο τηλεθερμάνσεων του Αμυνταίου, της Φλώρινας και της Κοζάνης.

Η προτεραιότητα 2 είναι τα έργα αντιπλημμυρικής προστασίας τα οποία είναι κρίσιμα στη συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Υλοποιούμε και

ολοκληρώνουμε τη σύμβαση με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων των 10 αντιπλημμυρικών έργων αντιπλημμυρικής προστασίας που είχε ξεκινήσει την προηγούμενη προγραμματική περίοδο, παράλληλα κάνουμε παρεμβάσεις στα δασικά συστήματα με ένα σημαντικό ηλεκτρονικό πρόγραμμα απογραφής των δασών και ελέγχου των επιπτώσεων σε πυρόπληκτες περιοχές και παράλληλα προχωρούμε κι ένα πρόγραμμα διάβρωσης ακτών μέσω του Τεχνικού Επιμελητηρίου της Ελλάδας, το οποίο θα δώσει τις κατευθύνσεις, οδηγίες και οριζόντιες μελέτες για όλη τη χώρα, τα οποία πρέπει να εκπονούνται και να ακολουθούνται, για να μπορέσει να γίνει μια σωστή αντιμετώπιση διάβρωσης των ακτών με βασικές υποδομές. Θα προτείνει δε παράλληλα τεύχη δημοπράτησης και πιλοτική εφαρμογή σε συγκεκριμένες περιοχές μεγάλου ενδιαφέροντος.

Η προτεραιότητα 3 εκτός από κάποιες περιπτώσεις τμηματοποιημένων έργων αστικής αναζωογόνησης όπως η ανάπλαση του Ιωνικού κέντρου και το ανενεργό μεταλλείο της Κίρκης που είναι ένας σημαντικός χώρος ρυπασμένος ο οποίος ουσιαστικά επηρεάζει άμεσα και την ίδια την πόλη της Αλεξανδρούπολης και την απορύπανση των υποδομών του ΥΠΕΘΑ από αμίαντο, όλο το άλλο ποσό αναλώνεται από το μεγάλο έργο του Φαληρικού Όρμου, το οποίο είναι σε ύψος 370 εκατομμύρια.

Ο Άξονας που αφορά την κυκλική οικονομία και τη διαχείριση στερεών αποβλήτων θα αναφερθώ αργότερα, περίπου 800 εκατομμύρια είναι σε φάση να ενεργοποιηθεί, δεν έχει ενεργοποιηθεί ακόμη.

Ο Άξονας των λυμάτων και των υδατικών πόρων περιλαμβάνει πιλοτικά προγράμματα σε τέσσερις περιοχές, ολοκληρώνουμε τα phasing έργα, παράλληλα κάνουμε ένα σημαντικό πρόγραμμα το οποίο είναι στη φάση της ένταξης, της σύνδεσης των κατοικιών με το φρεάτιο παροχέτευσης στο πεζοδρόμιο της κατοικίας. Σημαντικό κίνητρο για να μην υπάρχει πλέον κανένα αντικίνητρο στους ιδιώτες για να συνδεθούν στα δίκτυα αποχέτευσης.

Νέα έργα αφαλάτωσης τα οποία υπολογίζουμε σε 20 εκατομμύρια, παράλληλα είχε έρθει και από την Κοινότητα μια σημαντική μελέτη που έχει κάνει σε συγκεκριμένα νησιά, είμαστε σε επεξεργασία και την κοιτάμε μαζί με το αρμόδια Γενική Γραμματεία του Υπουργείου Περιβάλλοντος για να εκφράσουμε τις απόψεις μας και να δούμε πως μπορούμε να προχωρήσουμε περαιτέρω.

Ολοκληρώνουμε τα phasing έργα ύδρευσης και παράλληλα υπάρχουν δράσεις σημαντικές, όπως η δεύτερη αναθεώρηση των λεκανών απορροής, το μεγάλο πρόγραμμα επιφανειακών και υπογείων υδάτων το οποίο γίνεται κάθε εξαετία, παρακολουθεί και δίνει αποτελέσματα για την ποιότητα των υδάτων στη χώρα. Τα θαλάσσια χωροταξικά και πολλές άλλες δράσεις οι οποίες είναι σημαντικές για τον τομέα των υδάτων.

Ο Άξονας 6 Βιοποικιλότητας ο οποίος περιλαμβάνει δράσεις από τον ΟΦΥΠΕΚΑ ο οποίος είναι ο Οργανισμός ο οποίος ασχολείται και έχει την αποκλειστική αρμοδιότητα για την υλοποίηση έργων βιοποικιλότητας. Έχουμε εντάξει προσκλήσεις ύψους 25 εκατομμυρίων ευρώ και παράλληλα παρακολουθούμε και υλοποιούμε δράσεις οι οποίες είναι μέσα στα πλαίσια του ΠΑΘ του σχεδίου αξόνων προτεραιότητας το οποίο ακολουθεί παράλληλα και τη στρατηγική του ΥΠΕΝ για τη βιοποικιλότητα.

Η Βιώσιμη αστική κινητικότητα είναι οι δυο ποδηλατόδρομοι τους οποίους ανέφερα πριν, ο βρόγχος της Αττικής που ξεκινάει από τους Αγίους Αναργύρους μέχρι το Σούνιο και ένας κάθετος άξονας αστικός στην περιοχή του Γουδίου και παράλληλα περνάμε και κάποιες δράσεις οι οποίες είναι ο εξοπλισμός στο συγκεκριμένο ποδηλατόδρομο, οι οποίες τμηματοποιημένες από την προηγούμενη προγραμματική περίοδο.

Τέλος οι Άξονες 7, 8 και 9 είναι η Τεχνική Βοήθεια η οποία ουσιαστικά βοηθάει στην υποστήριξη του Προγράμματος για την υλοποίηση των δράσεών του.

Προχωρώ με τα σημαντικά βήματα που πρέπει να κάνουμε. Σημαντικά βήματα είναι αφ' ενός να προχωρήσουμε με πολύ πιο έντονο ρυθμό στις απορροφήσεις. Εδώ θέλω να πω ότι είμαστε στη φάση αυτή τη στιγμή επειδή αναφέρθηκε πριν, να εντάξουμε όλα τα phasing έργα κυρίως των λυμάτων και των αντιπλημμυρικών για να περαστούν και δαπάνες μέχρι τέλος του έτους και παράλληλα στην επόμενη χρονιά θεωρούμε ότι η ενεργοποίηση θα είναι πολύ μεγαλύτερη.

Για να δώσω και μια ασφάλεια στο όλο σύστημα να πω ότι ουσιαστικά τα έργα μας παρ' όλο ότι δεν έχουν ενταχθεί, υλοποιούνται κανονικά και δεν υπάρχει καμία επισφάλεια στην επόμενη χρονιά να μην πιάσουμε τον $n+3$ το οποίο είναι 501 εκατομμύρια ευρώ.

Παράλληλα θέλω να πω ότι πρέπει να κάνουμε μια πολύ καλή επεξεργασία για να δούμε τι επιπτώσεις έχει το προηγούμενο πρόγραμμα το επόμενο, δηλαδή να κάνουμε ουσιαστικά μια αξιολόγηση η οποία είναι σε εξέλιξη για τις δυο προγραμματικές περιόδους και σε κάθε περίπτωση να ετοιμάσουμε το σχέδιο αναθεώρησης του Προγράμματος το οποίο θεωρούμε ότι θα είναι έτοιμο σαν ένα προσχέδιο στις αρχές του επόμενου χρόνου.

Έργα στρατηγικής σημασίας

N. ΜΑΜΑΛΟΥΓΚΑΣ: Τα έργα στρατηγικής σημασίας, είναι αυτά τα οποία έχουν ουσιαστικά αναφερθεί και στο Πρόγραμμα και είναι πάρα πολύ σημαντικά και δίνουν εκτός από τη διαχείριση και τα έργα των οδηγιών τα οποία περνούμε από την προηγούμενη περίοδο στην επόμενη, τα έργα στρατηγικής σημασίας δίνουν το στίγμα του Προγράμματος, δίνουν το Πρόγραμμα πραγματικά το όραμά του και που ακριβώς συμβάλλει σε σημαντικά σημεία.

Αυτά τα έργα είναι η ολοκλήρωση το δεύτερο στάδιο του καλωδίου από την Κρήτη στην Αττική. Είναι η αντιπλημμυρική θωράκιση της χώρας, ο Φαληρικός Όρμος, οι μονάδες ανάκτησης ανακύκλωσης που μετατρέπονται από MBT σε μονάδες ανάκτησης ανακύκλωσης, τα πιλοτικά και ολιστικά προγράμματα των υδάτων, η πρωτοβουλία του GReco Islands και η ενεργειακή απόδοση του οικιστικού αποθέματος το οποίο από ό,τι είπαμε θα το ξαναδούμε στις αρχές της επόμενης χρονιάς πως μπορεί να αναπρογραμματιστεί σε άλλες δράσεις του Προγράμματος.

Ξεκινώντας από το καλώδιο της Κρήτης θα ήθελα να πω ότι είναι ένα πάρα πολύ σημαντικό έργο και αυτό είναι σε μια από τις πολύ σημαντικές δράσεις που εντάξαμε και υλοποιούμε σε αυτή τη συγκεκριμένη προγραμματική περίοδο. Το έργο αυτό υλοποιείται από το Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα», συνεχίζει στην επόμενη περίοδο στο ΕΣΠΑ 2014-2020, εντάθηκε στο ΠΕΚΑ στις 17/7/2024 και έχει προϋπολογισμό περίπου 222 εκατομμύρια επιλέξιμη δαπάνη, με συνολικό ποσό προϋπολογισμό 562 εκατομμύρια. Υπόψη με τη συμμετοχή του ΔΕΔΔΗΕ το έργο αυτό έχει συνολικό προϋπολογισμό πάνω από 1 δις ευρώ.

Προβολή video

N. ΜΑΜΑΛΟΥΓΚΑΣ: Πάμε τώρα στο έργο του Φαληρικού Όρμου το οποίο όπως αναφέρθηκε και πριν έδωσαν αυτό τον φοβερό τίτλο το «Αέναο πάρκο», το οποίο ουσιαστικά βαφτίστηκε προχθές στα εγκαίνια που έγιναν για το συγκεκριμένο έργο. Το έργο αυτό, το μητροπολιτικό πάρκο το οποίο εργαστήκαμε πάνω από 2,5 χρόνια για να μπορέσει να ξεκινήσει, ήταν ένα έργο το οποίο ουσιαστικά θα υλοποιείτο από το 2021-'22 αλλά πολύ σωστά παρενέβη και η Ευρωπαϊκή Ένωση για να μπορέσουμε να ενσωματώσουμε σε αυτό το έργο τις αρχές του New European Bauhaus.

Όντως έγινε μια φοβερή προσπάθεια και τελικά θεωρούμε ότι έχει αποδοθεί προς το παρόν μελετητικά και αργότερα κατασκευαστικά, ένα πολύ σημαντικό και πάρα πολύ καινοτόμο και ενδιαφέρον έργο, του οποίου το βασικό σύμβουλο και το βασικό του όραμα είναι να φέρει την πόλη στη θάλασσα, η οποία πόλη δεν είχε διέξοδο.

Τώρα έχει διέξοδο η πόλη στη θάλασσα, παράλληλα είναι ένας χώρος επισκεψιμότητας, βιώσιμος χώρος, με τη δημιουργία χώρων πρασίνου και άλλων δημοσίων χώρων, αθλοπαιδιών και άλλων χώρων βιοποικιλότητας και εμπορικών χρήσεων σε πολύ μικρό επίπεδο, ώστε να δίνει την υποχρεωτική ανάγκη για εξυπηρέτηση των πολιτών.

Το έργο αυτό εντάχθηκε στο ΥΜΕΠΕΡΑΑ το 2014-2020 είναι προϋπολογισμού 370 εκατομμύρια ευρώ. Παίρνει ένα πολύ μεγάλο ποσοστό του Άξονα 3 και ήδη από ό,τι ειπώθηκε στις 25/10/2024 εγκρίθηκε το μεγάλο έργο.

Θα σας δείξω τώρα ένα πάρα πολύ ενδιαφέρον video ολιγόλεπτο που πραγματικά δίνει διαδραστικά πως θα γίνει το πάρκο στην πραγματικότητα.

Προβολή video

N. ΜΑΜΑΛΟΥΓΚΑΣ: Η αντιπλημμυρική θωράκιση της χώρας, σημαντική παρέμβαση με ένα ποσό περίπου 241 εκατομμύρια ευρώ στην πρόσκληση των νέων αντιπλημμυρικών. Αυτό το ποσό έχει μεγάλη δυναμική, γιατί σε αυτή τη δράση έχουμε να ολοκληρώσουμε τα phasing έργα της προηγούμενης προγραμματικής περιόδου συν τα μεταφερόμενα έργα, ενώ παράλληλα έχουμε μια δράση η οποία είναι πάρα πολύ σημαντική για έργα ορεινής υδρονομίας στην περιοχή της Θεσσαλίας, ώστε να μπορέσουμε να

προσεγγίσουμε τα θέματα της πρόληψης, μέσα σε όλο αυτό το οποίο ζούμε το τελευταίο διάστημα όσον αφορά τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής.

Έχουν ενταχθεί μέχρι στιγμής 201 εκατομμύρια ευρώ έργα και συνεχίζουμε τις εντάξεις των μεταφερόμενων και των νέων phasing έργων και παράλληλα σε αυτή τη δράση υπάρχει και η αναθεώρηση των σχεδίων κινδύνων πλημμύρας που είναι υποχρεωτική από την Οδηγία και ουσιαστικά θα δώσει τους νέους χώρους και τις νέες περιοχές επικινδυνότητας για τους συγκεκριμένους κινδύνους και παράλληλα θα χρηματοδοτήσουμε και μια πολύ σημαντική δράση τρωτότητας και θωράκισης φραγμάτων, που ουσιαστικά αποτελεί έναν έλεγχο φραγμάτων για κινδύνους όσον αφορά την κλιματικής αλλαγής και για άλλους κινδύνους οι οποίοι είναι εξωγενείς και η οποία δράση αυτή θα υλοποιηθεί από το Υπουργείο Υποδομών.

Όταν υλοποιούμε σημαντικά αντιπλημμυρικά έργα εκτός από τη βασική ανάγκη που υπάρχει για την αντιπλημμυρική προστασία, ουσιαστικά να κάνουμε υποδομές οι οποίες να είναι ανθεκτικές για την αντιπλημμυρική προστασία, σε κάθε περίπτωση κατά την κατασκευή δεν πρέπει να ξεχνάμε τον ρόλο των αρχαιολόγων.

Επειδή είμαστε σε μια χώρα η οποία είναι γεμάτη από αρχαία, είναι πραγματικά πάρα πολύ πλούσια σε αρχαία οι αρχαιολόγοι έχουν κάνει πάρα πολύ σημαντική δουλειά και θα ήθελα εδώ να σας δείξω ένα πάρα πολύ ενδιαφέρον video το οποίο αφορά ένα έργο αντιπλημμυρικό της Γιαννούλας στη δυτική Αττική, στο οποίο βρήκαν σημαντικά ευρήματα τα οποία πραγματικά αξίζει να δείτε.

Προβολή video

N. ΜΑΜΑΛΟΥΓΚΑΣ: Άλλη μεγάλη σημαντική δράση είναι τα πιλοτικά προγράμματα ολιστικής διαχείρισης υδάτων και λυμάτων. Οι πιλοτικές δράσεις επειδή έχει ακουστεί πάρα πολύ η έννοια του ολιστικού, νέα έννοια στη ζωή μας δεν το ξέραμε πριν από λίγα χρόνια, είναι ουσιαστικά μια στρατηγική την οποία πρέπει να τηρούν οι φορείς διαχείρισης είτε των στερεών αποβλήτων όπως είναι αντίστοιχα η ολιστική διαχείριση, είτε των υδάτων, η οποία ολιστική διαχείριση περιλαμβάνει όλες τις δράσεις οι οποίες απαιτούνται για να μπορέσεις να έχεις αφ' ενός μια 24ωρη εξυπηρέτηση του

καταναλωτή και αφ' ετέρου στο τέλος της ημέρας να έχεις μια σωστή τιμολόγηση του πόσιμου νερού.

Στις δράσεις αυτές περιλαμβάνονται όλες οι δράσεις οι οποίες αφορούν και τα υγρά λύματα και τα υγρά απόβλητα και το πόσιμο νερό. Είναι δράσεις αποχέτευσης, δράσεις εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων, έργα υδρεύσεων, έργα τηλεμετρίας και ανίχνευσης διαρροών, τη διαχείριση της λάσπης της ιλύος η οποία μέχρι τώρα δεν είχε αντιμετωπιστεί και τώρα σιγά - σιγά αντιμετωπίζεται παντού και με τα νέα έργα τα οποία υλοποιούνται και παράλληλα διάφορες άλλες δράσεις εξοικονόμησης ύδατος σε κατοικίες, συν της ενεργειακής διάστασης. Διότι όλα αυτά λόγω του ότι είναι ενεργοβόρες υποδομές απαιτείται μια παρέμβαση ενέργειας και με σωστές ενέργειες Α.Π.Ε. μπορούν να μειώσουν την κατανάλωση ενέργειας και αυτές οι δράσεις μπορούν αν χρηματοδοτηθούν.

Ξεκίνησε το Πρόγραμμα ΠΕΚΑ με συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Ένωση και με το JASPERS σε μια πρώτη παρέμβαση πιλοτική, όπως είναι εγγεγραμμένο στο Πρόγραμμα ΠΕΚΑ σε τέσσερις περιοχές: η περιοχή της Αλεξανδρούπολης που είναι ουσιαστικά ο υδροβιότοπος του Έβρου, στο Κορινθιακό – Σαρωνικό κόλπο, στην Κασσάνδρα και στην περιοχή του Ρεθύμνου της Κρήτης.

Έγιναν εναρκτήριες συναντήσεις πρώτα στο Ρέθυμνο και μετά στην Αλεξανδρούπολη και στην Κασσάνδρα, έχει οριστικοποιηθεί ο οδηγός και οι καθυστερήσεις από το JASPERS πως μπορούν αυτά τα ολιστικά έργα να προχωρήσουν και να υλοποιηθούν και έχουμε ήδη στην πρόσκληση που εκδώσαμε στις αρχές της φετινής χρονιάς, έχουμε ήδη πρόταση από τη ΔΕΥΑ Ρεθύμνου και αναμένουμε την πρόταση από την ΔΕΥΑ Αλεξανδρούπολης.

Ο επόμενος προγραμματισμός είναι το επόμενο δίμηνο ή τρίμηνο να εντάξουμε τη δράση του Ρεθύμνου, παράλληλα να υποβληθεί η δράση της ΔΕΥΑ Αλεξανδρούπολης και βέβαια να κάνουμε τεχνική συνάντηση και στην Κασσάνδρα και στον Κορινθιακό – Σαρωνικό που είναι πιο πολύπλοκη η διαδικασία για να μπορέσουμε να δούμε και σε αυτές τις περιοχές πως μπορούμε να προχωρήσουμε.

Θα σας δείξω τώρα μια πολύ συνοπτική εικόνα πως είναι οι ενέργειες που έχουν γίνει στο Ρέθυμνο και τι ακριβώς θα γίνει αντίστοιχα και

στις επόμενες περιπτώσεις των πιλοτικών εφαρμογών. Από τη στιγμή που βγάλαμε την πρόσκληση προς τους τέσσερις δικαιούχους, υπέβαλλε την πρότασή του το Ρέθυμνο, το οποίο υπέβαλλε πρόταση σε δυο φάσεις.

Το συνολικό ποσό ήταν περίπου 100 εκατομμύρια, η φάση η οποία ουσιαστικά θα χρηματοδοτηθεί με πρώτη προτεραιότητα στην παρούσα χρονική στιγμή, δηλαδή με το Πρόγραμμα ΠΕΚΑ θα είναι περίπου 40 εκατομμύρια, αυτή περιλαμβάνει όλα τα αναγκαία έργα ύδρευσης, περιλαμβάνει επαναχρησιμοποίηση, περιλαμβάνει αντιμετώπιση έργων για τη λειψυδρία και διάφορες άλλες δράσεις οι οποίες είναι ώριμες και αναγκαίες.

Και σε δεύτερη φάση ανάλογα με τους διαθέσιμους πόρους στο μέλλον, ή από άλλα χρηματοδοτικά εργαλεία θα μπορούν να υλοποιηθούν οι επόμενες δράσεις για να μπορέσει να κλείσει και να υλοποιηθεί το ολιστικό πρόγραμμα σύμφωνα με τον οδηγό και σύμφωνα με το Masterplan το οποίο έχει κάνει η ΔΕΥΑ και το οποίο είναι υπό αξιοποίηση και υπό έγκριση.

Παράλληλα για να μπορούμε να δώσουμε μια δυναμική και να μην αναμένουμε τη βραδεία διαδικασία της έγκρισης του ολιστικού, έχουμε προχωρήσει και έχουμε δώσει μια προέγκριση σε έργα πρώτης προτεραιότητας του Ρεθύμνου, τα οποία πληρούν συγκεκριμένα κριτήρια τα οποία έχουμε μιλήσει και έχουμε συνεννοηθεί με το JASPERS, κριτήρια τα οποία κατοχυρώνουν ότι τα έργα αυτά πρώτης προτεραιότητας είναι και έργα τα οποία θα ενταχθούν στο ολιστικό και θα περιλαμβάνονται στο ολιστικό πρόγραμμα.

Επόμενη φάση είναι να υλοποιηθούν αυτά τα έργα, να ενταχθεί η πράξη και να υλοποιηθεί κανονικά με χρηματοδότηση από το ΕΣΠΑ. Αντίστοιχες διαδικασίες θα πρέπει να ακολουθήσουν και τα άλλα τρία πιλοτικά προγράμματα.

Πάμε στις Μονάδες ανάκτησης και ανακύκλωσης, που είναι πραγματικά η πρόκληση που έχει το Πρόγραμμά μας στην παρούσα προγραμματική περίοδο. Είναι μια δράση η οποία φέρνει τομή και επανάσταση στο χώρο των στερεών αποβλήτων, είναι κάτι το οποίο περιμέναμε δεκαετίες σε χώρα να υλοποιήσουμε και να εφαρμόσουμε. Ουσιαστικά η χρηματοδότηση των συγκεκριμένων δράσεων στερεών αποβλήτων είναι περίπου στα 580 εκατομμύρια για τις υποδομές ανάκτησης,

ανακύκλωσης και περίπου 155 εκατομμύρια για τις δράσεις της χωριστής συλλογής στην πηγή.

Αυτή τη στιγμή οι ενέργειες που έχουν γίνει σε συνεργασία με το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, το Υπουργείο Περιβάλλοντος, τη DG-Regio και το JASPERS έχουν καθοριστεί οι προδιαγραφές και οι απαιτήσεις σχεδιασμού, το JASPERS έχει ήδη δώσει τρία guidance notes σε σχέση με τις Μονάδες ανάκτησης ανακύκλωσης.

Το πρώτο, το οποίο αφορά το αντικείμενο το ακριβώς πρέπει να είναι μια Μονάδα ανάκτησης ανακύκλωσης για να θεωρηθεί Μονάδα ανάκτησης ανακύκλωσης. Παράλληλα το δεύτερο δίνει παραδείγματα χρηματοδότησης και το τρίτο λύνει κάποια προβλήματα κρατικών ενισχύσεων, το οποίο είναι σε συζήτηση με την Υπηρεσία Κρατικών Ενισχύσεων, ώστε να έχουμε και το τρίτο επιβεβαιωμένο και να έχουμε μια πλήρη εικόνα το πώς κινούμαστε από εδώ και στο εξής για το θέμα της διαχείρισης των στερεών αποβλήτων.

Οι προδιαγραφές οι οποίες έχουν δοθεί είναι ενός ολιστικού μοντέλου ανακύκλωσης το οποίο πρέπει παράλληλα σε κάθε περιπτώσεις να συνοδεύει την πρόταση των φορέων διαχείρισης για τις Μονάδες ανάκτησης ανακύκλωσης.

Πρέπει να αποσαφηνιστούν θέματα κρατικών ενισχύσεων που είμαστε και σε αυτό σε μια τελική φάση, ουσιαστικά επιβεβαίωσης των θεμάτων αυτών. Και παράλληλα εφαρμογής των συγκεκριμένων οροσήμων τα οποία προκύπτουν από το bonus το οποίο ουσιαστικά είναι η μεγάλη συμφωνία που κάναμε με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Προφανώς και τα δυο μέρη το χρειάζονται, αφ' ενός μεν η Κοινότητα για να εφαρμοστούν οι κοινοτικές οδηγίες, αφ' ετέρου η χώρα για να μπορέσει να πάει σε άλλη εποχή στο θέμα των στερεών αποβλήτων.

Παράλληλα έχουμε εκδώσει μια πρόσκληση μόνο προς τον ΦοΔΣΑ Πελοποννήσου για το ολιστικό ανακύκλωσης το οποίο ήταν αναγκαιότητα γιατί υπήρχε προϋπόθεση για την έγκριση του μεγάλου έργου και εδώ θέλω να πω όπως αναφέρθηκε και πριν με την υποβολή του ολιστικού ανακύκλωσης το οποίο θα είναι σε γνώση και της Κοινότητας

μπορούμε να προχωρήσουν από την Κοινότητα στην έγκριση του μεγάλου έργου.

Οι επόμενες ενέργειες του Προγράμματος θα είναι εντός του Δεκεμβρίου να προδημοσιεύσουμε μια πρόσκληση για να δούμε τις πιθανές παρατηρήσεις ή επισημάνσεις από τους φορείς διαχείρισης ή εξωτερικά από την Υπηρεσία και βέβαια βάσει αυτών των παρατηρήσεων θα μπορέσουμε να κάνουμε τις απαραίτητες διορθώσεις και στις αρχές του Ιανουαρίου του 2025 θα μπορούμε να βγάλουμε την πρόσκληση προς όλους τους φορείς διαχείρισης για να μπορέσουν να προχωρήσουν για να εντάξουν τα έργα τους.

Ήθελα να πω εδώ ότι είναι πάρα πολύ σημαντικός ο ρόλος των ΦοΔΣΑ στη συγκεκριμένη δράση και θα σας πω και λίγο πιο αναλυτικά στο τέλος μετά την παρουσίαση των έργων στρατηγικής σημασίας.

Τέλος το έργο το οποίο είναι πάρα πολύ σημαντικό είναι το έργο του «ΑΣΦΑ» της Αλεξανδρούπολης. Ουσιαστικά είναι μια πλωτή εξέδρα η οποία αεριοποιεί το LNG το οποίο έρχεται υγροποιημένο και αυτό το μεταφέρει με έναν αγωγό υποθαλάσσιο και χερσαίο στο σύστημα διανομής ηλεκτρικής ενέργειας στην περιοχή της Αλεξανδρούπολης και στην ευρύτερη περιοχή.

Το έργο αυτό έχει επιλέξιμη δαπάνη στο Πρόγραμμά μας 226 εκατομμύρια, υλοποιείται στη δεύτερη φάση 48 εκατομμύρια και ήδη το έργο αυτό είναι σε εμπορική λειτουργία. Λειτουργεί δηλαδή κανονικά.

Θα ήθελα κι εδώ να δείτε ένα video το οποίο πραγματικά δείχνει το μέγεθος αυτού του έργου και την καινοτομία για το συγκεκριμένο έργο.

Προβολή βίντεο

N. ΜΑΜΑΛΟΥΓΚΑΣ: Τέλος θα ήθελα να πω ότι έργα στρατηγικής σημασίας είναι το «Εξοικονομώ» το οποίο θα γίνει οπωσδήποτε ένας επαναπρογραμματισμός την επόμενη περίοδο τον επόμενο χρόνο. Η πρωτοβουλία των GReco Islands το οποίο ουσιαστικά θα δώσει τις δράσεις στην πρωτοβουλία αυτή στα πλαίσια της Χάρτας, του masterplan και του οδηγού δράσεων ο οποίος θα οδηγήσει στα τοπικά σχέδια δράσης για να υλοποιηθούν οι αντίστοιχες δράσεις.

Θα γίνει και μια ξεχωριστή παρέμβαση από το συνάδελφο τον κ. Βλάχο από την ΕΥΣΣΑΕ για το που βρίσκεται η πρωτοβουλία αυτή των GReco Islands.

Θα ήθελα τώρα να σας κάνω μια τελευταία παρουσίαση για τις Μονάδες ανάκτησης ανακύκλωσης. Είπαμε πριν αυτή για τη συγκεκριμένη δράση για τα ποσά και τους συγκεκριμένους στόχους. Οι Μονάδες αυτές έχουν προϋπόθεση ώστε να υπάρχει ένας σχεδιασμός αποτελεσματικών συστημάτων χωριστής συλλογής και ουσιαστικά μια στρατηγική σταδιακής μείωσης των σύμμεικτων αποβλήτων. Να υπάρχει μια εγγυημένη εισροή στις ΜΑΑ αυξημένων ποσοτήτων χωριστών ρευμάτων και γι' αυτό το λόγο για να μπορέσει να υπάρχει διασφάλιση θα πρέπει να υπάρχει από τους ΦοΔΣΑ οι οποίοι θα καταθέτουν τις προτάσεις να υπάρχουν προγραμματικές συμφωνίες με τους Δήμους που ουσιαστικά οι Δήμοι θα δίνουν δεσμευτικά συγκεκριμένες ποσότητες από χωριστή συλλογή και θα τις παραλαμβάνουν οι ΦοΔΣΑ για να κάνουν την αντίστοιχη επεξεργασία, ώστε να πιαστούν τελικά οι στόχοι.

Διοικητικά οι ΦοΔΣΑ θα επιβεβαιώνεται η διοικητική τους επάρκεια από τη Ρυθμιστική Αρχή των νερών και των αποβλήτων, η οποία ήδη λειτουργεί και η οποία Ρυθμιστική Αρχή μέχρι τέλος του έτους θα έχει στο μεγαλύτερο ποσοστό των φορέων διαχείρισης θα έχει δώσει επιβεβαίωση όσον αφορά την capacity και ανάλογα με αυτό το οποίο αναφέρονται οι Υπουργικές Αποφάσεις.

Οι βασικές αρχές χρηματοδότησης όπως είπαμε αφορούν νέες μονάδες, μονάδες σε λειτουργία και μονάδες οι οποίες είναι σε φάση phasing, αλλά όλες εντάσσεται στο όλο πλαίσιο του bonus ... Παράλληλα, όπως είπαμε, θα πρέπει να υποβάλλονται με ένα παράλληλο πρόγραμμα ανακύκλωσης το οποίο θα υποβάλλεται η πρόταση αυτή στους ΦοΔΣΑ είτε ενιαία, είτε και οι δυο προτάσεις μαζί.

Οι στόχοι που θα πρέπει να επιτυγχάνονται βασίζονται στους οδηγούς και στους JASPERS και στις κοινοτικές οδηγίες. Το ποσοστό χρηματοδότησης για μεν τα έργα της ανακύκλωσης θα είναι 85% δηλαδή ουσιαστικά 100% της κοινοτικής χρηματοδότησης, ενώ στις Μονάδες 85% της κοινοτικής χρηματοδότησης εάν επιτευχθούν τα συγκεκριμένα ορόσημα. Και παράλληλα στο πλαίσιο του επενδυτικού πλαισίου θα πρέπει σίγουρα να υπάρξει μια επιβεβαίωση των κρατικών ενισχύσεων, θα πρέπει να υπάρξει

συγκεκριμένος καθορισμός προδιαγραφών για τις ΜΑΑ και για να γίνουν όλα αυτά από τους φορείς όσοι δεν ικανοί ή για να υποστηριχθούν, θα υπάρξει η Τεχνική Βοήθεια η οποία είναι στο 4% του συγκεκριμένου άξονα για να μπορέσουν να γίνουν μελέτες και άλλες ειδικές δράσεις.

Δεν θα σας ζαλίσω με τον πίνακα, ουσιαστικά ο πίνακας αυτός λέει τα βήματα τα οποία χρειάζονται για να μπορέσει να ενταχθεί μια Μονάδα. Πολύ γρήγορα θα σας πω ότι το βασικό είναι να γίνει από τους φορείς διαχείρισης το ολιστικό πρόγραμμα ανακύκλωσης. Μετά σύμφωνα με το πρόγραμμα ανακύκλωσης να γίνει από τους φορείς μια μελέτη σκοπιμότητας και μια demand ανάλυση η οποία ουσιαστικά θα δίνει τις ανάγκες και τη μελέτη για να εξυπηρετήσουν αυτές τις ανάγκες στις Μονάδες ανάκτησης και ανακύκλωσης.

Αυτά θα υποβληθούν στη Γενική Γραμματεία Συντονισμού Αποβλήτων η οποία θα επιβεβαιώσει ότι πληρούν τις οδηγίες που έχει δώσει και η Γενική Γραμματεία πρόσφατα για τα ολιστικά ανακύκλωσης και θα επιβεβαιωθεί η μελέτη ότι είναι σύμφωνη με τις προδιαγραφές για τις Μονάδες ανάκτησης, ανακύκλωσης. Θα γίνουν τροποποιήσεις περιβαλλοντικών όρων και αμέσως μετά, αφού περάσουν και από τις κρατικές ενισχύσεις θα ενταχθούν στο Πρόγραμμά μας για να υλοποιηθούν οι συμπληρωματικές συμβάσεις ή προαιρέσεις, ανάλογα τη συγκεκριμένη περίπτωση.

Θα δείξω τέλος και κλείνω τη Μονάδα Αλεξανδρούπολης η οποία πραγματικά έχει τελειώσει, στις φάσεις της εξέλιξής της ένα γρήγορο video.

Προβολή video

N. ΜΑΜΑΛΟΥΓΚΑΣ: Ήθελα να πω κλείνοντας ότι η συγκεκριμένη Μονάδα αυτή είναι η πρώτη Μονάδα η οποία έχει πάρει τροποποίηση περιβαλλοντικών όρων με την προσαρμογή. Αυτά, ευχαριστώ πολύ. Carsten πιστεύω ότι τρία χρόνια κάτι κάναμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Γ. ΖΕΡΒΟΣ): Θα μου επιτρέψετε να πω ότι δεν είναι τρία χρόνια, είναι τέσσερα χρόνια. Κατ' αρχήν θέλω να ευχαριστήσω τη Διαχειριστική Αρχή για την παρουσίαση η οποία ήταν πάρα πολύ αναλυτική, αλλά θεωρώ ότι έτσι έπρεπε να γίνει, προκειμένου όλοι να έχουμε πλήρη γνώση όχι για τη στοχοθεσία του Προγράμματος, αλλά για την οργάνωση

υλοποίησης, το είδος των δράσεων και κυρίως την προστιθέμενη αξία που θα φέρουν μετά το πέρας της υλοποίησης.

Μια παρατήρηση μόνο. Παρουσιάστηκαν στην αρχή, γιατί διαχείριση κάνουμε εδώ και πρέπει εδώ να μένουμε, τα ποσοτικά στοιχεία της εφαρμογής, ο Νίκος Μαμαλούγκας δήλωσε ότι είναι πολύ αισιόδοξος εκ φύσεως, εγώ μάλλον θα πω το αντίθετο. Αλλά θα μου επιτρέψετε να πω ότι ενόψει της ετήσιας συνάντησης στις 19 Δεκεμβρίου τα ποσοτικά αυτά στοιχεία θα είναι δραστικά ανεβασμένα και θα παρακαλούσα και τη Διαχειριστική Αρχή να δεσμευτούμε τουλάχιστον για τις δαπάνες το ποσοστό που θα εμφανιστεί στις 19 Δεκεμβρίου θα είναι υπερδιπλάσιο.

Carsten έχεις τον λόγο.

C. RASMUSSEN: Ευχαριστούμε που μας δείξατε όλες αυτές τις πληροφορίες και τα video, θα έλεγα μετά από τόσα video στην επόμενη Επιτροπή να έχουμε και ποπ κορν!

Θα μπορούσα να σχολιάσω όλα όσα μας δείξατε, όλα ήταν σημαντικά αλλά και πάλι θέλω να σας πω πόσο περήφανοι είμαστε για τη συμφωνία στην οποία καταλήξαμε για το bonus ... για τα απόβλητα, είμαστε περήφανοι γιατί με αυτό το μοντέλο που μπορεί να φαίνεται λίγο περίπλοκο, δημιουργήσαμε μια κατάσταση όπου παίρνουμε στα σοβαρά τους ΦοΔΣΑ.

Λέγαμε πάντα ότι η Ελλάδα έχει τους ΦοΔΣΑ που χρειάζεται στο χαρτί θεωρητικά, το σύστημα είναι καλό, μπορείτε να το αλλάξετε λίγο αλλά η βασική αρχή είναι πολύ καλή. Αν δεν τους είχαμε, θα έπρεπε να τους εφεύρουμε. Αλλά ξέρουμε όμως ότι οι ΦοΔΣΑ επίσης έχουν ζητήματα διοικητικά, καμία φορά δεν έχουν το κίνητρο, δεν έχουν τα απαραίτητα μέσα και φυσικά υπάρχουν διαφορές από περιοχή σε περιοχή στην Ελλάδα.

Ωστόσο το σύστημα αυτό μας επιτρέπει επιτέλους να βρούμε το χαμένο κρίκο μεταξύ των Μονάδων επεξεργασίας και ανακύκλωσης και όπως είπατε τώρα πλέον όλα θα γίνουν πολύ πιο ομαλά ως διαδικασία. Είναι ένα έργο που για δεύτερη φορά εντάσσεται στο ΕΣΠΑ και πρέπει να αναφερθούμε και στο έργο της Δυτικής Μακεδονίας, είναι η δεύτερη φορά που έχουμε ένα σχέδιο το οποίο αξιολογείται βάσει της απόδοσης.

Γενικά πάντως στο ΕΣΠΑ αυτό που κάναμε ήταν να δίνουμε ένα κεφάλαιο, ένα κονδύλι και να ελπίζουμε ότι κάτι θα γίνει. Τώρα έχουμε βάλει

συγκεκριμένα βήματα τα οποία θα πρέπει να τηρηθούν. Έχουμε πίστη στους ΦοΔΣΑ ότι θα πετύχουν το έργο τους και θα πάρουν 50% χρηματοδότηση, αλλά για να πάρουν την επιπλέον όπως ελπίζουμε ότι θα το κάνουν οι ΦοΔΣΑ, οι Δήμοι θα πρέπει να δουλέψουν σκληρά και θα πρέπει να έχουν μια καλή απόδοση ήδη σε αυτή τη χρηματοδοτική περίοδο. Και αντί να αντιμετωπίσουμε σύστημα ποινών, τώρα έχουμε μια συμφωνία και αν κανείς εφαρμόσει αυτή τη συμφωνία παίρνει επιπλέον χρήματα.

Οπότε δεν παίρνουμε χρήματα πίσω, απλώς δημιουργούμε τις συνθήκες που η Διαχειριστική Αρχή να μπορεί να κερδίσει επιπλέον χρήματα με καλή απόδοση. Ελπίζουμε ότι αυτό θα δημιουργήσει φυσικό κίνητρο για τους τοπικούς εμπλεκόμενους, θέλουμε τη συμμετοχή των ΦοΔΣΑ και ξέρουμε ότι οι ΦοΔΣΑ και οι Δήμοι συνδέονται. Καμιά φορά οι Δήμοι δεν ήταν ιδιαίτερα αποφασισμένοι να κάνουν τους ΦοΔΣΑ να δουλέψουν σωστά, τώρα νομίζω ότι έχουμε ένα καλό σύστημα και πιστεύω ότι θα δουλέψει. Είμαι σίγουρος ότι μέσα στον επόμενο χρόνο θα δούμε καλά πράγματα να γίνονται από τους ΦοΔΣΑ, για εμένα και μπορεί ίσως να είμαι πολύ φιλόδοξος αλλά όσον αφορά τα απόβλητα...

Αυτό είναι το Μετρό της Θεσσαλονίκης, είναι πραγματικά κάτι καινούργιο, δεν θέλω να προσβάλλω το Μετρό της Θεσσαλονίκης, ίσως να είναι σα σύγκριση αστείο, εννοώ ότι το Μετρό της Θεσσαλονίκης είναι μια δήλωση για την Ελλάδα, δείχνει ότι μπορούν να εφαρμοστούν οι καλύτερες αρχές και αυτό το συγκεκριμένο σχέδιο θα έλεγα ότι είναι το πιο φιλόδοξο και αυτό το οποίο στρέφεται πιο πολύ στην επένδυση όσον αφορά τα προγράμματα ανακύκλωσης σε όλη την Ευρώπη.

Σε πολλές άλλες χώρες έχουν γίνει επενδύσεις πάνω σε αυτό τον τομέα αλλά έχουν επενδύσει πλέον σε έργα επεξεργασίας λυμάτων και σε Μονάδες οι οποίες πια είναι ξεπερασμένες τεχνολογικά. Τώρα έχουμε την ευκαιρία πραγματικά στην Ελλάδα να περάσουμε μπροστά και να δώσουμε εμείς το παράδειγμα σε όλη την Ευρώπη.

Συγχαρητήρια και στη Διαχειριστική Αρχή και στο Υπουργείο και εγώ αισθάνομαι πολύ περήφανος γι' αυτό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Γ. ΖΕΡΒΟΣ): Δεν θα διαφωνήσουμε με την τοποθέτησή σας, είναι ακριβώς όπως περιέγραψες Carsten ποια είναι η υφιστάμενη κατάσταση για το bonus ... και πως θα είναι η επόμενη μέρα.

Θα πρότεινα, γιατί αντιλαμβάνομαι ότι υπάρχουν υποχρεώσεις από κάποιους από τους συμμετέχοντες εδώ αλλά και από τις Υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, να κάνουμε ένα πεντάλεπτο διάλειμμα και να συνεχίσουμε με τα υπόλοιπα θέματα της ημερήσιας διάταξης.

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Γ. ΖΕΡΒΟΣ): Συνεχίζουμε τις εργασίες της Επιτροπής, θα παρακαλέσω για το επόμενο θέμα την κα Κουρβέλου για το απλοποιημένο κόστος.

Πρόταση μεθοδολογίας απλοποιημένου κόστους βάσει άρθρου 94 ΚΚΔ

Ε. ΚΟΥΡΒΕΛΟΥ: Ευχαριστώ πολύ. Θα σας παρουσιάσω σύντομα τη δουλειά που έχουμε κάνει σα Διαχειριστική Αρχή για την ανάπτυξη μοναδιαίου κόστους για το Πρόγραμμα παρακολούθησης της ποιότητας των νερών. Είμαστε πολύ περήφανοι και πολύ χαρούμενοι γι' αυτή τη δουλειά που έχουμε κάνει σαν Υπηρεσία.

Το πρόγραμμα παρακολούθησης της ποιότητας των νερών αφορά την ποιοτική και ποσοτική παρακολούθηση της κατάστασης των υδάτων, των επιφανειακών και των υπόγειων υδάτων της χώρας βάσει ευρωπαϊκών οδηγιών, όπως η Οδηγία – πλαίσιο για τα ύδατα, των νιτρικών, των υπόγειων υδάτων και των ουσιών προτεραιότητας.

Σε εθνικό επίπεδο οι διατάξεις των οδηγιών καλύπτονται από Κοινές Υπουργικές Αποφάσεις, η πρόσφατη είναι η Κοινή Υπουργική Απόφαση 10716814444/21. Στην Κοινή Υπουργική Απόφαση ορίζονται οι φορείς του δικτύου που είναι υπεύθυνοι για την εκπόνηση του προγράμματος παρακολούθησης, ο εποπτεύων φορέας που είναι η Γενική Διεύθυνση Υδάτων του ΥΠΕΝ καθώς επίσης και πάρα πολλές λεπτομέρειες από ολόκληρο το πρόγραμμα, τις δραστηριότητες του προγράμματος.

Το πρόγραμμα παρακολούθησης έχει χρηματοδοτηθεί ήδη για δυο προγραμματικές περιόδους από το ΥΜΕΠΕΡΑΑ και το ΕΠΕΡΑΑ στο '07-'13 και προβλέπεται να χρηματοδοτηθεί από το ΠΕΚΑ στο 2021-2027 με 42 εκατομμύρια ευρώ.

Μέσα στα στοιχεία που περιγράφονται στην ΚΥΑ είναι και το δίκτυο των σταθμών. Αριστερά βλέπουμε το δίκτυο των επιφανειακών σταθμών που αφορά σταθμούς σε λίμνες, ποτάμια, μεταβατικά και παράκτια ύδατα και δεξιά βλέπουμε το δίκτυο των υπόγειων σταθμών. Είναι ένα πολύ εκτεταμένο δίκτυο σταθμών.

Επιλέγουμε το απλοποιημένο κόστος αρχικά γιατί θέλουμε να δεσμευτούμε και να στοχεύουμε όλοι στα αποτελέσματα της δράσης του προγράμματος παρακολούθησης, οι φορείς, ο εποπτεύων φορέας αλλά και εμείς που θα το παρακολουθούμε, αλλά και γιατί θέλουμε να μειώσουμε το διοικητικό μας φόρτο.

Στον πίνακα βλέπουμε ότι στην περίοδο 2014-2020 για τη χρηματοδότηση του συγκεκριμένου προγράμματος είχαμε εντάξει 6 πράξεις τις οποίες τις τροποποιήσαμε 13 φορές. Σε αυτές περιλαμβάνονταν 39 υποέργα για τα οποία δώσαμε 55 προεγκρίσεις και 155 ελέγχους δελτίων δαπανών, που το κάθε δελτίο δαπάνης περιελάμβανε λογιστικές καταστάσεις με πληθώρα εγγραφών.

Πιο συγκεκριμένα από τις επιλογές απλοποιημένους κόστους διαλέξαμε το μοναδιαίο γιατί ταιριάζει με το είδος των δράσεων του προγράμματος που έχουν έναν επαναλαμβανόμενο χαρακτήρα. Σαν δραστηριότητα ονομάζουμε τη μονάδα του προγράμματος, η οποία αφορά την επίσκεψη σε ένα συγκεκριμένο μέρος από ένα συγκεκριμένο φορέα, τη λήψη μετρήσεων και δείγματος επιτόπου, την ανάλυση των δειγμάτων στο εργαστήριο και την αναφορά των αποτελεσμάτων.

Για τον υπολογισμό του απλοποιημένου χρησιμοποιήθηκαν ιστορικά στοιχεία της περιόδου 2017-2021 τα είναι: ο αριθμός των δραστηριοτήτων που έχουν υλοποιηθεί αυτή την περίοδο της πενταετίας, μας το βεβαίωσε η Γενική Διεύθυνση Υδάτων από τα στοιχεία που υπάρχουν στην Υπηρεσία, καθώς επίσης και τις πιστοποιημένες δαπάνες μέσω του Πληροφοριακού Συστήματος. Στις πιστοποιημένες δαπάνες αυτές

περιλαμβάνονται οι δαπάνες προσωπικού, ταξιδιών, αναλωσίμων και μικρού εξοπλισμού, καθώς επίσης και έμμεσες δαπάνες. Έχουν εξαιρεθεί οι δαπάνες για αγορά πάγιου εξοπλισμού.

Για να καταλήξουμε στην τιμή του απλοποιημένου κόστους έχοντας όλα αυτά υπόψη μας ουσιαστικά κάνουμε μια διαίρεση του συνολικού κόστους των δραστηριοτήτων της πενταετίας ενός φορέα α, δια του αριθμού των δραστηριοτήτων που υλοποίησε αυτός ο φορέας αυτή την πενταετία. Αυτό το σημείο μοιάζει πολύ απλό αλλά στην ανάπτυξη της μεθοδολογίας δεν ήταν καθόλου απλό να καταλήξουμε εδώ.

Εδώ βλέπουμε τους υπολογισμούς που έχουμε κάνει για κάθε φορέα δικαιούχο και για κάθε υδάτινο σώμα έχει υπολογιστεί ξεχωριστή τιμή, η οποία προκύπτει από τον αριθμό των δραστηριοτήτων που υλοποιήθηκαν την περίοδο 2014-2021 από τις πιστοποιημένες δαπάνες όπως είπαμε της ίδιας περιόδου και υπολογίστηκε το μοναδιαίο κόστος το οποίο δίνεται στη συγκεκριμένη στήλη.

Επιπλέον επειδή όλες αυτές οι δραστηριότητες περιγράφονται στην ΚΥΑ με αρκετή μεγάλη λεπτομέρεια, είμαστε σε θέση να υπολογίσουμε τον αριθμό των δραστηριοτήτων που θα χρειαστεί να εκπονηθούν την περίοδο 2024-2029 και από εκεί να υπολογίσουμε το κόστος των έργων της περιόδου 2021-2027. Μέσα στη μεθοδολογία προβλέπεται και η αναπροσαρμογή των τιμών βάσει του εναρμονισμένου δείκτη τιμών καταναλωτή.

Η διαδικασία αναπτύχθηκε με βάση το άρθρο 94 παρ. 2.α. όπου προβλέπει ότι θα εγκριθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή πριν από την εφαρμογή της. Είναι η πρώτη φορά που εφαρμόζεται αυτό το άρθρο με πρωτοβουλία Διαχειριστικής Αρχής. Συνεργαστήκαμε πάρα πολύ στενά με την Ειδική Υπηρεσία Θεσμικής Υποστήριξης στην ανάπτυξη της μεθοδολογίας και πήραμε τη σύμφωνη γνώμη της, επίσης συνεργαστήκαμε με την Εθνική Αρχή Ελέγχου την ΕΔΕΛ η οποία έκανε την εκ των προτέρων έγκριση της διαδικασίας και αυτή τη στιγμή την έχουμε στείλει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις Υπηρεσίες Regio και στο Audit της Επιτροπής στο πλαίσιο άτυπης διαβούλευσης.

Μόλις ολοκληρωθεί η διαβούλευση αυτή θα ξεκινήσει τυπικά η διαδικασία αναθεώρησης του προγράμματος για την έγκριση και εφαρμογή του απλοποιημένου κόστους, του μοναδιαίου κόστους στο πρόγραμμα παρακολούθησης της ποιότητας νερών. Μέσα στον φάκελο της Επιτροπής υπάρχει όλη η μεθοδολογία και αν θέλετε να συζητήσουμε κάτι, είμαστε διαθέσιμοι. Ευχαριστώ.

Μ. ΓΡΑΦΑΚΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ την κα Κουρβέλου, ήθελα να πω εδώ, όπως είπε και η ίδια, ότι παρ' όλο ότι φαίνεται ότι είναι μια διαίρεση, δυστυχώς δεν είναι μια διαίρεση, είναι πολλαπλοί πολλαπλασιασμοί και πολλαπλές διαιρέσεις.

Φανταστείτε ότι σε όλους τους φορείς που ουσιαστικά είναι 6 έπρεπε να πάρουν ιστορικά αρχεία των τριών τελευταίων ετών και όταν λέμε ιστορικά αρχεία δε μιλάμε από κάποια συγκεκριμένη δαπάνη, ιστορικά αρχεία από τα πάντα: ιστορικά αρχεία από τα καύσιμα, ιστορικά αρχεία από τη μισθοδοσία, ιστορικά αρχεία από τα αναλώσιμα, τα εκτός έδρας, τις μετακινήσεις, τα πάντα.

Είναι μια πολύ σύνθετη δουλειά, δύσκολη δουλειά και θεωρούμε ότι όταν εγκριθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση θα είναι ίσως -τουλάχιστον στο επίπεδο της χώρας και στο ΠΕΚΑ- να είναι η πρώτη δράση η οποία υλοποιείται με απλοποιημένο κόστος. Αυτό θα είναι παράλληλα κι ένας λόγος για περαιτέρω αξιοποίηση της συγκεκριμένης μεθοδολογίας σε επόμενες δράσεις.

Παρακαλώ ο Carsten να πει κάτι.

C. RASMUSSEN: Απλώς θέλω να συγχαρώ τη Διαχειριστική Αρχή. Μπορεί να φαίνεται βαρετή δουλειά αλλά θα έχει μεγάλο αντίκτυπο και μόλις ξεκινήσει αυτό το σύστημα και λειτουργεί, επί πολλά προωθούμε αυτή την ιδέα του απλοποιημένου κόστους του μοναδιαίου κόστους αλλά δυστυχώς δεν είχαμε πολύ μεγάλη επιτυχία στην εφαρμογή της. Είναι μια δύσκολη διαδικασία για τη Διαχειριστική Αρχή, χρειάζεται μεγάλη προσπάθεια απ' όλους, θα σας βοηθήσουμε και εμείς όσο μπορούμε και έχω σιγουριά ότι στους επόμενους μήνες θα υπάρχει ένα νέο μοντέλο και ελπίζουμε να το χρησιμοποιήσετε όπου μπορείτε.

Γνωρίζουμε ότι η χρήση της χρηματοδότησης του ΕΣΠΑ δεν είναι αρκετά απλή και οτιδήποτε μπορούμε να κάνουμε για να διευκολύνουμε το έργο της Διαχειριστικής Αρχής και ειδικά των ωφελούμενων είναι σημαντικό και θα το κάνουμε. Οπότε συγχαρητήρια ήταν μια σημαντική πρωτοβουλία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Γ. ΖΕΡΒΟΣ): Παρακαλώ η κα Σκαλτσά στα θέματα στρατηγικής και επικοινωνίας.

Πρόοδος υλοποίησης Στρατηγικής για την Πληροφόρηση και Επικοινωνία

Μ. ΣΚΑΛΤΣΑ: Καλησπέρα και καλωσορίσατε στην 3^η συνεδρίαση της Επιτροπής Παρακολούθησης. Θα πούμε λίγα πράγματα για την προβολή και την επικεφαλής του Προγράμματος σε ένα πλαίσιο απολογιστικό, θα σας ενημερώσω για τα Μέσα κοινωνικής δικτύωσης και πως μέσα από αυτά προβάλλουμε τις καλές πρακτικές του Προγράμματος, το Πρόγραμμα το ίδιο, αλλά και τις δράσεις και παρεμβάσεις ή τις εκδηλώσεις μας και θα μιλήσουμε για μια έρευνα κοινού που έγινε για την αναγνωρισιμότητα των πολιτικών στους τομείς της ενέργειας του περιβάλλοντος για την προγραμματική περίοδο 2021-2027. Μια έρευνα, που μας βοηθάει και είναι ένα εργαλείο για εμάς, για να μπορούμε να οργανώνουμε και να σχεδιάζουμε τη στρατηγική επικοινωνίας. Και πολύ λίγα λόγια για τον προγραμματισμό των δράσεων.

Ο ιστοχώρος του Προγράμματος λειτουργεί από τον Οκτώβρη του '23 με καθημερινή τροφοδότηση στοιχείων που αφορούν σε προσκλήσεις, σε πρόοδο υλοποίησης, σε υλικό επικοινωνίας και Οδηγία προς δικαιούχους.

Μια μικρή ματιά στην ιστοσελίδα του Προγράμματος και πολύ συγκεκριμένα σε έναν χάρτη που απεικονίζεται ανά Περιφέρεια οι εντάξεις των έργων που έχουν γίνει με στοιχεία που αφορούν στο MIS του έργου, στον τίτλο του έργου και στον προϋπολογισμό. Αν κανείς ξεδιπλώσει το πεδίο, θα δει ακριβώς πως έχουν γίνει οι γεωγραφικές αναφορές των εντάξεων των έργων.

Παραδείγματος χάριν στη Στερεά Ελλάδα έως τώρα έχουν ενταχθεί έργα που έχουν μια συγκεκριμένη γεωγραφική χωροθέτηση, όπου βοηθούν πάρα πολύ κάποιον να δει πολύ συνοπτικά έργα που είναι αποτυπωμένα πάνω στον χάρτη. Επίσης εντός του Προγράμματος έχουμε σε

περίοπτη θέση τα έργα στρατηγικής σημασίας για το Πρόγραμμα, όπου σκοπεύουμε στο επόμενο άμεσο διάστημα να ετοιμάσουμε ένα μικρό site για κάθε ένα από αυτά.

Τα Μέσα κοινωνικής δικτύωσης του Προγράμματος στο Facebook κάνουμε αναρτήσεις που αφορούν στο Πρόγραμμα στις προτεραιότητές του, μόλις έχει ανέβει και η διαδικασία που γίνεται εδώ. Μια μικρή περιφορά που κάνω τις αναρτήσεις εδώ ήταν η εκδήλωση για το Φαληρικό. Αντίστοιχα και στο Instagram, παρακαλούμε πολύ να μας ακολουθήσετε σε αυτά τα social να εγγραφείτε στο κανάλι μας στο YouTube, ούτως ώστε να μπορείτε να βλέπετε τις αναρτήσεις που έχουν γίνει σχετικά. Δεν θα πω παραπάνω γι' αυτά.

Πολύ σύντομα να αναφέρω ότι προβάλλουμε μέσα από τα social media και από το site μας το ίδιο το Πρόγραμμα, τις προτεραιότητές του, τα έργα στρατηγικής σημασίας, τα νέα σημαντικά έργα, δράσεις που κάνουν οι δικαιούχοι και είμαστε συμμετοχοί διότι έχει δημιουργηθεί ένα δίκτυο υπευθύνων επικοινωνίας των δικαιούχων όπου από εκεί αντλούμε στοιχεία για τις δράσεις προβολής των έργων και συνεργαζόμαστε μαζί τους ώστε να τους βοηθήσουμε σε διάφορες πρωτοβουλίες που αναλαμβάνουν και αφορούν στη δημοσιότητα.

Επιπλέον στόχος είναι στα Μέσα κοινωνικής δικτύωσης να προβάλλουμε και κάποια άρθρα ή δράσεις που αφορούν στο περιβάλλον και έχουν μεγάλη σημασία για τους δικαιούχους. Τους στηρίζουμε όλους αυτούς που είναι συνεργάτες μας για να τηρούνται οι κανόνες προβολής και δημοσιότητας των έργων. Καθημερινά γίνεται μέσα από την Υπηρεσία μια τροφοδότηση με πινακίδες έργων σύμφωνα με το Online Generator που μας έχει παραχωρήσει η ΕΣΣΑ και μπορούμε να προβάλλουμε από εκεί και να δίνουμε την πληροφορία στις πινακίδες με συγκεκριμένο φωτογραφικό υλικό.

Είμαστε μαζί τους για την προβολή των έργων στρατηγικής σημασίας και θα συνεργαστούμε και στο μέλλον για τα έργα που μόλις ενταχθούν και είναι έργα στρατηγικά, ούτως ώστε να έχουμε πέρα από την κανονιστική προβολή που απαιτείται, αλλά και την καλύτερη για εμάς επικοινωνία.

Μέσω του δικτύου επικοινωνίας δικαιούχων μοιραζόμαστε όλη την πληροφορία που αφορά και σε θέματα επικοινωνίας, αλλά και σε κάποιες άλλες δράσεις.

Ο κ. Μαμαλούγκας πήρε λίγο από την αναφορά για τα έργα στρατηγικής σημασίας προβάλλοντας ένα πολύ ωραίο video σε όλους σας τη διασύνδεση της Κρήτης με την Αττική. Η αντιπλημμυρική θωράκιση, τα πιλοτικά προγράμματα ολιστικής διαχείρισης των υδάτων, η ανάπλαση του Παλαιού Φαλήρου είναι έργα μεγάλης σημασίας για εμάς που στόχος είναι να προβάλλουμε πέρα από την κανονιστική τους ανάρτηση, στην πλατφόρμα της SFC.

Να μου επιτρέψετε να σας δείξω ένα μικρό video που αφορά στην ονοματοδοσία του Φαληρικού πάρκου.

Προβολή video

M. ΣΚΑΛΤΣΑ: Στις 8/9^{ου} στο πλαίσιο της Διεθνούς Έκθεσης Θεσσαλονίκης, το Πρόγραμμα συμμετείχε μέσω του Γενικού Γραμματέα Διαχείρισης Τομεακών Προγραμμάτων του κ. Ζερβού, στην ημερίδα που πραγματοποιήθηκε για τη συμβολή του ΕΣΠΑ και του Ταμείου Ανάκαμψης στην παιδεία, στην υγεία και στο περιβάλλον.

Στη Δυτική Ελλάδα πραγματοποιήθηκε ημερίδα για τις πηγές χρηματοδότησης για τα έργα των Δήμων Δυτικής Ελλάδας όπου εκεί το Πρόγραμμα έδωσε μια διάσταση για το πώς μπορούν οι δικαιούχοι να επωφεληθούν από τις δράσεις του Προγράμματος και πως μπορούν να βοηθηθούν εφόσον εκεί προσκεκλημένοι ήταν αρμόδιοι φορείς που συναινούν και συνεπικουρούν στην προσπάθεια των δικαιούχων να έρθουν και να υλοποιήσουν προγράμματα μέσω του ΕΣΠΑ και του Ταμείου Ανάκαμψης.

Τον Σεπτέμβρη του '24 το Πρόγραμμα συμμετείχε στη Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης στο περίπτερο του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών. Επίσης στις 6/9^{ου} πάλι στο πλαίσιο της Διεθνούς Εκθέσεως πραγματοποιήθηκε ημερίδα για τη διαχείριση των αποβλήτων και την κυκλική οικονομία, τα χρηματοδοτικά εργαλεία για την υλοποίηση των απαιτούμενων υποδομών, ο Γενικός μας Γραμματέας ήταν εκεί και έδωσε τη διάσταση αυτή που επιστέγασε αυτή τη συμφωνία που έγινε για τις Μονάδες ανάκτησης.

Λίγα πράγματα για τα δίκτυα που συμμετέχει το Πρόγραμμα: είναι το εθνικό, διακρατικό και ευρωπαϊκό δίκτυο επικοινωνίας, η ΕΣΣΑ μέσω της Μονάδας πληροφόρησης και επικοινωνίας είναι πάντα αρωγός στη βοήθεια της Διαχειριστικής Αρχής προκειμένου να επιτελεί σωστά το έργο της στα θέματα της επικοινωνίας.

Το Πρόγραμμα εκπροσωπήθηκε στο ευρωπαϊκό δίκτυο επικοινωνίας πολύ πρόσφατα, όπου εκεί εστίασε όλη η συνάντηση στο πως μπορούν να δρομολογηθούν δράσεις επικοινωνίας βάσει της τεχνητής νοημοσύνης με μια σπουδαία πρόσκληση, με συμπεράσματα θολά θα μπορούσα να πω για τη συνάντηση, όμως οι προκλήσεις είναι μεγάλες ούτως ώστε να ανταποκριθούμε σε θέματα επικοινωνίας μέσω της τεχνητής νοημοσύνης.

Θα μου επιτρέψετε πολύ σύντομα να αναφερθώ σε μια έρευνα που έγινε κατόπιν της προηγούμενης Επιτροπής Παρακολούθησης και αφορούσε στην αναγνωρισιμότητα των πολιτικών της ενέργειας και του περιβάλλοντος για την προγραμματική περίοδο του 2021-2027.

Λίγα πράγματα της ταυτότητας της έρευνας: αφορούν στο ότι αυτή ήταν μια ποσοτική πανελλαδική έρευνα, τα χαρακτηριστικά του δείγματος ήταν άνδρες και γυναίκες ηλικίας 17 ετών και άνω, το δείγμα είχε μια γεωγραφική κάλυψη και άγγιζε τα 2.003 άτομα για όλη την χώρα και η μέθοδος δειγματοληψίας που ακολουθήθηκε ήταν πολυδιάστατη δειγματοληψία ως προς τα κοινωνικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά, το φύλο, την ηλικία και την Περιφέρεια που κατοικούσε ο ερωτώμενος βάσει της απογραφής του ΕΛΣΤΑΤ. Η μέθοδος που ακολουθήθηκε ήταν να συλλεγούν στοιχεία με τηλέφωνα και συνεντεύξεις.

Λίγα δημογραφικά στοιχεία όσον αφορά στο φύλο, στην ηλικία και στην περιοχή: το φύλο ήταν 51% γυναίκες και 49% άνδρες, ηλικίες από 17 έως 65 και άνω και ήταν σε όλες τις Περιφέρειες της χώρας. Το επίπεδο της εκπαίδευσης και η επαγγελματική δραστηριότητα αποτυπώνονται πάνω σε αυτή τη διαφάνεια σε ποσοστό 100% και δείχνει με ένα παραστατικό τρόπο - δεν θα διαβάσω τους αριθμούς- για το πώς ανταποκρίθηκε το δείγμα σε αυτή την έρευνα.

Ενδιαφέρον έχει η διαφάνεια αυτή που μας δείχνει από πού ενημερώνονται οι πολίτες για τις πολιτικές ενέργειες και του περιβάλλοντος. Το 51% μας απάντησε ότι είναι η τηλεόραση, από ενημερωτικές ιστοσελίδες το 46%, από τα Μέσα κοινωνικής δικτύωσης το 31% από την εφημερίδα το 12%, από το ραδιόφωνο το 10% και ούτω καθεξής.

Αυτό είναι πολύ σημαντικό στοιχείο για όλους μας για να δούμε πως μπορούμε να στοχεύσουμε στην επόμενη στρατηγική επικοινωνίας για το Πρόγραμμα.

Αναφορικά με την εξοικείωση με πολιτικές για την ενεργειακή εξοικονόμηση και απόδοση οι ερωτώμενοι απάντησαν για το πόσο εξοικειωμένοι είναι σχετικά με την ενεργειακή εξοικονόμηση σε διάφορους τομείς που αφορούν τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, την εξοικονόμηση ενέργειας, τη διαχείριση των αποβλήτων, την αντιμετώπιση και προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή. Βλέποντας και διαβάζοντας τη διαφάνεια από το «Γνωρίζω πολύ καλά το θέμα» και το «Κάτι έχω ακούσει» είναι το 97% για παράδειγμα στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και το «Δεν ξέρω» ή το «Ακούω πρώτη φορά» να αγγίζει το πολύ μικρό ποσοστό του 1 ή 2%

Αντίστοιχα έτσι είναι η ανάγνωση που μπορείτε να δείτε, ενδιαφέρον έχει για το Πρόγραμμα και την επικοινωνία η βιώσιμη αστική μικροκινητικότητα που το 34% δείχνει να έχει ακούσει για πρώτη φορά για το τι είναι αυτό, οπότε αναλόγως μπορούμε να σχεδιάσουμε και να στοχεύσουμε σε δράσεις επικοινωνίας.

Αναφορικά με το πόσο βλέπουν στην περιοχή τους να έχουν γίνει έργα ενεργειακά ή περιβαλλοντικά: για τη διαχείριση αποβλήτων στην 1^η γραμμή της διαφάνειας το 22% γνωρίζει ότι έχει υλοποιηθεί το έχει δει δηλαδή, το 17% γνωρίζει ότι έχει ανακοινωθεί κάτι που θα υλοποιηθεί, ενώ το 28% δεν έχει ακούσει κάτι δεν έχει δει κάτι, «Δεν γνωρίζω, δεν απαντώ».

Ενδιαφέρον και εδώ έχει να δούμε στις στοχευμένες δράσεις επικοινωνίας με ποιο τρόπο πρέπει να ανακοινώνονται οι δράσεις που αναλαμβάνει το Πρόγραμμα αλλά και το πώς μπορεί ο δικαιούχος να είναι συμμετέχων των προγραμμάτων που υλοποιούνται στην περιοχή τους, κατανοώντας την ταλαιπωρία που θα υποστούν για όσο διάστημα διαρκεί η υλοποίηση του έργου, ενημερώνοντάς τον σταδιακά και συνεχόμενα για την

πορεία του έργου ούτως ώστε να βλέπει αυτό πως εξελίσσεται και που θα φτάσει. Άρα με τον τρόπο αυτό μπορούμε να αντιληφθούμε πως μπορούμε να ενεργοποιήσουμε τους δικαιούχους και να τους κάνουμε συμμετόχους.

Η έρευνα και αυτή η διαφάνεια δείχνει ακριβώς αυτό στους διάφορους τομείς από αριστερά των ενεργειακών και περιβαλλοντικών έργων τι συμμετοχή έχουν και πόσο βλέπουν αν αυτά υλοποιούνται ή όχι.

Στις έννοιες για τη βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος πάλι αντίστοιχα η ανάγνωση είναι αυτή, δεν θέλω να πάρω πολύ χρόνο από την Επιτροπή, για την αστική αναζωογόνηση το 67% που είναι το αποτέλεσμα του «Γνωρίζω πολύ καλά το θέμα» και το «Κάτι έχω ακούσει» είναι ένα αρκετά καλό ποσοστό για να δούμε ότι στα θέματα της αστικής αναζωογόνησης υπάρχει ένα ενδιαφέρον των πολιτών, η βιώσιμη αστική κινητικότητα επίσης.

Ενδιαφέρον εδώ το νέο ευρωπαϊκό Bauhaus αυτή η έννοια της βελτίωσης του αστικού περιβάλλοντος είναι κάτι καινούργιο και σε αυτό ενδεχομένως θα πρέπει να εστιάσει και η στρατηγική επικοινωνίας.

Αναφορικά με τις ευρωπαϊκές συμφωνίες και τις στρατηγικές οι ερωτώμενοι ρωτώντας τους για το αν γνωρίζουν ή αν έχουν ακούσει κάποιες από τις ευρωπαϊκές συμφωνίες και στρατηγικές, απάντησαν αναφορικά με την στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή 79% των ερωτηθέντων είχαν ακούσει γι' αυτές τις ευρωπαϊκές συμφωνίες και στρατηγικές, για την πράσινη συμφωνία το 70% ενώ για τη στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αφορά στην κυκλική οικονομία το 55% των ερωτηθέντων γνώριζε, ενώ το 40% δεν γνωρίζει. Είναι κι αυτό ένα εύρημα προς ανάγνωση.

Άλλη μια διαφάνεια πολύ συνοπτικά θα την αναφέρω που αφορά στο αν αναγνωρίζουν τη συγχρηματοδότηση για τις πολιτικές της ενέργειας και το περιβάλλον οι πολίτες, ότι προέρχεται από πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι απαντήσεις εδώ είναι αρκετά ελπιδοφόρες, καθώς για κάθε δράση από τις πολιτικές αυτές που είναι από αριστερά όπως οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, η εξοικονόμηση, η διαχείριση των αποβλήτων, η προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και τα λοιπά, υπάρχει μια μεγάλη κατανόηση από την πλευρά του κοινού για το από πού προέρχονται οι πόροι,

ότι είναι πόροι της Ευρωπαϊκής Ένωσης που στηρίζουν τις στρατηγικές και της πολιτείας, αλλά και της ίδιας της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τα χρηματοδοτικά εργαλεία και κατά πόσο αυτά είναι ορατά και κατανοητά στους ερωτώμενους βλέπουμε σύμφωνα με αυτή τη διαφάνεια ότι περισσότερο γνωρίζουν για τα περιφερειακά προγράμματα του ΕΣΠΑ, για τα προγράμματα δηλαδή που υλοποιούν οι Περιφέρειες με την έννοια ότι όλη η έρευνα έγινε σε μια γεωγραφική διασπορά που αφορούσε σε όλες τις Περιφέρειες και στις κλειστές κοινωνίες βλέπουν πολύ πιο δυνατά την όποια αλλαγή συμβαίνει στον τόπο τους.

Αντίστοιχα το 2^ο χρηματοδοτικό εργαλείο που αναγνωρίζουν περισσότερο είναι το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, 3^ο με 46% των ερωτηθέντων έρχεται η αναγνωρισιμότητα των χρηματοδοτήσεων από τα τομεακά ευρωπαϊκά προγράμματα του ΕΣΠΑ και μετά συνεχίζουμε με το εθνικό αναπτυξιακό πρόγραμμα, τα δάνεια από τις αναπτυξιακές Τράπεζες, τις κοινοτικές πρωτοβουλίες, τον χρηματοδοτικό μηχανισμό του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου και ένα 14% δεν γνωρίζει κάτι. Το 14% είναι ένα στοιχείο που θα πρέπει να προβληματίσει αυτούς που θα σχεδιάσουν και θα υλοποιήσουν, τη Διαχειριστική δηλαδή Αρχή, τη στρατηγική για το πώς μπορούν να γνωρίζουν όλοι από πού χρηματοδοτούνται τα έργα που υλοποιούνται στην περιοχή τους. Είναι ζητούμενο και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη διαφάνεια των πόρων, αλλά και για την αλλαγή που επέρχεται σε τοπικό και εθνικό επίπεδο.

Μια τελευταία διαφάνεια που αφορά στην έρευνα, «Σε ποιους κυρίως από τους παρακάτω τομείς θα θέλατε να κατευθυνθούν περισσότερο οι ευρωπαϊκοί πόροι στο μέλλον;», υπάρχει μια απάντηση εδώ διαβαθμισμένη στις δράσεις του Προγράμματος για τη διαχείριση των αποβλήτων πιστεύετε ότι οι πόροι πρέπει να κατευθυνθούν το 40% των ερωτηθέντων, για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή το 36% και ούτω καθεξής.

Η έρευνα είναι διαθέσιμη, όποιος θέλει περισσότερη πληροφορία για τα αποτελέσματά της να τη διαθέσουμε.

Μια πολύ μικρή αναφορά στον σχεδιασμό των αμέσως επόμενων δράσεων. Σίγουρα η ιστοσελίδα του Προγράμματος είναι το βασικό μας εργαλείο σε καθημερινή βάση η οποία τροφοδοτείται με τα νέα και τα

ζητούμενα της προβολής των έργων. Τα Μέσα κοινωνικής δικτύωσης έχουν μια ισχυρή παρουσία πια και καθημερινά αναρτώνται εκεί δράσεις που υλοποιεί το Πρόγραμμα.

Ο χάρτης με τη θέση των έργων είναι ένα πολύ σπουδαίο εργαλείο γιατί κανείς μπορεί πατώντας πάνω στο έργο να φτάσει στην απόφαση ένταξης η οποία τον οδηγεί στην ιστοσελίδα και να μάθει περισσότερα πράγματα για την απόφαση ένταξης και τις αλλαγές της, τις τροποποιήσεις της.

Σκοπεύουμε να προβάλλουμε δείκτες επίδοσης και αποτελεσμάτων του Προγράμματος έτσι κι αλλιώς γίνεται, αλλά και να δημιουργήσουμε mircosites για τα έργα στρατηγικής σημασίας, όπου εκεί θα αποτυπώνεται όλο το εύρος του έργου και η σχέση του με τον δικαιούχο, αλλά και τις δράσεις που θα αναλάβουμε και κανονιστικά υπόχρεοι, αλλά και επειδή είναι σπουδαία έργα για τη χώρα να προβάλλουμε.

Θα δημιουργηθεί ένα μηνιαίο Newsletter όπου εκεί θα αποτυπώνονται τα νέα, οι ανακοινώσεις που αφορούν στο Πρόγραμμα. Ένα Media kit είναι ένα επόμενο εργαλείο που εκεί θα δίνουμε την ταυτότητα του Προγράμματος όπου οι χρήστες θα είναι βασικά οι δικαιούχοι και θα μπορούν να το αξιοποιούν.

Και ο ετήσιος προγραμματισμός εξειδικεύεται σε μηνιαία βάση, υλοποιείται προς το παρόν με ίδια μέσα από το Πρόγραμμα και από τη Διαχειριστική Αρχή. Ο ανάδοχος φιλοξενίας και συντήρησης της ιστοσελίδας είναι αρωγός σε αυτή την προσπάθεια και ευελπιστούμε να προβάλλουμε με τον καλύτερο δυνατό τρόπο και τώρα και στα επόμενα βήματα τα έργα που χρηματοδοτεί το Πρόγραμμα. Σας ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Γ. ΖΕΡΒΟΣ): Εμείς ευχαριστούμε για την παρουσίαση, η οποία αντιλαμβάνομαι άρεσε ιδιαίτερω στο κοινό.

Αξιολόγηση Προγράμματος – Θέση προς έγκριση 1ης τροποποίησης Σχεδίου Αξιολόγησης

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Γ. ΖΕΡΒΟΣ): Το επόμενο θέμα είναι η αξιολόγηση του Προγράμματος και να τεθεί προς έγκριση η 1^η τροποποίηση του Σχεδίου Αξιολόγησης, όπως σας έχει διανεμηθεί. Είναι ζήτημα προς έγκριση, αν δεν

υπάρχουν παρατηρήσεις, για την οικονομία του χρόνου θεωρώ ότι εγκρίνεται. Ευχαριστώ.

Παραμβάσεις Μελών της Επιτροπής Παρακολούθησης

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Γ. ΖΕΡΒΟΣ): Να πάμε στις τοποθετήσεις, παρεμβάσεις και στην παρουσίαση των απόψεων των μελών της Επιτροπής Παρακολούθησης, θα παρακαλούσα για την ορθή αποτύπωση των παρεμβάσεων στα πρακτικά, ο κάθε συμμετέχων ή η κάθε συμμετέχουσα να λέει το όνομα και τον φορέα προέλευσης, προκειμένου να υπάρχει επαναλαμβάνω ορθή αποτύπωση τα πρακτικά.

Ο κ. Μαρινάκης, ο Πρόεδρος της ΕΔΕΥΑ έχει τον λόγο.

Γ. ΜΑΡΙΝΑΚΗΣ: Ευχαριστώ πολύ κ. Πρόεδρε. Είμαι ο Δήμαρχος Ρεθύμνου και Πρόεδρος της ΕΔΕΥΑ νομίζω ότι πρέπει να ξεκινήσω με τα δεδομένα που έχουμε να διαχειριστούμε. Έχουμε κατ' αρχήν τις υπερδεσμεύσεις της προηγούμενης προγραμματικής περιόδου που προφανώς απομειώνουν δραστικά το χρηματοδοτικό χώρο για την υλοποίηση νέων έργων, κάτι που είναι πολύ σημαντικό όχι μόνο διότι θα κάνουμε λιγότερα πράγματα, αλλά γιατί ζούμε σε μια περίοδο που βιώνουμε την κλιματική κρίση, παράλληλα με την λειψυδρία και νομίζω ότι είναι σημαντικό να κάνουμε ένα αναπροσδιορισμό και να αναστοχαστούμε τελικά ποιες είναι οι πραγματικές μας ανάγκες και που πρέπει να πηγαίνουν τα κονδύλια για να θωρακίσουμε και την πατρίδα μας και να βελτιώσουμε την ποιότητα ζωής των συμπολιτών μας.

Εγώ θα έλεγα κ. Πρόεδρε ότι πρέπει πλέον να στοχεύσουμε στα έργα πολλαπλής λειτουργίας. Δηλαδή μπορεί ένα έργο λειψυδρίας να είναι συγχρόνως έργο Πολιτικής Προστασίας γιατί με αυτό τον τρόπο δημιουργούμε μικρά φράγματα, συγκρατούμε τη ραγδαιότητα του φυσικού φαινομένου και συγχρόνως αποθηκεύουμε νερό.

Όπως επίσης μπορεί να μην είναι υπεύθυνο το Υπουργείο και το Πρόγραμμα αυτό να μην αναφέρεται σε αυτό, αλλά δεν μπορούμε να μιλάμε για λειψυδρία και να κλείνουμε τα μάτια μας σε μια πραγματικότητα που ονομάζεται αρδεύσιμο νερό που αποτελεί το 85% της κατανάλωσης του φυσικού πόρου.

Ασχολούμαστε πολύ με το πόσιμο που είναι μόλις το 12% δημιουργούμε έργα και χρηματοδοτήσεις και δεν ξέρω τι άλλο κάνουμε εκεί για να δούμε αν θα γλιτώσουμε 4-5 μονάδες νερού, ενώ αν είχαμε μόνο κανονιστική λειτουργία στο αρδεύσιμο και μια στόχευση συγκεκριμένων υποδομών διαχωρισμού δικτύων, θα είχαμε μια οικονομία της τάξης πάνω από 40%.

Αντιλαμβάνεστε ότι είναι τρομακτικά τα μεγέθη και δεν δικαιούμαστε να μιλάμε και να λέμε ακόμη ότι εδώ το Υπουργείο μας είναι αρμόδιο μόνο για το πόσιμο και δεν μας ενδιαφέρει τι γίνεται παραδίπλα. Γι' αυτό γίνονται οι συνέργειες, γι' αυτό υπάρχουν οι ολιστικές αντιλήψεις για τις οποίες θα μιλήσω σε λίγο, στο σύντομο χρόνο που θα σας απασχολήσω.

Επίσης θεωρώ ότι επειδή θα μου πείτε ότι είναι δεδομένοι οι υπάρχοντες πόροι, νομίζω ότι το περίφημο τέλος ανθεκτικότητας το οποίο εισπράττει η πολιτεία και το οποίο ξεκίνησε από τον τοπικό φόρο που ήταν σε όλο τον κόσμο έσοδο των Δήμων αλλά το κατευθύνετε τώρα στο κεντρικό γενικό λογιστήριο, από αυτό το τέλος ανθεκτικότητας θα μπορούσαμε πραγματικά να πάρουμε πόρους για να κάνουμε αυτό που μόλις είπα, δηλαδή να θωρακίσουμε την πατρίδα μας και να λύσουμε τα θέματα της λειψυδρίας.

Θεωρώ επίσης -και κάνω μια κριτική σε αυτό- ότι τα 20 εκατομμύρια της αφαλάτωσης είναι πολύ μικρό ποσό. Οι Κυκλάδες και όλο το Αιγαίο υποφέρει, όπως υποφέρει και η ανατολική Κρήτη. Είναι έντονα τα θέματα αυτά γιατί ενώ ξοδεύτηκαν χρήματα και έγινε ένα μεγάλο φράγμα, δεν είναι αποδοτικό όπως είναι το φράγμα που έγινε στην περιοχή του Ρεθύμνου, το φράγμα των ποταμών, όπου είναι ένα έργο τεράστιο και που ξέρεις αγαπητέ Νίκο, ότι περιμένουμε ακόμη την υπογραφή να συμβασιοποιηθεί να ξεκινήσει ο εργολάβος, γιατί δεν δικαιούμαστε να πάμε και τέταρτο καλοκαίρι αγωνίας, χρειάζεται το έργο τρία χρόνια για να υλοποιηθεί δεν μπορεί αυτό το μεγάλο διυλιστήριο, ένα έργο πνοής και πραγματικά εμβληματικό να μένει στα συρτάρια ή στη γραφειοκρατία και δεν ξέρω που.

Πάντως δεν είναι θέμα ούτε του Συμβουλίου της Επικρατείας, τα ξεπεράσαμε αυτά, ούτε πολιτικής βούλησης. Νομίζω ότι πρέπει και οι διάφορες δομές της γραφειοκρατίας να το δουν πιο γρήγορα και άμεσα να πάμε στην επόμενη μέρα που είναι η κατασκευή του έργου.

Ένα άλλο μεγάλο θέμα το οποίο μας απασχολεί έντονα, ξέρετε κ. Ζερβέ είναι πολύ άχαρο να ακούτε εσείς κάτι που είναι άδικο αν το ακούτε εσείς, αλλά εκείνοι που θα έπρεπε να ήταν εδώ, δεν είναι, είτε γιατί δεν ήρθαν, είτε γιατί απήλθαν. Δεν μπορεί να είμαστε περήφανοι για την ενεργειακή διαχείριση, όταν είναι έξω από αυτήν η Τοπική Αυτοδιοίκηση. Είναι αδιανόητο αυτό το οποίο συμβαίνει.

Μας αφαίρεσαν τη δυνατότητα προσβασιμότητας στον ενεργειακό χώρο. Πάρα πολλά έργα θα είχαν προχωρήσει, θα είχαμε πολύ μεγαλύτερη επιτυχία στις Α.Π.Ε., ήταν συμμετοχος η Τοπική Αυτοδιοίκηση και οι τοπικές λαϊκές ενεργειακές κοινότητες.

Ιδίως στο νησί μας το οποίο το ζείτε ως Κρητικός, είναι έντονες οι αντιδράσεις, δεν είναι πάντα δίκαιες αλλά είναι υπαρκτές, που δημιουργούν ένα ολόκληρο Κίνημα τελικά, όπου ενώνονται οι Ακροδεξιές και οι Ακροαριστερές αντιλήψεις και στο όνομα του πατριωτισμού «Κάτω τα χέρια από τα περήφανα βουνά μας» είμαστε ακόμη στο 23% Α.Π.Ε. στο νησί. Και ευτυχώς που γίνεται αυτό το εμβληματικό έργο της διασύνδεσης για να αποκτήσουμε μια ισορροπία.

Εδώ δεν ήρθαμε μόνο να λέμε που φταίνε οι άλλοι, φταίμε κι εμείς σε κάποια πράγματα. Αλλά νομίζω ότι αν ο σχεδιασμός στις δύσκολες περιοχές, ήταν με συμμετοχή την Τοπική Αυτοδιοίκηση και τις τοπικές κοινωνίες θα είχαμε προχωρήσει. Το πρόγραμμα «"ΑΠΟΛΛΩΝ"» το οποίο δεν έχει κανένα χρηματοδοτικό εργαλείο από πίσω του, στηρίζεται ακριβώς στο ότι θα συμβασιοποιήσει με την Αυτοδιοίκηση ο επενδυτής να κάνει Α.Π.Ε., κινδυνεύει από «"ΑΠΟΛΛΩΝ"» να γίνει.... Ίκαρος. Και είναι πάρα πολύ επικίνδυνο και όχι μόνο επικίνδυνο, αλλά δημιουργεί και πρόβλημα έντονης βιωσιμότητας σε όλους τους διαχειριστές του νερού.

Επειδή μιλάμε εδώ και τα λέμε όλα, αντί να ασχοληθούμε με τα υπαρκτά θέματα που πρέπει να λύσουμε, ασχολούμαστε με τον αριθμό των ΔΕΥΑ ή πόσο πολύ θα εισπληδήσει μια ανώνυμη εταιρεία που παραβιάζει κανόνες του ίδιου του Χρηματιστηρίου, γιατί πρέπει η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς να πει «ναι», που δεν το έχει πει, όπως πρέπει να πει και το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας «ναι», που δεν το έχει πει.

Και αντί να ασχοληθούμε με τα ουσιαστικά, ασχολούμαστε πώς να απορρυθμίσουμε εκείνες τις δομές που θα πρέπει να υλοποιήσουν το Πρόγραμμα για το οποίο μιλάμε σήμερα. Εγώ δεν μπορώ να μην καταθέσω τη μεγάλη αγωνία που ζούμε στην Αυτοδιοίκηση σχετικά με το θέμα και της ενεργειακής κρίσης, μάλλον της ενεργειακής απομόνωσης της Αυτοδιοίκησης και ότι προφανώς πρέπει να αναπροσδιορίσουμε και να αναχρηματοδοτήσουμε τις ανάγκες μας χρησιμοποιώντας το τέλος ανθεκτικότητας, που αυτό στην ουσία είναι ο σκοπός του.

Δεν ξέρω αν είναι κατανοητό ότι όλες αυτές οι πλημμύρες και όλα αυτά τα έκτακτα φαινόμενα αποδεικνύουν δυστυχώς την τρωτότητα των εγκαταστάσεών μας, τον κακό σχεδιασμό, την κακή εκτέλεση, τη μη εδαφολογική διερεύνηση των σημείων που επενεργήσαμε στο παρελθόν, αλλά αυτό έρχεται τώρα και μας τιμωρεί. Πρέπει αυτά να τα δούμε για να κάνουμε έργα σοβαρά, ανθεκτικά και χρήσιμα.

Εγώ δεν μπορώ να τελειώσω χωρίς να πω ιδιαίτερες ευχαριστίες κατ' αρχήν στη Διαχειριστική Αρχή, με τον κ. Rasmussen, τον Carsten είχαμε μια εξαιρετική συνεργασία και με όλο το επιτελείο του, που και εδώ είναι αρκετοί τον κ. Πανταζάτο, αλλά και ο κ. Θάνος που λείπει, νομίζω ότι εκείνοι με παρακίνησαν με τον τρόπο που σκέφτονταν ότι πρέπει πλέον να αντιμετωπίζουμε συνολικά τα προβλήματα μιας περιοχής, να ξεκινήσουμε με την κα Γεωργιάδου τη Διευθύντριά μας, να κάνουμε το πρώτο επιχειρησιακό σχέδιο το '20 για να αρχίσει η διαπραγμάτευση και να φτάσουμε σήμερα να είμαστε σε μια πολύ καλή θέση και χαίρομαι που άκουσα τον φίλο μου τον Νίκο ότι πολύ γρήγορα πρέπει αυτό το έργο να ξεκινήσει.

Γιατί πάντα λέμε ότι «ξέρετε, παίρνετε εντάξεις τις οποίες δεν υλοποιείτε» εμείς στο Ρέθυμνο είμαστε έτοιμοι με ωριμότητα δημοπράτησης να δημοπρατήσουμε το σύνολο των χρημάτων τα οποία μας έχετε πει. Άρα κ. Ζερβέ σας παρακαλώ πολύ στο θέμα αυτό να επισπεύσουμε τις διαδικασίες. Η συνεργασία μας με τους JASPERS ήταν εξαιρετική, τους ευχαριστώ κι εκείνους, όπως ευχαριστώ και τον κ. Νίκο Μαμαλούγκα και τον κ. Συρόπουλο και τον κ. Κλωτσοτήρα οι οποίοι πραγματικά δούλεψαν σα να ήταν δική τους υπόθεση και ενστερνίστηκαν μια φιλοσοφία η οποία ξεκίνησε από τις ιδέες του Carsten και τις κάναμε δικές μας. Και χαίρομαι που αυτό θα προχωρήσει και θα αποτελεί κι ένα πιλότο και για υπόλοιπες περιοχές, αλλά και για το μέλλον.

Τέλος θα πω κι ένα παράπονο. Αισθάνομαι ότι στο Φαληρικό Όρμο πνίγηκαν τα δικά μας εμβληματικά έργα. Πήγαν όλα τα λεφτά εκεί και απεντάχθηκαν έργα εμβληματικά, όπως το υπόγειο parking του Ρεθύμνου και η βιοκλιματική του πλατεία, ενώ ξέρετε πολύ καλά και μου το είπατε εσείς, ήταν υποδειγματική η προεργασία μας και ο φάκελός μας και είχαμε ωριμότητα οικοδομικής άδειας. Δεν ήταν δική μας η ευθύνη ότι δεν κάναμε δαπάνες, αφού δεν πήραμε ποτέ εντολή δημοπράτησης.

Είναι παράπονο, πρέπει να το πούμε στην τοπική κοινωνία που οφείλεται και είναι μια επιλογή κεντρική. Εγώ θα έλεγα ότι η επαρχία όταν κάνει τόση μεγάλη προσπάθεια χωρίς να έχει τις δυνατότητες αυτές, δεν θα πρέπει να είναι δευτερεύουσα επιλογή. Διότι μπορούσε το έργο του Φαληρικού Όρμου, το οποίο προφανώς είναι εμβληματικό, να πάει στη χρηματοδότηση της Περιφέρειας Αττικής, άλλωστε εκεί ανήκει.

Δεν μπορεί 115 έργα να έχουν φύγει από τη μέση και τα περισσότερα να είναι της Περιφέρειας για να γίνει ο Φαληρικός Όρμος και να ανατροφοδοτηθεί η χρηματοδότησή του με τα χρήματα που έπρεπε να πάρουμε εμείς. Αυτά και ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Γ. ΖΕΡΒΟΣ): Κύριε Δήμαρχε θέσατε πάρα πολλά ζητήματα, πρέπει σε δυο τρία να γίνουν κάποιες επισημάνσεις από εμάς. Κατ' αρχήν κανείς δε διαφωνεί και είναι απολύτως σωστό ότι πρέπει κάθε έργο να είναι έργο πολλαπλών ωφελειών όπως είπατε. Δεν αρκεί δηλαδή να γίνει ένα έργο μόνο ύδρευσης, πρέπει να σχετίζεται και με άλλα ζητήματα. Εξ ου και τα ολιστικά που συμμετέχετε και είστε ο πρώτος Δήμος που υπέβαλλε την πρότασή του, εξ ου και τα έργα της ορεινής υδρονομίας στην Περιφέρεια Θεσσαλίας που έχει εκδοθεί από τις 2 Αυγούστου μια πρόσκληση 90 εκατομμυρίων ευρώ για τους λόγους που όλοι αντιλαμβανόμαστε, προκειμένου να πετυχαίνουμε οικονομίες κλίμακας και με μια χρηματοδότηση να έχουμε πολλαπλά οφέλη.

Δεύτερον κρίσιμο είναι το θέμα της λειψυδρίας και της αφαλάτωσης, όπως είπατε. Στην αφαλάτωση προγραμματικά διατίθενται 20 εκατομμύρια ευρώ, τα χρήματα αυτά είναι σαφές ότι θα αυξηθούν. Και από πού θα αυξηθούν; Και από την πρωτοβουλία για τα GReco Islands -έχω καθυστερήσει τον κ. Βλάχο ο οποίος θα κάνει τώρα την τοποθέτησή του- και από τα ολιστικά.

Σε κάθε περίπτωση έχει υποβληθεί μια πρόταση από την ΚΕΔΕ, τολμώ να πω ότι είναι μια πρόταση η οποία έχει αρχή, μέση και τέλος, είναι σε κάποια μικρά νησιά, η οποία εξετάζεται και δείχνει ότι έχει σαφή στοιχεία βιωσιμότητας.

Αφ' ης στιγμής για το Αμάρι έχει δοθεί από τη Διαχειριστική προέγκριση μπορείτε να υπογράψετε. Δεν έχει δοθεί προέγκριση; Έχω πληροφορηθεί ότι υπάρχει προέγκριση. Άρα δεν υπάρχει ζήτημα ή κώλυμα υπογραφής.

Γ. ΜΑΡΙΝΑΚΗΣ: Δεν υπογράφει ο ΟΑΚ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Γ. ΖΕΡΒΟΣ): Γιατί;

Γ. ΜΑΡΙΝΑΚΗΣ: Δέστε το εσείς. Ο ΟΑΚ με τον ανάδοχο δεν έχει κάνει υπογραφή σύμβασης.

Ν. ΜΑΜΑΛΟΥΓΚΑΣ: Μίλησα χτες με τον κ. Παπαδογιάννη και θα το προχωρήσει.

Γ. ΜΑΡΙΝΑΚΗΣ: Ωραία, ευχάριστο νέο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Γ. ΖΕΡΒΟΣ): Κάνουμε λοιπόν κάτι!

Γ. ΜΑΡΙΝΑΚΗΣ: Κύριε Ζερβέ, δεν είπα ποτέ ότι δεν κάνετε κάτι. Είπα, ότι έχει βγει η απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας από πέρσι και ακόμη δεν έχουμε υπογραφή συμβασιοποίησης. Απλά πράγματα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Γ. ΖΕΡΒΟΣ): Επειδή στην όλη διαδικασία των κοινοτικών χρηματοδοτήσεων εμπλέκονται πάρα πολλοί φορείς, είπατε τα δικαστικά. Είναι οι φορείς υλοποίησης, είναι οι ανάδοχοι, είναι μια διαδικασία η οποία ενδεχομένως να χαρακτηρίζεται και δαιδαλώδης, πρέπει όλοι να έχουν ...

Γ. ΜΑΡΙΝΑΚΗΣ: Τέλος καλό, όλα καλά κ. Γενικέ, δεν υπάρχει θέμα. Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Γ. ΖΕΡΒΟΣ): Πάμε στο parking. Το parking όπως θυμάστε εντάχθηκε στη συγκεκριμένη πρόσκληση, δεν απεντάχτηκε για κανένα άλλο λόγο, αλλά γιατί δεν πληρούνταν οι τυπικές προϋποθέσεις χρηματοδότησης. Μέχρι 31/12^{ου} δεν υπήρχε σύμβαση και μια δαπάνη 5% όπως αναφέρει η σχετική επιστολή των Υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Απλώς να πω κάτι για τις χρηματοδοτήσεις και για την περιφερειοποίηση και την κατανομή των χρηματοδοτήσεων ανά Περιφέρεια.

Το ΕΣΠΑ έχει μια κλειδα: το 22% των χρηματοδοτήσεων θα πάει στην Αττική και Νότιο Αιγαίο και το 78% στις υπόλοιπες Περιφέρειες, στις 11 Περιφέρειες. Σε όλα τα τομεακά προγράμματα του ΕΣΠΑ ακολουθείται απαρέγκλιτα η συγκεκριμένη κλειδα. Όταν λέω απαρέγκλιτα, απαρέγκλιτα.

Ακόμη και στο Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα» που το 47% των ΑΦΜ βρίσκεται στην Αττική, οι προσκλήσεις οι οποίες έχουν βγει και οι εντάξεις οι οποίες έχουν γίνει, αφορούν το 22% του διατιθέμενου προϋπολογισμού. Αυτό δεν έχει ξαναγίνει και δεν γίνεται μόνο για την αποφυγή δημοσιονομικών επιπτώσεων, αλλά από την άλλη πλευρά καταδεικνύει κάποια πράγματα.

Επιτρέψτε μου κ. Δήμαρχε, ξέρετε ότι σας σέβομαι ξέρω και τη διαδρομή σας, δεν αφορά εσάς, καταδεικνύει και μια πολιτική επιλογή ότι το αναλογούν ποσό των χρημάτων που αφορά τις 11 Περιφέρειες τις λιγότερο «αναπτυγμένες» μεταξύ των οποίων είναι και η Κρήτη, θα κατανεμηθεί σε αυτές. Δεν θα υπάρξει καμία στρέβλωση. Και είναι μια αρχή, που ακολουθείται επαναλαμβάνω απαρέγκλιτα και στα πέντε τομεακά προγράμματα.

Παρακαλώ ο κ. Τσοκανής.

Χ. ΤΣΟΚΑΝΗΣ: Από το Δίκτυο Φορέων Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων. Για πάνω από 10 χρόνια που συμμετέχω σε Επιτροπές Παρακολούθησης το ζητούμενο είναι από πλευράς Υπουργείου Οικονομίας ή πρώην Υπουργείο Ανάπτυξης να υπάρχει απορρόφηση και να δοθούν χρήματα στον τομέα προκειμένου να ξεπεράσει την 24^η θέση που κατέχει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή των 27.

Το ζητούμενο και σε αυτή την Επιτροπή Παρακολούθησης και κυρίως στην τελευταία Επιτροπή Παρακολούθησης του Προγράμματος που με το ν+3 θα είναι το 2030, είναι να μην χρειαστεί να μεταφέρουμε το 1/3 του Προγράμματος κάπου αλλού, γιατί θα το έχουμε χάσει από τα απόβλητα.

Κομπά αναφέρεται σε όλους τους απολογισμούς ότι ο λόγος που δεν έγιναν οι απορροφήσεις είναι γιατί δεν έχουμε ώριμες προτάσεις οι φορείς για να μπορέσουν να τρέξουν τον τομέα, για να πάρουν το έργο που πρέπει και να πάρουν και τις χρηματοδοτήσεις.

Άρα -και αυτό έχει αναδειχθεί την τελευταία πενταετία- θέλουμε ισχυρούς φορείς -λέτε εσείς- θέλουμε ισχυρούς φορείς λέει το Υπουργείο το

τομεακό Περιβάλλοντος, θέλουμε ισχυρούς φορείς λένε όλοι. Γνωστό είναι το αίτημά μας εδώ και 15 χρόνια ότι πρέπει να στελεχωθούν οι φορείς. Αυτό ανακοινώθηκε ότι λύθηκε πλέον ως πρόβλημα, όπου με τον τελευταίο νόμο τον 5151 για τα απόβλητα, ψηφίστηκε μια διαδικασία όπου δίνει 9 άτομα στο Βόρειο Αιγαίο, 7 άτομα στην Πελοπόννησο, 4 άτομα στη Δυτική Ελλάδα και 2 στην Ήπειρο.

Θεωρούμε ότι με αυτή τη στελέχωση των 22 ατόμων συν κάποια άλλα άτομα που απασχολούνται με διάφορους τρόπους με μπλοκάκι ή με παροχή υπηρεσίας, θα λύσουμε το πρόβλημα το οποίο περιγράφεται δυο χρόνια. Τι περιγράφουμε δυο χρόνια; Μια κοσμογονία τον τομέα των απορριμμάτων.

Αυτοί πλέον οι ισχυροί ΦοΔΣΑ οι οποίοι θα πιστοποιηθούν και από τη ΡΑΑΕΥ να έχουν ένα ελάχιστο αριθμό 11 ατόμων, θα πρέπει να κάνουν τα πάντα. Τι σημαίνει «τα πάντα»; Σημαίνει ότι πρέπει να φτιάξουν για λογαριασμό των Δήμων ένα ολιστικό σχέδιο, όταν ακούτε ολιστικό σημαίνει ότι πρέπει να έχουμε πάρα πολλούς κάδους διακριτά ρεύματα, πρέπει να έχουμε δρομολόγια, πρέπει να έχουμε τα πράσινα σημεία, πρέπει... πρέπει... πρέπει... θα πρέπει να αναβαθμίσουμε τις Μονάδες επεξεργασίας σε Μονάδες ανάκτησης ανακύκλωσης να πάρει και το ρεύμα των ανακυκλωσίμων, θα πρέπει να κάνουμε προσέγγιση των έργων με το κόστος όφελος, θα πρέπει για πρώτη φορά -και σωστά- να έχουμε μια ολιστική προσέγγιση του επενδυτικού κόστους. Αυτό πρακτικά σημαίνει όχι πόσο κοστίζει μια Μονάδα ΜΕΑ ή τώρα ΜΑΑ αλλά πόσο κοστίζει στον πολίτη, στο Δήμο από την αποκομιδή μέχρι την επεξεργασία και την τελική διάθεση.

Όλα αυτά θα τα κάνουν οι ΦοΔΣΑ και πρέπει όλα αυτά να μπουν σε ένα περιφερειακό σχέδιο το οποίο θα εγκριθεί για να ανοίξουν οι προσκλήσεις.

Το αισιόδοξο σενάριο όπως περιγράφηκε από τη Γενική Γραμματεία την προηγούμενη εβδομάδα είναι ότι μέχρι 30 Ιουνίου να είναι έτοιμα. Άρα περιμένουμε κι εμείς να δούμε με την ισχυρή πλέον στελέχωση των ΦοΔΣΑ ότι από τις 30 Ιουνίου θα μπορούμε να υποβάλλουμε προτάσεις.

Το λέω, γιατί υπάρχει μια διαφορετική αντίληψη. Κατανοείτε όλοι το χάσμα προσέγγισης μεταξύ της ισχυρής στελέχωσης πως το εννοεί ο

καθένας. Είναι βέβαιο ότι όλα αυτά που περιέγραψα και το γνωρίζετε εσείς γιατί ως συναρμόδιο Υπουργείο και Διαχειριστική η αλήθεια είναι ότι δεν έχετε την τομεακή ευθύνη. Εσείς ακολουθείτε κανόνες, που βάζει το τομεακό Υπουργείο προκειμένου να ανοίξετε προσκλήσεις.

Λέω λοιπόν ότι εάν με αυτό τον τρόπο πιστεύουμε ότι θα λύσουμε το πρόβλημα της διαχείρισης των απορριμμάτων με αυτή την ολιστική προσέγγιση, είναι μια άποψη. Προφανώς εμείς έχουμε διαφορετική άποψη. Θα μείνω όμως στο δικό σας αντικείμενο και θα ήθελα να κάνω μια ερώτηση: έχουμε πει πολλές φορές ότι η ωριμότητα των έργων των δράσεων έχει να κάνει με την υποστήριξη των φορέων, δηλαδή με τη χρηματοδότηση μέσω της Τεχνικής Βοήθειας. Και επειδή έγκαιρα, από την υπογραφή του Προγράμματος το '22 είπαμε να δοθεί εμπροσθοβαρώς αυτό.

Υπάρχουν μια σειρά μελέτες όχι μόνο για τους φορείς, όχι μόνο για τα έργα, αλλά και για τους Δήμους. Η περιβόητη αρχή «Πληρώνω όσο πετάω», πρέπει κάπως να εξειδικευτεί. Δεν θα κάτσει ο Δήμος να κάνει μια μελέτη. Ένας φορέας για 25-30 Δήμους, μπορεί να το κάνει.

Το ερώτημα είναι συγκεκριμένο: έχει προγραμματιστεί να δοθεί η Τεχνική Βοήθεια στους ΦοΔΣΑ και τότε; Σας ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Γ. ΖΕΡΒΟΣ): Ευχαριστούμε για την τοποθέτηση, θα μου επιτρέψετε να απαντήσω σε αρκετά ζητήματα αρμοδιότητάς μας τα οποία θέσατε. Να ξεκινήσω από το τελευταίο, όπως γνωρίζετε το 4% του προϋπολογισμού του Άξονα έχει προβλεφθεί για την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας των ΦοΔΣΑ και των ΔΕΥΑ. Για να βγει η πρόσκληση, επειδή ανάλογες δράσεις προβλέπονται και στο τομεακό πρόγραμμα της Τεχνικής Βοήθειας, προφανώς όπως καταλαβαίνουμε όλοι πρέπει να υπάρχουν κάποια κριτήρια διαχωρισμού, ποιες δράσεις θα χρηματοδοτήσει το ένα πρόγραμμα, ποιες δράσεις θα χρηματοδοτήσει το άλλο. Η συμφωνία αυτή επιτεύχθηκε προσφάτως.

Δεύτερον, προφανώς και το ποσό αυτό θα αξιοποιηθεί για τον λόγο τον οποίο αναφέρατε και μαζί με την πρόσκληση η οποία θα εκδοθεί, θα υπάρχει και η δυνατότητα αξιοποίησης του προϋπολογισμού αυτού.

Στην αρχή είπατε κάτι το οποίο ισχύει, ότι το Πρόγραμμα έχει δεσμευτεί από πόρους του προηγούμενου προγράμματος. Θα μου επιτρέψετε

όμως και προς γνώση όλων των μελών της Επιτροπής Παρακολούθησης να δούμε ποια ήταν η υφιστάμενη κατάσταση στο Πρόγραμμα ΥΜΕΠΕΡΑΑ.

Το Πρόγραμμα ΥΜΕΠΕΡΑΑ στις αρχές του 2022 είχε συμβάσεις στο 50% και μέχρι τα τέλη του 2019 το ΥΜΕΠΕΡΑΑ δεν είχε έργα, ούτε στον τομέα των υποδομών και των μεταφορών, ούτε στον τομέα επί παραδείγματι της διαχείρισης των αποβλήτων. Και για ποιο λόγο; Γιατί μέχρι τότε η εθνική στρατηγική ήταν ασύμβατη με τις δυο κοινοτικές οδηγίες.

Αποτέλεσμα ήταν να μπουν πάρα πολλά μικρά έργα πάνω από 1.000 τον αριθμό αν δεν κάνω λάθος, τα οποία ενδεχομένως αθροιζόμενα δεν έβγαζαν κάτι το ουσιαστικό, ούτε σε επίπεδο επίτευξης δημοσιονομικών στόχων, ούτε όμως σε επίπεδο προστιθέμενης αξίας.

Η ενεργοποίηση του Προγράμματος ξεκίνησε από τα τέλη του 2020, το 2021. Εύλογο είναι μια Μονάδα όπως γνωρίζετε πάρα πολύ καλά να μην έχει χρόνο υλοποίηση, χρόνο κατασκευής ένα ή δυο χρόνια, να εκτείνεται σε μεγαλύτερο χρονικό διάστημα. Εξ ου και τα πάρα πολλά τμηματοποιημένα ή phasing έργα, τα οποία έχει το καινούργιο πρόγραμμα.

Είναι μια πολύ δύσκολη άσκηση, αποτυπώθηκε πάρα πολύ σωστά από τον κ. Rasmussen στη δική του παρουσίαση, έχουμε μιλήσει και είμαστε σε επαφή με τις Υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και με τις οριζόντιες Υπηρεσίες προκειμένου να λύσουμε αυτή την πολύ δύσκολη άσκηση.

Ο στόχος μας ποιος είναι; Λέχθηκε στην εισαγωγική μου τοποθέτηση: να δοθούν απαντήσεις σε κρίσιμα ζητήματα πολλά και των οποίων ενδεχομένως όπως είπατε να χρονίζουν. Ενδεχομένως. Να κλείσουμε εκκρεμότητες που αφορούν την χώρα, όπως ξέρετε πάρα πολύ καλά αν η χώρα δεν έχει 60% ανακύκλωση το 2030 θα επιβαρυνθεί με πρόστιμα. Ποιος θα πληρώσει τα πρόστιμα; Οι πολίτες. Είναι επιτρεπτό αυτό; Απολύτως όχι.

Γι' αυτό και έγινε αυτή η συμφωνία. Γνωρίζετε όλοι ότι το Πρόγραμμα εγκρίθηκε το καλοκαίρι του 2022. Δεν μπόρεσαν να υλοποιηθούν οι δράσεις για τη διαχείριση των απορριμμάτων ακόμη και για συνεχιζόμενα έργα. Για ποιο λόγο; Δεν ξέραμε την ποσόστωση της χρηματοδότησης. Θα ήταν 52,5% με το pro rata; Πόσο θα ήταν; Ήταν εφικτό να χρηματοδοτηθεί ένα έργο με 55% όταν το υπόλοιπο ποσοστό δεν θα προερχόταν από το

Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων, αλλά θα τα επιβαρυνόταν ο ΦοΔΣΑ , ο φορέας; Είχε κάποιος ΦοΔΣΑ αυτή τη χρηματοοικονομική δυνατότητα; Θεωρώ ότι η απάντηση απ' όλους μας είναι όχι.

Έγινε μια συμφωνία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή μετά από μακρόχρονες διαπραγματεύσεις, ο ομιλών και η Διαχειριστική κυρίως υποβλήθηκε σε αυτή τη βάση, βρήκαμε ένα κοινό τρόπο σκέψης με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή η οποία όπως είπα είδε τη μεγάλη εικόνα και φτάσαμε σε αυτή τη συμφωνία. Τώρα είμαστε έτοιμοι να υλοποιήσουμε.

Κάποιοι μπορεί να πουν ότι «η συμφωνία αυτή επειδή μόνο το 60% είναι διασφαλισμένο και το 25% έρχεται ως κίνητρο, δεν είναι ελκυστική, ενέχει κινδύνους», θα μου επιτρέψετε να πω, αυτή είναι η προσωπική μου άποψη, η συμφωνία αυτή είναι ό,τι πρέπει για την ελληνική πραγματικότητα. Γιατί για την ελληνική πραγματικότητα δεν αρκεί να έχουμε ένα φιξ ποσό το οποίο θα κάνουμε κάτι, όποτε το κάνουμε. Πρέπει να κάνουμε ένα έργο το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, να έχει ένα dead line, να καλύψει συγκεκριμένες ανάγκες μετά και να υπάρχει είτε η δαμόκλειος σπάθη, είτε το καρότο, επιτρέψτε μου, διαλέγετε ό,τι θέλετε από τα δύο, του κινήτρου.

Αν δεν πετύχουμε, θα πέσει η δαμόκλειος σπάθη επί της κεφαλής μας. Αλλιώς θα έχουμε ένα πάρα πολύ ωραίο και ευπρόσδεκτο οικονομικό κίνητρο.

Αυτό το οποίο θέλουμε και έχουμε συζητήσει επανειλημμένα είναι να έχουμε τη συνεργασία όλων των συναρμοδίων φορέων στον τομέα της αρμοδιότητάς μας, προκειμένου να βρίσκουμε λύση σε προβλήματα. Τίποτε λιγότερο και τίποτε περισσότερο. Θεωρώ ότι αυτά ανήκουν στον τομέα της αρμοδιότητάς μας και σε αυτά μπορούμε να σας δώσουμε τις απαντήσεις.

Παρακαλώ.

Ε. ΜΙΧΑΛΕΝΑ: Καλησπέρα σας, είμαι εκπρόσωπος της Ρυθμιστικής Αρχής Αποβλήτων Ενέργειας και Υδάτων, ασχολούμαι ακαδημαϊκά και πολιτικά σε εθνικό και τοπικό επίπεδο με την ενέργεια τα τελευταία 30 χρόνια. Έχω δει επομένως το φάσμα όλη της energy transition από το 2002 και μετά, ήμουν και 10 χρόνια στη ΔΕΗ πιο πριν οπότε ακόμη περισσότερο.

Εμείς ως ΡΑΕ βάσει του νόμου έχουμε επίσης την υποχρέωση να προστατεύσουμε και τον καταναλωτή. Γνωρίζοντας λίγο την τοπική

κοινωνία στην οποία και έχω αναμιχθεί αρκετά με την πολιτική ζωή του τόπου, παρατηρώ ότι οι πολίτες είναι εντελώς ανενημέρωτοι σχετικά με όλα τα έργα τα οποία έχουν σχεδιαστεί υπό τη σκέπη αυτού του Προγράμματος.

Ταυτόχρονα καλούνται να πληρώσουν πάρα πολύ υψηλό ρεύμα και στο άμεσο μέλλον θεωρώ ότι θα πληρώσουν και πάρα πολλά σε ό,τι αφορά τα ύδατα και τα απόβλητα από ό,τι βλέπω. Διότι αυτό το έργο συγχρηματοδοτείται, δεν χρηματοδοτείται αποκλειστικά από ευρωπαϊκούς πόρους. Επομένως φαντάζομαι τα υπόλοιπα θα είναι εθνικά κεφάλαια τα οποία θα κληθούν οι πολίτες να πληρώσουν.

Σημαντικά έργα όπως είπε και ο Δήμαρχος πριν το έργο της ασφαλίτωσης για παράδειγμα είναι πάρα πολύ μικρό το ποσοστό, συμφωνώ απολύτως. Άκουσα πριν και τον Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Ενέργειας ο οποίος μίλησε για το «Εξοικονομώ» το οποίο θα δώσει ειδικό βάρος στις αντλίες θερμότητας. Πράγμα το οποίο μου φαίνεται λίγο παράξενο, γιατί οι αντλίες θερμότητας είναι κάτι το οποίο δεν είναι οικείο στους πολίτες της Ελλάδας.

Αυτό που είναι οικείο στους πολίτες της Ελλάδας είναι για παράδειγμα στα πλαίσια μιας ενεργειακής εξοικονόμησης να μοιράσουμε ψυγεία κλάσης AAA, παρά να προχωράμε σε επενδύσεις, βαριές επενδύσεις τις οποίες ο κόσμος δεν μπορεί να καταλάβει και δεν μπορεί να ανταπεξέλθει.

Και αυτό, όπως είπα και στον εκπρόσωπο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που μας κάνει την τιμή να είναι μαζί μας σήμερα, δημιουργεί ένα κλίμα πάρα πολύ αρνητικό σε ό,τι αφορά τις τοπικές κοινωνίες. Βλέπουμε μια χώρα, ένα Υπουργείο, μια ΡΑΕ να προωθούμε ανεμογεννήτριες τη στιγμή που σε θέματα ενεργειακής εξοικονόμησης δεν έχουμε τις απαιτούμενες δράσεις.

Αυτό το λέω γιατί οφείλουμε να προστατεύσουμε τον καταναλωτή αφ' ενός και αφ' ετέρου σαν ΡΑΕ είμαστε και ο σάκος του μποξ σε ό,τι αφορά τις συνέπειες των επιλογών αυτών.

Αυτό που θα ήθελα εν κατακλείδι να ζητήσω, θα ήταν μια μεγαλύτερη ενημέρωση σε ό,τι αφορά τον Έλληνα πολίτη και το δημότη των τοπικών κοινωνιών σχετικά με τα προγράμματα που προωθούνται και τα χρήματα που πρόκειται να πληρώσει ο καταναλωτής αυτός και ο δημότης, ο

Έλληνας πολίτης. Και επίσης οι δημόσιες διαβουλεύσεις να διαρκούν πάνω από ένα μήνα και να μη γίνονται τον Αύγουστο. Διότι ο κόσμος είναι στις ξαπλώστρες στις παραλίες και δεν μπορεί να εισέλθει σε ένα σύστημα το οποίο δεν γνωρίζει καν, για να καταχωρήσει την άποψή του. Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Γ. ΖΕΡΒΟΣ): Ευχαριστούμε για την τοποθέτησή σας, προφανώς στο πλαίσιο της Επιτροπής Παρακολούθησης αυτά τα οποία αναφέρατε ενδεχομένως και σημαντικά, δεν μπορούν να λάβουν την κατάλληλη απάντηση. Εκτιμώ ότι στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων σας ως ανεξάρτητη Αρχή θα βρίσκεστε σε διαβούλευση με τις αρμόδιες Υπηρεσίες και τις Γενικές Γραμματείες του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας προκειμένου να κατατεθούν αυτές οι απόψεις και να εξευρεθεί η βέλτιστη λύση.

Παρακαλώ η κα Τερεζάκη από την ΕΔΕΛ.

Σ. ΤΕΡΕΖΑΚΗ: Ήθελα να πω τα συγχαρητήριά μου στη Διαχειριστική Αρχή για τις προσπάθειες που καταβάλλει στο Πρόγραμμα «Περιβάλλον και Κλιματική αλλαγή», ιδιαίτερα θα ήθελα να αναφερθώ στη μεθοδολογία για το απλοποιημένο κόστος.

Ήταν μια πρωτοποριακή δουλειά που έχουν κάνει τα στελέχη της Διαχειριστικής Αρχής, είναι η μόνη Διαχειριστική Αρχή που για το ΕΤΠΑ έχει σύνταξη αυτή τη μεθοδολογία, ήταν πάρα πολύ δύσκολη διότι έπρεπε να αντλήσει στοιχεία ιστορικά πέντε ετών περίπου από πολλούς φορείς και αυτό θα έχει ένα όφελος ελάφρυνσης του διοικητικού φόρτου και επίσης αυτό θα αποτελέσει παράδειγμα για παρόμοιες μεθοδολογίες απλοποιημένου κόστους στο μέλλον. Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Γ. ΖΕΡΒΟΣ): Εμείς ευχαριστούμε, παρακαλώ ο κ. Αγαπητίδης.

Ι. ΑΓΑΠΗΤΙΔΗΣ: Γειά σας και από εμένα, αναπληρωτής Γενικός Διευθυντής της ΜΟΔ, θέλω πολύ σύντομα να ενημερώσω για τις υποστηρικτικές δράσεις της ΜΟΔ που σχετίζονται με το ΠΕΚΑ.

Πρώτα απ' όλα στα στερεά απόβλητα έχουμε ασχοληθεί με το θέμα του «Pay as you throw» είτε υποστηρίζοντας τη Διαχειριστική Αρχή για τη διαμόρφωση της πρόσκλησης και την έγκριση από την ΕΥΚΕ, είτε τη Γενική Γραμματεία Συντονισμού Αποβλήτων για τη διαμόρφωση κατευθυντήριων γραμμών, την εφαρμογή των προγραμμάτων «Pay as you

throw». Στη χώρα μας όπως όλοι γνωρίζουμε αυτού του είδους οι δράσεις είναι καινοτόμες.

Στα ύδατα υπάρχει συνεργασία με την Επιτελική Δομή για την εφαρμογή του αναγκαίου όρου των υδάτων, θα τα πει αυτά βέβαια η κα Κούρτελη αναλυτικότερα. Μέσω της Τεχνικής Γραμματείας Λυμάτων η οποία λειτουργεί εδώ και έξι περίπου χρόνια, γίνεται η εξαμηνιαία επιτελική σύνοψη για την εφαρμογή του εθνικού επιχειρησιακού σχεδίου λυμάτων.

Υπήρξε αίτημα από την Ε.ΥΔ.Α.Π. να την υποβοηθήσουμε για την προετοιμασία για ένταξη στο ΠΕΚΑ έργων αποχέτευσης σε φάση ωρίμανσης και παρ' ότι είναι μεγάλος δικαιούχος παρέχουμε αυτή τη συγκεκριμένη υπηρεσία.

Τέλος να αναφέρω και την υποστήριξη στη Διεύθυνση Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος και Βιοποικιλότητας όπου εντάσσονται συνολικά 5 πράξεις με τη βοήθειά μας προϋπολογισμού περίπου 29 εκατομμυρίων.

Φυσικά είμαστε πάντα στη διάθεση των Δήμων των υποψήφιων δικαιούχων για την προετοιμασία των προτάσεών τους, αλλά και μέσω της Τεχνικής μας Υπηρεσίας για τη δημοπράτηση και υλοποίηση μελετών και κατασκευών. Σας ευχαριστώ.

Χ. ΚΟΥΡΤΕΛΗ: Καλησπέρα και από εμένα. Δεν θα αναφερθώ σε συγκεκριμένα θέματα του Υπουργείου γιατί οι Γενικοί Γραμματείς που έκαναν τις παρουσιάσεις αναφέρθηκαν αναλυτικά σε πολύ σημαντικούς τομείς που χρηματοδοτούνται από το Πρόγραμμα, που είναι τα απορρίμματα και η ενέργεια. Τα θέματα των λυμάτων και των νερών αντιμετωπίζονται και γίνονται εξειδικεύσεις, το Πρόγραμμα αρχίζει και υλοποιείται καλά, εγώ πήρα πιο πολύ τον λόγο για άλλο λόγο.

Επειδή στο τέλος του χρόνου συνταξιοδοτούμαι μετά από 44 χρόνια στο Υπουργείο Περιβάλλοντος και μετά από 30 περίπου χρόνια στα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα, θέλω να ευχαριστήσω τους συναδέλφους και φίλους βέβαια από τη Διαχειριστική Αρχή για τη συνεργασία τόσων χρόνων.

Είμαι μέλος στην Επιτροπή Παρακολούθησης από την 1^η Επιτροπή Παρακολούθησης το 2001 που ιδρύθηκε η Διαχειριστική Αρχή

οπότε ήμουν και Προϊσταμένη της Υπηρεσίας τότε, πραγματικά σημαίνει πολλά πράγματα για εμένα αυτός ο χώρος. Έχω δουλέψει πολλά χρόνια, έχω συνεργαστεί με όλους σας, από τη δική μου πλευρά η συνεργασία πάντα ήταν με καλή πρόθεση και οι εντυπώσεις που έχω και από εσάς επίσης.

Φεύγω με καλές εντυπώσεις από τον χώρο αυτό, ευχαριστώ πολύ τους συναδέλφους, τους συνεργάτες, τους φίλους για τη συνεργασία τόσων χρόνων. Να είστε όλοι καλά και καλές γιορτές.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Γ. ΖΕΡΒΟΣ): Κυρία Κούρτελη εμείς ευχαριστούμε πρώτα απ' όλα για τη συνεισφορά σας όλα αυτά τα χρόνια.

Αν δεν υπάρχει κάποια άλλη παρέμβαση θα παρακαλούσα γιατί έχουμε μια εκκρεμότητα, έχουμε μιλήσει πάρα πολύ για τα GReco Islands χωρίς να τα έχουμε δει την παρουσίαση. Οπότε θα παρακαλέσω τον κ. Βλάχο, για ένα θέμα το οποίο θα μας απασχολήσει πολύ έντονα στο αμέσως επόμενο χρονικό διάστημα.

Κ. ΒΛΑΧΟΣ: Ευχαριστώ κ. Πρόεδρε, είμαι από την Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού του Σχεδιασμού της Αξιολόγησης και της Εφαρμογής της Γενικής Γραμματείας ΕΣΠΑ, ευχαριστώ και πάλι για την πρόσκληση αυτή να παρουσιάσω την πρόοδο που έχει γίνει σε σχέση με την πρωτοβουλία, αυτή την στρατηγικής σημασίας πρωτοβουλία, GReco Islands.

Πέρσι είχαμε κάνει μια παρουσίαση σχετικά με το πλαίσιο που είχε διαμορφωθεί και το σύστημα διακυβέρνησής της, είμαστε σε ένα σημείο πιο κάτω. Θα παραλείψω κάποιες διαφάνειες που είχαν ήδη παρουσιαστεί, θέλω να πω ότι φέτος όπως άλλωστε είχε προγραμματιστεί από πέρσι τον Δεκέμβριο τρέχουν παράλληλα τρία έργα, τρεις μελέτες. Η μία αφορά την Χάρτα GReco Islands, η άλλη το Masterplan και η τρίτη τον Οδηγό. Θα σας δείξω πολύ σύντομα στη συνέχεια τι σημαίνει το καθένα.

Βέβαια δημιουργεί μια μεγάλη προσπάθεια συντονισμού όλων αυτών των δεδομένων και ευρέως συζητήσεων πάνω σε διάφορα ζητήματα καθώς είναι μια πολυτομεακή πρωτοβουλία, η οποία όμως εφαρμόζεται σε χωρικό επίπεδο και άρα εμπλέκει και τους νησιωτικούς τόπους.

Κατ' αρχάς όσον αφορά τη Χάρτα. Η Χάρτα είναι ένα έγγραφο στο οποίο προσδιορίζονται οι στόχοι που θα πρέπει να επιτυγχάνονται προκειμένου τα νησιά να λαμβάνουν ένα συγκεκριμένο σήμα, το σήμα GReco

Islands. Αυτοί οι στόχοι είναι κλιμακούμενοι και στο τέλος καταλήγουν μετά από προσπάθεια στην λήψη ενός πλήρους σήματος.

Στη Χάρτα επίσης προσδιορίζεται και το σύστημα που θα πρέπει να εφαρμόζεται προκειμένου να γίνεται η απονομή αυτού του σήματος, καθώς κι ένα σύστημα παρακολούθησης και ελέγχου που θα πρέπει να εφαρμόζουν τα νησιά προκειμένου να βρίσκονται συνεχώς σε συμμόρφωση με τους στόχους που προσδιορίζει η Χάρτα.

Τέλος στο έργο αυτό θα περιγραφούν και οι προδιαγραφές για τη δημιουργία μιας πολυλειτουργικής ψηφιακής πλατφόρμας η οποία θα είναι τόσο για ενημέρωση όσο και για σχεδιασμό και ευελπιστούμε ότι αυτή η προσπάθεια θα καταλήξει σε ένα σχέδιο Κοινής Υπουργικής Απόφασης καθώς θέλουμε αυτή η Χάρτα να θεσμοθετηθεί και να μην παραλείψω να πω ότι αφορά όλα τα νησιά της Ελλάδας και είναι ανεξάρτητη από τις πηγές χρηματοδότησης που θα λάβουν τα νησιά, προκειμένου να επιτύχουν τους στόχους τους.

Η Χάρτα ολοκληρώνεται τον Δεκέμβριο, δηλαδή μέσα σε αυτό το μήνα θα έχουμε το τελικό παραδοτέο της Χάρτας.

Έχουμε το Masterplan το οποίο αφορά μικρά νησιά των Περιφερειών Βορείου Αιγαίου, Νοτίου Αιγαίου και Ιονίων Νήσων από 100 μέχρι 3.5000 μόνιμους κατοίκους. Είναι συνολικά 39 νησιά και μετά την αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης, αναλυτική αποτύπωση θα προσδιορίζει τους τύπους δράσης που θα πρέπει να υλοποιηθούν προκειμένου να επιτυγχάνονται αυτοί οι στόχοι.

Θα περιλαμβάνει προτάσεις καταλληλότητας διαθέσιμων εναλλακτικών τεχνολογικών λύσεων και καινοτομιών και θα γίνει και μια τεχνικοοικονομική διαστασιολόγηση όλων αυτών των παρεμβάσεων και προτάσεις για το σχήμα χρηματοδότησής τους.

Τέλος θα επισημαίνονται και οι δυσκολίες για την υλοποίηση αυτών των δράσεων καθώς και προτάσεις για την αντιμετώπισή τους. Επίσης ολοκληρώνεται κι αυτό μέσα σε αυτό το μήνα.

Το τρίτο έργο είναι ο Οδηγός GReco Islands που στην ουσία είναι ένα επιχειρησιακό εργαλείο για τους Δήμους οι οποίοι θα κληθούν να

κάνουν αυτή τη μετάβαση και να λάβουν τη χρηματοδότηση για την υλοποίηση των δράσεων που θα τους φτάσουν στο επίπεδο GReco Islands.

Παρέχει μεθοδολογική προσέγγιση για την κατάρτιση τοπικών σχεδίων που θα υλοποιηθούν ελπίζουμε από του χρόνου και ένα σχέδιο διάρθρωσης το πώς θα πρέπει να διαρθρώνεται αυτό το τοπικό σχέδιο δράσης, προτάσεις για την καταγραφή και παρακολούθηση της ωριμότητας των προτεινόμενων έργων, καθώς και προτάσεις για την τεκμηρίωση της δέσμευσης που θα κληθούν αυτοί με τους όποιους άλλους εμπλεκόμενους φορείς, για την υλοποίηση και τη λειτουργία αυτών των παρεμβάσεων. Το οποίο επίσης ολοκληρώνεται στο τέλος αυτού του μήνα.

Το τελευταίο διάστημα είχαμε πολύ εντατικές συζητήσεις, διάφορες δράσεις επικοινωνίας και διαβούλευσης με αρχή την ημερίδα που διοργανώθηκε στην Κέρκυρα με τίτλο «Βιώσιμη ανάπτυξη και σύγχρονη προοπτική για τα νησιά του μέλλοντος».

Στη συνέχεια ακολούθησαν τρεις συναντήσεις διαβούλευσης όπου είχαν προσκληθεί όλοι οι εμπλεκόμενοι τοπικοί φορείς και όχι μόνο, περιφερειακοί φορείς, φορείς κλαδικό από τη διαχείριση των αποβλήτων, τη διαχείριση των υδάτων, τον κλάδο της ενέργειας και ούτω καθεξής, πολύ ενδιαφέρουσες συναντήσεις διαβούλευσης. Έγιναν τρεις συναντήσεις. Μία στην Αθήνα η οποία αφορούσε τα νησιά των Κυκλάδων και του Βορείου Αιγαίου, στη Ρόδο για τα Δωδεκάνησα και στην Ιθάκη για τα Ιόνια.

Τέλος να πω ότι θα καταλήξουμε με έναν απολογισμό αυτών των συζητήσεων που έγιναν το προηγούμενο διάστημα στις 9 του μήνα, την επόμενη Δευτέρα στο Ωδείο Αθήνας. Ήταν πολύ εντατικό όσον αφορά το συντονισμό του, έγιναν συνεδριάσεις της Επιτροπής καθοδήγησης για να αποφασιστεί το πλαίσιο της στοχοθεσίας των GReco Islands, συνεδριάσεις της Επιτροπής συντονισμού που υποστηρίζει την Επιτροπή καθοδήγησης, τεχνικές συναντήσεις με τις ομάδες εκπόνησης αυτών των εργασιών, καθώς και εξέταση της εμπροσθοβαρούς υλοποίησης με έκδοση σχετικών προσκλήσεων που είναι σε εξέλιξη.

Αναφέρθηκε μάλιστα ο Γενικός Γραμματέας ο κ. Αϊβαλιώτης το πρωί σε ένα ποσό 20 εκατομμυρίων που θα διατεθεί για την ηλεκτροδότηση

των αφαλατώσεων, υποθέτω ότι σχετίζεται με αυτό. Και βέβαια εξέταση θεμάτων τεχνικής υποστήριξης των υποψήφιων GReco Islands.

Για το επόμενο διάστημα κανονίζουμε συνεδριάσεις της Επιτροπής συντονισμού και της Επιτροπής καθοδήγησης προκειμένου να αποφασιστεί η προώθηση κυρίως του σχεδίου της Κοινής Υπουργικής Απόφασης για τη θεσμοθέτηση της Χάρτας GReco Islands, που ελπίζουμε να γίνει μέχρι το τέλος του Ιανουαρίου – αρχές Φεβρουαρίου 2025.

Ελπίζουμε ότι θα έχουμε και προσκλήσεις για την εμπροσθοβαρή έναρξη υλοποίησης συγκεκριμένων έργων εντός του 1ου τριμήνου του 2025 και τέλος ελπίζουμε ότι θα έχουμε και μια πρόσκληση για την εκπόνηση των τοπικών σχεδίων δράσης τον Φεβρουάριο του 2025 όπου θα περιλαμβάνονται αναλυτικές περιγραφές των έργων με προϋπολογισμό ανά πηγή χρηματοδότησης, χρονοδιάγραμμα υλοποίησης και θα συνοδεύονται όπως προανέφερα από έκθεση ωριμότητας και τεκμηρίωση της δέσμευσης.

Αυτά πολύ συνοπτικά γι' αυτή τη δράση, είμαι στη διάθεσή σας για όποιες ερωτήσεις. Σας ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Γ. ΖΕΡΒΟΣ): Ευχαριστούμε κ. Βλάχο για την τοποθέτησή σας ...

Γ. ΜΑΡΙΝΑΚΗΣ: Συγγνώμη να ρωτήσω τον κ. Βλάχο. Η Γαύδος γιατί δεν είναι μέσα; Δεν έδειξε ενδιαφέρον ή υπάρχει κάποιος λόγος;

Κ. ΒΛΑΧΟΣ: Δεν υπάρχει κάποιος συγκεκριμένος λόγος, όταν αποφασίστηκαν τα κριτήρια για την συμπερίληψη των νησιών από 100 έως 3.500 κατοίκους αποφασίστηκε από την Επιτροπή καθοδήγησης, δεν εξαιρείται η Γαύδος αλλά σε πρώτη φάση να εντάξουμε τα νησιά των τριών Περιφερειών που ανέφερα νωρίτερα Βορείου Αιγαίου, Νοτίου Αιγαίου και Ιονίων Νήσων.

Γ. ΜΑΡΙΝΑΚΗΣ: Ξέρετε τι δέχεται η Γαύδος από αυτό το μεταναστευτικό Κίνημα; Ξέρετε τι επιπτώσεις έχει αυτό στο νησί; Έχει και στρατηγική σημασία κ. Πρόεδρε νομίζω ότι είναι παράλειψη σημαντική και δεν αξίζει τον κόπο να μη το βάλουμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Γ. ΖΕΡΒΟΣ): Για να μιλήσουμε με τοπικιστικά κριτήρια αγαπητέ Δήμαρχε, ο κ. Βλάχος είπε μια φράση «σε πρώτη φάση», οπότε θα παρακαλούσα να μείνουμε στην πρώτη φάση.

Δράττοντας την ευκαιρία της παρουσίασης του κ. Βλάχου, θα πρότεινα να περάσουμε στις παρουσιάσεις της Εθνικής Αρχής Συντονισμού για τα οριζόντια θέματα. Ποια είναι τα οριζόντια θέματα; Είναι η επανεξέταση και Αναθεώρηση Προγραμμάτων που είναι ιδιαίτερα σημαντικό, είναι η ενσωμάτωση των πολιτικών STEP στη συνέχεια της παρουσίασης που έκανε η Γενική Γραμματέας η κα Παντελοπούλου, τη συμπληρωματικότητα με το Ταμείο Ανάκαμψης και την ενημέρωση για τους Αναγκαίους και Πρόσφορους Όρους που βρισκόμαστε για την περίοδο 2021-2027.

III. ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ – ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Παραμβάσεις Εθνικής Αρχής Συντονισμού επί οριζόντιων θεμάτων

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Γ. ΖΕΡΒΟΣ): Η κα Διαμαντάκου έχει τον λόγο.

Ενεργοποίηση Προγραμμάτων 2021-2027

Γ. ΔΙΑΜΑΝΤΑΚΟΥ: Καλησπέρα και από εμένα. Θα ξεκινήσω με την ενεργοποίηση των προγραμμάτων της περιόδου 2021-2027, στην πρώτη διαφάνεια αποτυπώνεται η ενεργοποίηση των τομεακών και περιφερειακών προγραμμάτων, στη δεξιά πλευρά βλέπουμε την ενεργοποίηση στο σύνολο του ΕΣΠΑ.

Θα μείνω στα συγκεντρωτικά μεγέθη. Οι συνολικοί πόροι ανέρχονται σε 26,3 δις, η ενεργοποίηση σε επίπεδο προσκλήσεων των προγραμμάτων είναι στο 63,7%, οι εντάξεις είναι στο 47,5%, οι συμβάσεις στο 30,9% και η απορρόφηση στο 7%.

Πιο αριστερά αποτυπώνεται η ενεργοποίηση στα τομεακά και στα περιφερειακά προγράμματα, παρατηρούμε ότι δεν υπάρχουν σημαντικές διαφοροποιήσεις στα ποσοστά υλοποίησης, δηλαδή και τα τομεακά και τα περιφερειακά έχουν περίπου τον ίδιο βηματισμό.

Η επόμενη διαφάνεια δείχνει την ενεργοποίηση των Ταμείων. Για συντομία θα μείνω μόνο στα ποσοστά των εντάξεων: το Ταμείο Συνοχής έχει ποσοστό εντάξεων 46,9%, το ΕΤΠΑ 61,6%, το ΕΚΤ 46,7% και το Ταμείο της

Δίκαιης Μετάβασης 14,9%. Βλέπουμε ότι τη μεγαλύτερη ενεργοποίηση παρουσιάζει το ΕΤΠΑ και επίσης διαθέτει και τους περισσότερους πόρους.

Η επόμενη διαφάνεια δείχνει την ενεργοποίηση των στόχων πολιτικής. Τόσο τα τομεακά όσο και τα περιφερειακά προγράμματα σχετίζονται με πέντε στόχους πολιτικής. Το πρόγραμμα της δίκαιης αναπτυξιακής μετάβασης έχει τη δική του στόχευση και αποτυπώνεται ξεχωριστά δεξιά.

Ο τομέας περιβάλλοντος σχετίζεται με τέσσερις στόχους πολιτικής, αλλά κυρίως με τον στόχο πολιτικής II. Θα αναφέρω εδώ μόνο τα ποσοστά της υλοποίησης: οι εντάξεις είναι στο 53,1% στον στόχο πολιτικής II, οι συμβάσεις στο 34,8% και η απορρόφηση στο 7,3%.

Να πούμε εδώ ότι ο στόχος πολιτικής II δεν συνδέεται όμως μόνο με το ΠΕΚΑ, αλλά σχετίζεται ακόμη και με τα περιφερειακά προγράμματα τα οποία συγχρηματοδοτούν δράσεις στον τομέα περιβάλλοντος και ενέργειας συμπληρωματικά προς το τομεακό, με κριτήρια διαχωρισμού. Επίσης το Πρόγραμμα της Πολιτικής Προστασίας και επίσης και το Πρόγραμμα των Μεταφορών που συγχρηματοδοτεί δράσεις βιώσιμης αστικής κινητικότητας, όπως είναι για παράδειγμα τα έργα Μετρό.

Οι συνολικοί πόροι στον στόχο πολιτικής II ανέρχονται σε 6,7 δις με βασικό χρηματοδότη το ΠΕΚΑ.

Ενδιάμεση Επανεξέταση και Αναθεώρηση Προγραμμάτων 2021-2027

Γ. ΔΙΑΜΑΝΤΑΚΟΥ: Το επόμενο θέμα που θα αναφέρουμε είναι η αναθεώρηση των προγραμμάτων. Σύμφωνα με το άρθρο 18 του Κανονισμού των κοινών διατάξεων προβλέπεται η διαδικασία της ενδιάμεσης επανεξέτασης των προγραμμάτων. Η απαίτηση αυτή αφορά το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ, το Ταμείο Συνοχής και το Ταμείο της Δίκαιης Μετάβασης. Στόχος είναι η οριστική κατανομή του ποσού ευελιξίας, που να θυμίσουμε ότι αποτελεί το 50% των ετήσιων κατανομών για τα έτη 2026 και 2027.

Σύμφωνα με τις απαιτήσεις του Κανονισμού θα πρέπει κατά την εκπόνηση αυτής της ενδιάμεσης έκθεσης να συνεκτιμηθούν συγκεκριμένα σημεία. Αυτά τα σημεία είναι τα εξής: είναι οι ειδικές συστάσεις του ευρωπαϊκού εξαμήνου για τη χώρα, είναι η πρόοδος στην εφαρμογή του εθνικού σχεδίου για την ενέργεια και το κλίμα, είναι η εφαρμογή των αρχών

του ευρωπαϊκού πυλώνα για τα κοινωνικά δικαιώματα και είναι και η κοινωνικοοικονομική κατάσταση της χώρας ή της Περιφέρειας και βέβαια η επίδοση των προγραμμάτων.

Να πούμε ότι αυτή η εκπόνηση της έκθεσης είναι αρμοδιότητα της Διαχειριστικής Αρχής, ωστόσο η ΕΥΣΣΑΕ στο πλαίσιο του συντονιστικού της ρόλου έχει αναθέσει και εκπονείται μελέτη που αφορά τα τέσσερα πρώτα σημεία. Η μελέτη αυτή θα σταλεί στις Διαχειριστικές Αρχές, οι οποίες στη συνέχεια θα συνεκτιμήσουν αυτά τα τέσσερα σημεία με την επίδοση του Προγράμματος και την πρόοδο υλοποίησης και θα καταλήξουν στην ουσία σε ένα συμπέρασμα.

Το συμπέρασμα είναι ότι είτε απαιτείται να γίνει αναθεώρηση του Προγράμματος και άρα θα πρέπει να γίνει ανακατανομή του ποσού ευελιξίας, είτε θα επιβεβαιωθεί ο αρχικός σχεδιασμός του Προγράμματος και θα διατηρηθεί η υφιστάμενη κατανομή του ποσού ευελιξίας.

Η υποβολή της ετήσιας έκθεσης θα πρέπει να γίνει μέχρι τις 31/3/2025 στην SFC αφού πρώτα έχει προηγηθεί η διαβούλευση με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η μελέτη που αναφέραμε της ΕΥΣΣΑΕ θα είναι έτοιμη μέσα στον Δεκέμβριο και θα σταλεί στις Διαχειριστικές Αρχές μαζί με την ετήσια έκθεση συντονισμού του ΕΣΠΑ και του εθνικού σχεδίου ανάπτυξης και ανθεκτικότητας, για το οποίο θα μιλήσουμε σε λίγο.

Ιδιαίτερη σημασία όπως αναφέρθηκε και στην αρχή από τη Γενική Γραμματέα δίνεται στην εξέταση της ενσωμάτωσης της πρωτοβουλίας STEP στα προγράμματα. Να θυμίσουμε ότι η STEP η πλατφόρμα για τις στρατηγικές τεχνολογίες έχει ένα συγκεκριμένο πεδίο εφαρμογής, αυτό είναι οι ψηφιακές τεχνολογίες και οι τεχνολογίες βαθιάς καινοτομίας, είναι οι καθαρές και αποδοτικές τεχνολογίες και είναι και η βιοτεχνολογίες.

Ο Κανονισμός να πούμε ότι θεσπίζει και νέους ειδικούς στόχους. Ειδικότερα στον στόχο πολιτικής II που μας αφορά θεσπίζει τον ειδικό στόχο 2.9. που αφορά τον τομέα της καθαρής τεχνολογίας. Δίνονται κάποια κίνητρα για την ενεργοποίηση της STEP πως είναι η έκτακτη εφ' άπαξ προχρηματοδότηση 30% για τις προτεραιότητες της STEP καθώς επίσης και μέγιστο ποσοστό συγχρηματοδότησης 100% στους άξονες προτεραιότητας της STEP.

Η ΕΥΣΣΑΕ στο πλαίσιο συντονισμού που κάνει, έχει αναθέσει και εκπονείται μια μελέτη η οποία εξετάζει τις δυνατότητες ενσωμάτωσης της πρωτοβουλίας STEP στα προγράμματα. Αυτή η μελέτη θα είναι πολύ χρήσιμη κατά τη διαδικασία της ενδιάμεσης επανεξέτασης των προγραμμάτων, θα είναι έτοιμη μέσα στον Δεκέμβριο και θα σταλεί επίσης στις Διαχειριστικές Αρχές.

Τελειώνοντας να πω και δυο λόγια για την ετήσια έκθεση συντονισμού του ΕΣΠΑ και του εθνικού σχεδίου ανάπτυξης και ανθεκτικότητας. Να πούμε ότι πρώτη φορά γίνεται η συγκεκριμένη έκθεση, σαν βάση αναφοράς έχει το 2023 στόχος της έκθεσης είναι να συνεκτιμηθούν οι συνέργειες και η συμπληρωματικότητα ανάμεσα στο εθνικό σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και στα προγράμματα του ΕΣΠΑ.

Μεθοδολογικά να πούμε ότι έγινε αρχικά η συσχέτιση των δράσεων του Ταμείου Ανάκαμψης με τους ειδικούς στόχους πολιτικής του ΕΣΠΑ γιατί τα δυο χρηματοδοτικά μέσα έχουν διαφορετική στόχευση. Έγινε η καταγραφή των δράσεων που σχετίζονται με τους ειδικούς στόχους πολιτικής του ΕΣΠΑ, αποτυπώθηκαν οι συνέργειες και η συμπληρωματικότητα, καθώς επίσης και η πρόοδος υλοποίησης των συγκεκριμένων δράσεων.

Να αναφέρουμε πολύ συνοπτικά κάποια συμπεράσματα: η χαρτογράφηση που έγινε έδειξε ότι ειδικά για τον στόχο πολιτικής II που είναι η πράσινη Ευρώπη και η αφορά και την παρούσα Επιτροπή Παρακολούθησης, υπάρχει υψηλή συσχέτιση με τον πυλώνα 1 του Ταμείου Ανάκαμψης που αφορά την πράσινη μετάβαση.

Συγκεκριμένα έχουν ενταχθεί στο Ταμείο Ανάκαμψης 93 έργα με προϋπολογισμό που ξεπερνάει τα 6 δις και τα οποία σχετίζονται με τον στόχο πολιτικής II. Να πούμε ειδικότερα διαπιστώνεται πολύ υψηλή συμπληρωματικότητα σε συγκεκριμένους τομείς, όπως η ενεργειακή απόδοση, τα δίκτυα ενέργειας, η διαχείριση υγρών λυμάτων και επίσης τον τομέα των στερεών αποβλήτων. Εδώ να πούμε ότι το εθνικό σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας υποστηρίζει μεταρρυθμίσεις στον τομέα των στερεών αποβλήτων και δεν χρηματοδοτεί έργα υποδομών.

Συνολικά, κλείνοντας να πούμε ότι στο Ταμείο Ανάκαμψης χρηματοδοτούνται 15 μεταρρυθμίσεις οι οποίες σχετίζονται με ειδικούς

στόχους του ΠΕΚΑ. Ωστόσο τα συμπεράσματα θα τα δούμε αναλυτικά στη μελέτη στην έκθεση, που θα σας σταλεί εντός του Δεκεμβρίου. Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Γ. ΖΕΡΒΟΣ): Εμείς ευχαριστούμε, εξαιρετικά κα Διαμαντάκου, παρακαλώ ο κ. Δημητρίλος.

Ενημέρωση για τους Αναγκαίους και Πρόσφορους Όρους, τους Κοινούς Δείκτες και την Αξιολόγηση των Προγραμμάτων 2021-2027

Ι. ΔΗΜΗΤΡΕΛΟΣ: Γεια σας και από εμένα. Ολοκληρώνοντας αυτή την Επιτροπή του Προγράμματος «Περιβάλλον και Κλιματική αλλαγή» να κάνω μια ενημέρωση στα μέλη της Επιτροπής για τους αναγκαίους πρόσφορους όρους και την πορεία εκπλήρωσής τους.

Να θυμίσουμε ότι οι αναγκαίοι όροι είναι ο μηχανισμός που διασφαλίζει ότι τα κράτη - μέλη διαθέτουν και τηρούν σε εφαρμογή συστήματα και ρυθμίσεις στο πλαίσιο στρατηγικών και επιχειρησιακού σχεδιασμού στο σύνολο σχεδόν των τομέων της πολιτικής συνοχής και εννοείται ότι πρέπει να εκπληρώνονται για να μπορέσουν να υλοποιηθούν οι άξονες προτεραιότητας, οι αντίστοιχοι και ειδικοί στόχοι που υλοποιούνται στο πλαίσιο των προγραμμάτων.

Σε αυτή τη διαφάνεια βλέπετε το που βρισκόμασταν στην 1^η Επιτροπή παρακολούθησης του Προγράμματος «Περιβάλλον και κλιματική αλλαγή» που έγινε στις 28 Νοεμβρίου, είχαμε 12 αναγκαίους όρους συνολικά εκπληρωμένους, 4 οριζόντιους και 8 θεματικούς.

Σήμερα στην 3^η Επιτροπή εννοείται ότι υπάρχει πάρα πολύ μεγάλη πρόοδος, έχουμε εκπληρωμένους τους 19 από τους 20 αναγκαίους όρους, 4 οριζόντιους και 15 θεματικούς και αυτός που δεν έχει ακόμη εκπληρωθεί και είναι γνωστό στα μέλη της Επιτροπής, είναι ο αναγκαίος όρος 2.6. «Επικαιροποιημένος σχεδιασμός για τη διαχείριση των αποβλήτων», θα πούμε κάποια πράγματα γι' αυτόν στη συνέχεια.

Να κάνουμε μια σύντομη παρουσίαση της εικόνας που υπάρχει σε σχέση με την εκπλήρωση των θεματικών αναγκών όρων στα κράτη - μέλη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Σε αυτό το ιστόγραμμα βλέπετε στην αριστερή στήλη τα ποσοστά εκπλήρωσης και δεξιά τους αντίστοιχους

θεματικούς αναγκαίους όρους και το πόσο κάθε όρος έχει εκπληρωθεί από τα κράτη - μέλη.

Βλέπουμε ότι είναι υψηλά τα ποσοστά εκπλήρωσης στους περισσότερους θεματικούς αναγκαίους όρους σε όλα τα κράτη - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Υπάρχουν και κάποιοι όπως είναι τα νερά, το 2.5. και ίσως και ο 2.6. θα έλεγα που είναι στο 70% η εκπλήρωσή του, που ακόμη δεν έχουν εκπληρωθεί. Στα κράτη - μέλη μιλάμε τώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Αντίστοιχη εικόνα φαίνεται και εδώ, σε ένα διαφορετικό διάγραμμα, που στην αριστερή στήλη βλέπουμε τους θεματικούς αναγκαίους όρους και στη δεξιά στήλη βλέπουμε τις χώρες και ποιους έχουν εκπληρώσει. Οι χρωματισμένοι με πράσινο είναι οι εκπληρωμένοι, με κόκκινο είναι οι μη εκπληρωμένοι και με γκρι είναι αυτοί που δεν έχουν υποχρέωση τα αντίστοιχα κράτη - μέλη να εκπληρώσουν, γιατί δεν χρηματοδοτούν δράσεις από τα προγράμματα της πολιτικής συνοχής στους ειδικούς στόχους που σχετίζονται με τους αναγκαίους όρους αυτούς.

Εδώ έχουμε μια εικόνα γενικά καλή. Η χώρα μας ανήκει στις 7 χώρες που πρέπει να εκπληρώσουν το σύνολο των αναγκαίων θεματικών όρων. Είναι 8 χώρες συνολικά που έχουν εκκρεμότητα για να εκπληρώσουν, μέσα σε αυτές τις 8 χώρες είναι και η Ελλάδα.

Αυτό πολύ σύντομα σε μια εικόνα συγκεντρωτική. Η ενεργοποίηση των προγραμμάτων όπως φαίνεται εδώ σε αυτό τον πίνακα αφορά τον κάθε θεματικό αναγκαίο όρο και φαίνεται τι ενεργοποίηση έχουμε, πάντα σε σχέση με τους ειδικούς στόχους που είναι συνδεδεμένοι με αυτόν τον θεματικό αναγκαίο όρο, που και εδώ βλέπουμε ότι ο 2.6. δεν έχει ενεργοποίηση. Βέβαια η ενεργοποίηση μπορεί να ξεκινήσει, οι προσκλήσεις μπορούν να βγουν, αυτό που δεν μπορεί να γίνει εφόσον δεν εκπληρωθεί ο αναγκαίος όρος είναι το αίτημα πληρωμής στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Πάμε να δούμε λίγο τον 2.6. Ξέρουμε τις εκκρεμότητες, έχει εγκριθεί το εθνικό σχέδιο διαχείρισης αποβλήτων 2020-2030, το εθνικό πρόγραμμα πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων, το εθνικό σχέδιο διαχείρισης επικίνδυνων αποβλήτων πρόσφατα και εκκρεμεί η αναθεώρηση των 13 ΠΕΣΔΑ όπου με την ολοκλήρωσή τους ουσιαστικά θα έχουμε την τυπική ολοκλήρωση του αναγκαίου όρου.

Βέβαια το χρονοδιάγραμμα που μας έχει δοθεί από τους αρμόδιους φορείς είναι στο β' τρίμηνο του '25, ίσως και λίγο νωρίτερα. Ευελπιστούμε ότι με την ολοκλήρωση αυτή θα γίνουν οι αναγκαίες ενέργειες και από τη Μονάδα Γ της ΕΥΣΣΑΕ και θα μπορέσουμε να έχουμε εκπληρωμένο τον αναγκαίο όρο εντός του 2025.

Να θυμίσουμε επίσης στα μέλη της Επιτροπής ότι από την Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού του Σχεδιασμού της Αξιολόγησης και της Εφαρμογής έχει συσταθεί μηχανισμός παρακολούθησης γιατί γνωρίζουμε όλοι από το κανονιστικό πλαίσιο ότι η παρακολούθηση των αναγκών όρων διαρκής. Το ότι έχουν εκπληρωθεί δε σημαίνει ότι τους αφήνουμε, πρέπει κάθε φορά να πιστοποιείται ότι εκπληρώνονται και υπάρχει ένας μηχανισμός παρακολούθησης και έχει εγκατασταθεί μια βάση στη Μονάδα μας, όπου έχουν συμμετοχή όλοι οι αρμόδιοι φορείς και ενημερώνουν για την πρόοδο εκπλήρωσης των αναγκών όρων.

Ήδη στις 31 Ιουλίου του '24 ολοκληρώθηκε η επεξεργασία και η οριστικοποίηση του αιτήματος του 1^{ου} εξαμήνου, όπου ζητήθηκε ενημέρωση για τους εκπληρωμένους αναγκαίους όρους απ' όλους τους φορείς. Αυτή η ενημέρωση εστάλη 3/6^{ου}. Να θυμίσω επίσης ότι πρόσφατα εστάλη ενημέρωση για το β' εξάμηνο. Ανοίγω παρένθεση για να το γνωρίζουν οι φορείς, έχει πρόσφατα σταλεί.

Χρειάστηκε φυσικά το καλοκαίρι που είχαμε την πρώτη ενημέρωση, ένας μήνας για να μπορέσουν να ολοκληρωθούν οι ενημερώσεις της βάσης. Αντιμετωπίστηκαν σε κάποιους αναγκαίους όρους αλλαγές στους ορισμούς μελών, αλλά σε γενικές γραμμές δεν διαπιστώθηκαν προβλήματα στη χρήση της πλατφόρμας η οποία έγινε με τη συνεισφορά της ΜΟΔ, που βοήθησε στη Διεύθυνση εφαρμογών πληροφορικής και ψηφιακής τεχνολογίας το Τμήμα υποστήριξης και εφαρμογών του διαδικτύου μέσω του διαύλου, όπου βοήθησε για να φτιαστεί αυτή η βάση δεδομένων.

Στην ενημέρωση αυτή του 1^{ου} εξαμήνου οι απαιτήσεις των 19 από τους 20 αναγκαίους όρους και η αυτοαξιολόγησή της χώρας όπως εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξακολουθούν να ισχύουν και υπάρχουν ενημερώσεις, η βάση δεδομένων είναι στη διάθεσή σας να μη σας κουράσω περισσότερο για να πω τις ενημερώσεις που έχουν γίνει. Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Γ. ΖΕΡΒΟΣ): Εμείς ευχαριστούμε, ούτως ώστε αφορά ιδιαίτερα το Πρόγραμμα η παρουσίασή σας με την εκκρεμότητα η οποία υπάρχει.

Ο κ. Πανταζάτος έχει τον λόγο.

Π. ΠΑΝΤΑΖΑΤΟΣ: Ευχαριστούμε πολύ για την παρουσίαση και είμαστε πολύ χαρούμενοι που σε όλη αυτή την χρονιά πολλοί πρόσφοροι όροι που ήταν σε εκκρεμότητα έγινε δυνατό να έχουν εγκριθεί. Παραμένει σε εκκρεμότητα όμως ένας πάρα πολύ σημαντικός πρόσφορος όρος για ένα τομέα που αντιμετωπίζει τα προβλήματα τα οποία συζητήσαμε προηγουμένως.

Καταλαβαίνω ότι θα έχετε τα ΠΕΣΔΑ μέχρι τα μέσα της επόμενης χρονιάς. Τα επόμενα βήματα τα οποία ακολουθούν αυτά, ποιο είναι το χρονοδιάγραμμά τους; Έχουμε ζητήματα εγκρίσεων; Έχουμε ζητήματα που θα πρέπει να υποβληθούν στο Υπουργείο Περιβάλλοντος; Θα πρέπει να υποβληθούν φαντάζομαι στα αντίστοιχα περιφερειακά Συμβούλιο; Ποιο είναι το σχετικό χρονοδιάγραμμα, τι είναι τα επόμενα βήματα και άρα αναμένουμε να υποβάλλετε προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για αξιολόγηση μέσα στο 2 εξάμηνο, πάμε προς το τέλος της επόμενης χρονιάς; Ποιο είναι το χρονοδιάγραμμα;

Ι. ΔΗΜΗΤΡΕΛΟΣ: Το χρονοδιάγραμμα που έχουμε εμείς εφόσον το β τρίμηνο του '25 έχουμε τους 13 ΠΕΣΔΑ με τις στρατηγικές περιβαλλοντικής εκτίμησης στις μελέτες, ο εκτιμώμενος χρόνος ολοκλήρωσης με όλες τις διαδικασίες, με τη συζήτηση, με την ανάρτηση του πίνακα στην SFC με πιθανές συζητήσεις και με την Επιτροπή που θα πρέπει να γίνουν, τέλος του 2025 εφόσον τηρηθεί το χρονοδιάγραμμα ότι θα έχουμε αναρτήσει στην SFC και θα έχουμε εκπληρωμένο τον αναγκαίο όρο.

Θα γίνει προσπάθεια για πιο σύντομα, μπορεί να γίνουν κάποιες προκαταρτικές ενέργειες για κάποια κριτήρια που μπορούμε να ξεκινήσουμε τη δουλειά και την ανάρτηση με τον πίνακα 12 να ξεκινήσουμε να αναρτούμε κάποια στοιχεία. Αλλά το χρονοδιάγραμμα κινείται προς το τέλος του '25 εφόσον τηρηθεί η υποβολή των 13 ΠΕΣΔΑ στο β τρίμηνο του '25.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Γ. ΖΕΡΒΟΣ): Θεωρώ ότι είναι περιττό να αναφέρω ότι τα χρονοδιαγράμματα που έθεσε ο συνάδελφος είναι απολύτως δεσμευτικά για όλους μας. Το τέλος του '25 πρέπει να περάσουν και όλες οι δαπάνες οι οποίες αφορούν το συγκεκριμένο άξονα, οι οποίες δεν μπορούν να

αξιοποιηθούν στα αιτήματα πληρωμής, οι οποίες ήδη είναι αρκετά σημαντικές και σήμερα που μιλάμε.

Δεν ξέρω αν κάποιο άλλο μέλος της Επιτροπής Παρακολούθησης θέλει να εκφράσει την άποψή του να τοποθετηθεί.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Γ. ΖΕΡΒΟΣ): Ολοκληρώνοντας τις εργασίες της 3^{ης} Επιτροπής Παρακολούθησης του Προγράμματος «Περιβάλλον και κλιματική αλλαγή» εγκρίθηκε η ημερήσια διάταξη όπως επίσης και τα πρακτικά της 2^{ης} Επιτροπής Παρακολούθησης από το Σώμα.

Έγιναν εισηγήσεις από τον Πρόεδρο της Επιτροπής, τους αρμόδιους Γενικούς Γραμματείς των Υπουργείων Περιβάλλοντος και Ενέργειας και Υποδομών και Μεταφορών. Έγινε εισήγηση από την αρμόδια γεωγραφική Μονάδα των Υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Από τη Διαχειριστική παρουσιάστηκε η πρόοδος υλοποίησης του Προγράμματος, ο προγραμματισμός της προσκλήσεως, έγινε αναλυτική παρουσίαση των έργων στρατηγικής σημασίας, παρουσιάστηκε η πρόταση μεθοδολογία για το απλοποιημένο κόστος βάσει του άρθρου 94. Παρουσιάστηκαν οι ενέργειες και η πρόοδος στρατηγικής για την επικοινωνία και την πληροφόρηση.

Αναφορικά με την αξιολόγηση του Προγράμματος εγκρίθηκε η πρώτη τροποποίηση του σχεδίου αξιολόγησης και ακολούθησε συζήτηση όπου παρενέβησαν τα μέλη της Επιτροπής Παρακολούθησης.

Επίσης έγιναν οι παρεμβάσεις της Εθνικής Αρχής Συντονισμού πάνω στα οριζόντια θέματα, την ενεργοποίηση των προγραμμάτων της τρέχουσας περιόδου, την ενδιάμεση επανεξέταση και αναθεώρηση, την ενσωμάτωση των πολιτικών του STEP, τις συνέργειες και τις συμπληρωματικότητες με τη συναφείς δράσεις του Ταμείου Ανάκαμψης, όπως επίσης έγινε αναλυτική ενημέρωση για τους αναγκαίους και πρόσφορους όρους.

Θα παρακαλούσα την έγκριση των μελών της Επιτροπής προκειμένου να δοθεί εξουσιοδότηση στη Διαχειριστική Αρχή για την

εκπόνηση του κειμένου των αποφάσεων της 3^{ης} Επιτροπής Παρακολούθησης, η οποία θεωρώ ότι δίδεται.

Από την πλευρά μας θέλουμε να σας ευχαριστήσουμε για τη συμμετοχή σας, θέλουμε να σας ευχαριστήσουμε όχι για τη συμμετοχή σας σήμερα, αλλά για τη συνεχή και ενεργό συμμετοχή στις διαδικασίες σχεδιασμού, οργάνωσης και υλοποίησης των δράσεων του Προγράμματος.

Είναι πάρα πολύ σημαντικό να έχουμε μια συνεργασία, να λαμβάνουμε πληροφόρηση από το επίπεδο των φορέων υλοποίησης προκειμένου να είμαστε και αποδοτικοί και αποτελεσματικοί.

Να ευχαριστήσω τις οριζόντιες Υπηρεσίες για τη συνεισφορά τους, να επαναλάβω για νιοστή φορά τις ευχαριστίες μου στις Υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη συνεργασία που έχουμε.

Θέλω να πω μόνο ότι το τελευταίο τρίμηνο έχουμε κλείσει όλες τις εκκρεμότητες αναφορικά με τους φακέλους των μεγάλων έργων. Δεν είναι μόνο το Φαληρικό, είναι το FSRU στην Αλεξανδρούπολη, είναι η Εσχατιά, θεωρώ ότι μέχρι τέλος του χρόνου θα κλείσει και η εκκρεμότητα με ΣΔΙΤ Πελοποννήσου. Είναι εξαιρετικά σημαντική η δουλειά η οποία έχει γίνει.

Τέλος, αλλά όχι τελευταία, θα ήθελα να ευχαριστήσω τη Διαχειριστική Αρχή το στελεχιακό δυναμικό της για την εξαιρετική δουλειά την οποία και έχουν κάνει και συνεχίζουν να κάνουν. Δεν είναι μόνο το κλείσιμο του Προγράμματος ΥΜΕΠΕΡΑΑ της προηγούμενης προγραμματικής περιόδου, όπου το να κλείσει το Πρόγραμμα στο 104% κάποιοι το θεωρούσαν σαν το 8^ο θαύμα. Και όμως αυτό έγινε πραγματικότητα και έγινε πραγματικότητα αποκλειστικά και μόνο χάρη στον επαγγελματισμό, την προσπάθεια και την αφοσίωση των στελεχών της Διαχειριστικής Αρχής, τους οποίους θέλω να ευχαριστήσω θερμά για τη δουλειά που έχουν κάνει και εξακολουθούν να κάνουν.

Θεωρώ ότι ολοκληρώνουμε τη συνεδρίαση της 3^{ης} Επιτροπής, απομένει πάρα πολύ σημαντική δουλειά να γίνει μέχρι τέλος του χρόνου, προκειμένου να επιτευχθούν όλοι ποσοτικοί στόχοι που έχουν τεθεί για το Πρόγραμμα και είμαι σίγουρος ότι η Υπηρεσία και φέτος θα πετύχει τους στόχους οι οποίοι έχουν τεθεί. Ευχαριστώ πολύ όλους.

Στο πρόγραμμα σας έχει δοθεί ένα QRCode με το οποίο μπορείτε να δείτε το σύνολο το υλικού το οποίο έχει παραχθεί σήμερα. Σας ευχαριστώ πολύ όλους.

ΛΗΞΗ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΖΕΡΒΟΣ